

Ruotsinpyhtään ruukinkylän maisemasuunnitelma

DIPLOMITYÖ . TKK . ARKKITEHTIOSASTO . MAISEMA-ARKKITEHTUURIN KOULUTUSOHJELMA
TEKIJÄ: RIIKKA NOUSIAINEN VALVOJA: PROFESSORI MAIJA RAUTAMÄKI 13.5.2008

DIPLOMITYÖN TIIVISTELMÄ

Tekijä: Riikka Nousiainen
Pääaine: Maisemansuojelu ja -hoito
Sivuaine: Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu
Työn nimi: Ruotsinpyhtään ruukinkylän maisemasuunnitelma
Title in English: Landscape plan for Iron Works Area of Ruotsinpyhtää
Professuurin koodi ja nimi: MA-94 Maisema-arkkitehtuuri
Työn valvoja: Professori Maija Rautamäki

Tässä työssä esitetään maisemasuunnitelma Ruotsinpyhtään ruukin maankäytön ja maisemanhoidon kehittämiseksi. Ruotsinpyhtään ruukki on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. 630 asukkaan ruukinkylä on merkittävä historiallinen kohde, joka toimii Ruotsinpyhtään kuntakeskuksena. Ruukinkylää, sen idylliä ja toimintoja halutaan kehittää siten, että arvokkaat kulttuurimaisemat pysyvät kunnossa. Tavoitteena on elävöittää ruukinkylää museoimisen sijaan.

Työ jakaantuu neljään osaan: maisemaselvityksiin, maisema-analyysiin, maankäytön kehittämissuunnitelmaan sekä maisemanhoitosuunnitelmaan. Maisemaselvityksissä analysoidaan Kymijoen läntisimpien haarojen eteläosaa ja havaitaan ruukin olevan yksi sen kolmesta maisemallisesta solmukohdasta. Ruotsinpyhtään ruukissa joki ja historiallinen ruukkimiljöö kohtaavat.

Maisema-analyseissä käsitellään tarkemmin ruukinkylän maisemarakennetta, maisemakuvaa, toimintoja ja tilan julkisuutta. Ruukinkylän suurimmiksi vahvuuksiksi havaitaan hyvin säilynyt ruukin miljöö sekä sen läpi virtaava Kymijoki, kun taas merkittäviä heikkouksia ovat esimerkiksi vanhentunut asemakaava, joen vähäinen hyödyntäminen sekä alueen umpeenkasvu. Mahdollisuuksia löydetään varsinkin rakennuskannan ja virkistysreittien kehittämisessä, kun taas uhkina nähdään muun muassa elinkeinoelämän näivettyminen sekä alueen hoitamattomuuden tuloksena heikentyvä historiallinen arvo.

Ruukinkylän maankäytön kehittämissuunnitelman keskeisinä periaatteina esitetään uuden rakennuskannan liittäminen vanhaan rakennettuun kulttuuriympäristöön, alueen tiivistäminen sekä tilarakenteen selkeyttäminen. Osiossa ehdotetaan myös uuden pohjoisen tieyhteyden rakentamista sekä rengasmaisten virkistysreittien kehittämistä.

Maisemanhoitosuunnitelmien päätavoitteiksi esitetään maisema-alueen ja kulttuuriympäristön kunnossa pysyminen niiden ominaispiirteitä korostamalla, Kymijoen rantojen saavutettavuuden parantaminen sekä viljelyalueiden säilyminen. Lisäksi osiossa määritellään ruukinkylän maisemanhoidolle joukko selkeitä tavoitteita, sekä annetaan ruukinalueen viherympäristölle yleispiirteiset hoito-ohjeet ja kehittämislinjat.

Sivumäärä: 77 sivua
Luovutettu aineisto: Planssit 4 kpl, suunnitelmaselostus 10 kpl ja maastomalli 1:2000
Avainsanat: Ruotsinpyhtää, ruukinkylä, Kymijoki, maisemasuunnitelma

ABSTRACT OF MASTER'S THESIS

Author: Riikka Nousiainen
Major subject: Landscape Planning and Management
Minor subject: Urban planning
Title: Landscape plan for Iron Works Area of Ruotsinpyhtää
Title in Finnish: Ruotsinpyhtään ruukinkylän maisemasuunnitelma
Chair: MA-94 Landscape architecture
Supervisor: Professor Maija Rautamäki

This Master's Thesis presents a landscape plan for the Iron Works Area of Ruotsinpyhtää. The goal is to develop land use and landscape management for the region. The Iron Works Area of Ruotsinpyhtää is a nationally significant cultural environment. This village of 630 people, located in a historically significant location, is the community center of the Ruotsinpyhtää municipality. The plan should enable the village to develop its ambience and activities in a sustainable manner that maintains both this valuable cultural landscape and keeps it alive, but avoids transforming the area into a museum.

This thesis consists of four chapters: landscape overview, landscape analysis, the land use development plan and the landscape management plan. The landscape overview discusses the southern parts of Kymijoki river's western legs and identifies the Iron Works Area as one of the region's three major landscape junctions. This village forms the junction between two highly characteristic elements: the Kymijoki river and a historical ambience.

The landscape analysis consists of a more detailed discussion of the landscape structure, scenery, ambience and activities of the Iron Works Area. The well-preserved ambience and the Kymijoki river are found to be the greatest strengths of the Iron Works Area landscape, whereas an outdated layout plan, minimal utilization of the river, and overgrown areas are considered some of its major weaknesses. Opportunities can be found especially from construction projects and recreation area development, while factors such as the economic slowdown and loss of historical value due to poor maintenance of the area are seen as the most serious threats.

The land use development plan proposes the addition of new buildings to the old cultural environment to make the areal structure more compact and to clarify the spatial structure. In addition, the plan also suggests a new northern road connection and circular hiking trails.

The landscape management plan suggests the preservation of the landscape and cultural environment by emphasizing their characteristic features, improved access to the Kymijoki river banks and maintenance of the areas under cultivation. In addition, this plan defines some clear landscape management goals as well as offers a development principles and a general green space regimen.

Number of pages: 77 pages
Material submitted: Four presentation boards, 10 copies of the written report and scale model 1:2000
Keywords: Ruotsinpyhtää, Kymijoki, iron works area, landscape plan

SISÄLLYS

Tiivistelmä - Abstract	3
Sisällysluettelo	5
Esipuhe	7
Johdanto	7
Taustatietoa Ruotsinpyhtästä	8

I. MAISEMASELVITYKSET	11	3. MAANKÄYTÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA	43	4. MAISEMANHOITOSUUNNITELMA	55
Kallioperä	12	Liikkuminen	44	Maisemanhoitosuunnitelma	56
Jääkauden jäljet maisemassa	13	Autoliikenne	44	Ruukinkylän eteläosa	58
Topografia ja maaperä	14	Kevytliikenne	45	Elimäentien puurivit	58
Vesiolosuhteet	16	Kevyenliikenteen yhteydet	47	Puistokujan puukujanne	60
Kasvillisuus ja luonnonsuojelu	17	Ruukkipolku	48	Pelto	61
Kulttuurimaisema	19	Uusi rakentaminen	50	Myllärinmäki	62
Maisemarakenne	20	Asuminen	50	“Satumetsä”	63
Kymijoen historiaa	21	Palvelut	53	Kunnantalon ympäristö	63
Ruotsinpyhtään ruukin historiaa	22	Teollisuus	53	Ruukinkylän pohjoisosa	64
Maankäytön kehittyminen	24			“Kolmiopuisto”	66
Kaavatilanne	26			Patoalue	68
				Päärakennuksen piha	69
				“Kurssikeskus”	69
2. MAISEMA-ANALYYSIT	29			Ruukinkylän itäosa	70
Tilarakenne	30			Sahanmäen pihat	72
Maisemarakenne	34			Tehtaan edustapuisto	72
Maisemakuva ja näkymät	36			“Nälkämuuri” ja uuden tien ympäristö	73
Toiminnot ja liikenne	38			Maisemanhoidon toteuttamisesta	73
Tilojen julkisuus	39			Jälkisanat	74
SWOT-analyysi ruukinkylästä	40			Viitteet	75
Maankäytön kehittämissuunnitelman ja maisemanhoitosuunnitelman päätavoitteet	41			Lähteet ja kirjallisuus	76

Maisema-arkkitehdin opintojeni pääaineeksi on valikoitunut Maiseman suojelu ja -hoito. Vanhat kyläpaikat, niityt, perinnekasvit, vanhat kartat ja niistä muodostuvat kulttuurimaisemat alkoivat opintojen edetessä kiehtoa yhä enemmän. Koen uuden sovittamisen vanhaan kulttuuriympäristöön haasteena, johon maisema-arkkitehtien on nykypäivänä otettava kantaa. Yhdyskuntasuunnittelun sivuaineopintoni tukevat hyvin kulttuurimaisemien tulevaisuuden kehittämistyötä.

Vuonna 2006 arkkitehtiopiskelutoverini Kati Murtola oli aloittelemassa Ruotsinpyhtään ruukin vanhansahankäyttöön otto- ja kunnostussuunnitelman tekoa diplomityönään. Suunnitelman edetessä tuli yhä selvemmäksi, että ruukinkylä tarvitsisi myös laajempaa ympäristön tarkastelua. Kati sekä silloinen aluearkkitehti Maaria Mäntysaari ehdottivat aihetta minulle. Tartuin aiheeseen rohkeasti, vaikka tiesin olevani suuren haasteen edessä. Työllä ei kuitenkaan ole tilaajaa, vaan se on tehty täysin omasta innostuksesta.

Ulkopaikkakuntalaisena uuden paikan sisäistäminen ottaa aikaa ja vaatii perehtymistä. Historian tutkimisen sekä runsaan ruukin alueella eri vuodenaikoina liikkumisen tuloksena kokonaisnäkemys paikkakunnasta sen arvoineen ja ongelmineen alkoi pikku hiljaa muotoutua. Haastatteleamalla asukkaita, yrittäjiä ja kunnan viranomaisia sain kuvan yksittäisten ihmisten ajatuksista. Niiden yhdistäminen omiin näkemyksiini on olennainen osa tämän työn sisältöä.

Työni valmistumista on edesauttanut iso joukko ihmisiä. Avuliaat ruotsinpyhtäläiset olivat ensiarvoisen tärkeitä ruukin historian ja nykypäivän ymmärtämiseksi. Kiitokset myös Maaria Mäntysaarelle, joka nykyisin toimii Loviisan kaupungin arkkitehtina sekä Itä-Uudenmaan liiton kaavoituspäällikkö Oskari Oreniukselle. Professori Maija Rautamäkeä kiitän rakentavista kritiikkikeskusteluista, ja Kati Murtolaa yhteistyöstä.

Perheelleni ja ystäväilleni kiitos välittämisestä kaikkina näinä vuosina.

Ville, tukesi on ollut korvaamatonta.

Helsinki, 13. toukokuuta 2008.

Riikka Nousiainen

Kymijoen varteen syntynyt Ruotsinpyhtään ruukki on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö ja Kymijoki ympäristöineen puolestaan on valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue. Kulttuurimaisemat eivät pysy kunnossa ilman määrätietoista hoitoa. Kulttuurimaiseman arvot ja ongelmat on tärkeää hahmottaa, jotta osataan keskittää toiminta merkittävimmille alueille.

Ruukki on merkittävä historiallinen kohde, jolla on matkailullista vetovoimaa. Samalla se on kuitenkin myös Ruotsinpyhtään kuntakeskus, jonka on vastattava nykypäivän haasteisiin. Pieni kuntakeskus on riippuvainen matkailusta, mutta sen ei sovi unohtaa asukkaitakaan, joille tulee taata esimerkiksi peruspalvelut sekä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet.

Tämä työ jakaantuu neljään osaan. Maisemaselvityksissä tarkastelualueena on Kymijoen länsihaaran eteläisin osa. Työn toisessa osassa keskitytään varsinaisen suunnittelualueen maisema-analyysiin. Kolmannessa osassa ehdotetaan maankäytön kehittämissuunnitelmia ja neljännessä maisemanhoitosuunnitelmia.

Työssä esitettyjen ideatasoisten yleissuunnitelmien tavoitteena on turvata Ruotsinpyhtään ruukin kyläyhteisön elinvoimaisuus siten, että alueen arvot ja historialliset ominaispiirteet säilyvät. Tarkoitus on kehittää perinnettä museoinnin sijasta ja antaa tukea esimerkiksi matkailun sekä yritystoiminnan kehittämiseen.

Työn toivotaan toimivan jatkossa kunnan kehityskeskustelun herättäjänä ja kaavoituksen pohjana.

TAUSTATIETOA RUOTSINPYHTÄÄSTÄ

Sijainti ja yhteydet

Ruotsinpyhtää on Itä-Uudenmaan itäisin kunta. Kymijoen läntisin haara toimii kunnan itärajan lisäksi lääninrajana. Ruotsinpyhtään ruukki eli Strömfors sijaitsee pitkulaisen kunnan keskivaiheilla Kymijoen pienen sivuhaaran varrella.

Ruukista on matkaa lähimpään kaupunkiin Loviisaan noin 17 km. Helsinkiin matkaa kertyy noin 100 km ja Venäjän puolelle Viipuriin noin 150 km. Kunnan läpi kulkee itä-länsisuunnassa valtatie 7 (E-18). Se on Helsingistä Kotkan kautta Vaalimaalle kulkeva valtatie, joka johtaa Pietariin. Ruukki sijaitsee valtatie pohjoispuolella noin 4 km päässä Elimäentien varressa.

Suomi on sitoutunut toteuttamaan E-18 -tien Turun ja Vaalimaan välillä kokonaisuudessaan moottoritienä vuoteen 2015 mennessä ¹. Valtatie 7 aiotaan siis muuttaa moottoritieksi myös Ruotsinpyhtään kohdalta. Tämä toisaalta lyhentää etäisyyksiä ajallisesti, mutta vaikeuttaa ohikulkijoiden houkutelemista ruukkiin.

Autolla ruukkiin voi saapua sekä etelästä että lännestä Elimäentietä pitkin. Idästä eli Pyhtään suunnasta saapumisen estävät Kläsarön ja Paaskosken padot, joita ei voi ylittää autolla. Lännestä, Petjärveltä päin, tulee kylätie, mutta sekin muuttuu Petjärven jälkeen metsäautotieksi. Tietä käyttävät vain kyläläiset.

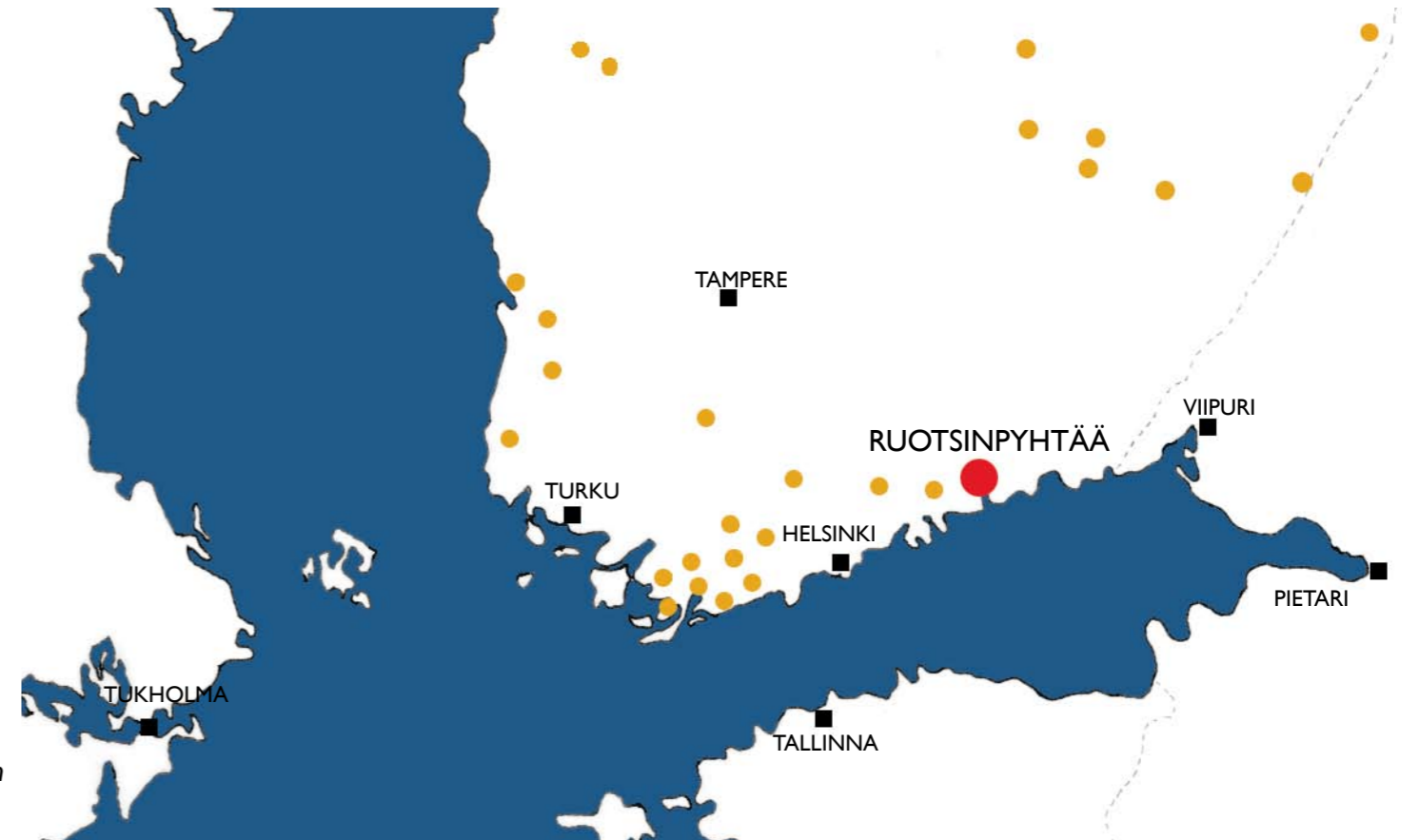
Elinkeinoelämä

Ruotsinpyhtäällä on asukkaita noin 2900 ja sen kuntakeskuksena toimii ruukinkylä, jossa asuu noin 630 asukasta. Kylä tarjoaa asukkailleen kaikki peruspalvelut sekä matkailijoille merkittävän nähtävyyden. Kunnan eteläosassa asuvat käyvät Loviisassa erikoispalvelujen vuoksi. Pohjoisosan asukkaille Kouvola on lähin suuri kaupunki.

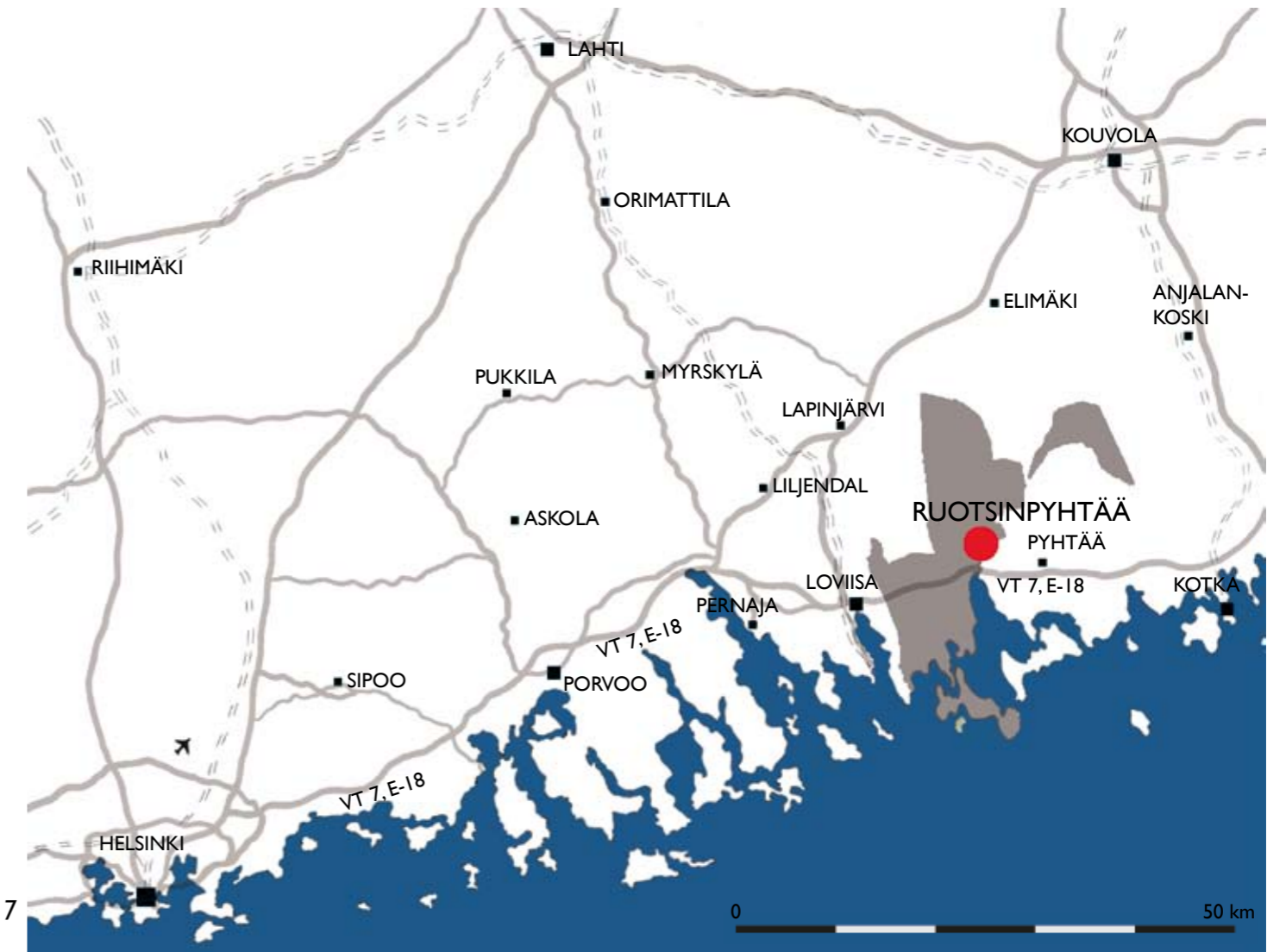
Matkailijoille ruukin hyvin säilynyt rakennuskanta kertoo teollisuuskylän vaiheista. Ruukin työväenasuinnoissa asuu nykyisin sekä vanhoja tehtaan työntekijöitä perheineen että ulkopaikkakunnilta tulleita. Käsityöperinnettä alueella jatkavat käsityöyrittäjät, jotka ovat vuokranneet osan vanhoista rakennuksista työ- ja myyntitiloiksi. Ruukki tarjoaa matkailijoille myös majoitus-, ravitsemus- ja virkistysmahdollisuuksia.

Venäläisten matkailu on viime vuosina kasvanut voimakkaasti varsinkin Itä-Suomessa. Ruotsinpyhtään oivallinen sijainti Viipuri-Helsinki päätien varrella lisää myös tämän kohderyhmän tavoittamisen tärkeyttä. Toisaalta juuri autoilijoiden houkuttelun haasteellisuudessa korostuu ruukin hieman syrjäinen sijainti päätieltä sivussa.

Ruotsinpyhtään ruukin sijainti Suomenlahden vaikutuspiirissä. Karttaan on merkitty keltaisella muiden merkittävien ruukkien sijainti.

Ruotsinpyhtään ruukin sijainti valtatie 7 (E-18) varrella.

Ruukin suurin vuosittainen tapahtuma on kesäkuussa järjestettävä Rootsinyhtään Ol' Frontier Rendezvous, joka on Amerikan historianharrastajien päätapahtuma Suomessa, ja jonka yhteydessä järjestetään myös Old Time & Bluegrass -festivaali. Toinen suurempi kesätapahtuma on harrasteajoneuvojen Ruukki Picnic Weekend. Ruukissa järjestetään myös muita pienempiä tapahtumia, mutta ne kaikki kuitenkin keskittyvät kesäkaudelle ja talvisin ruukki hiljenee.

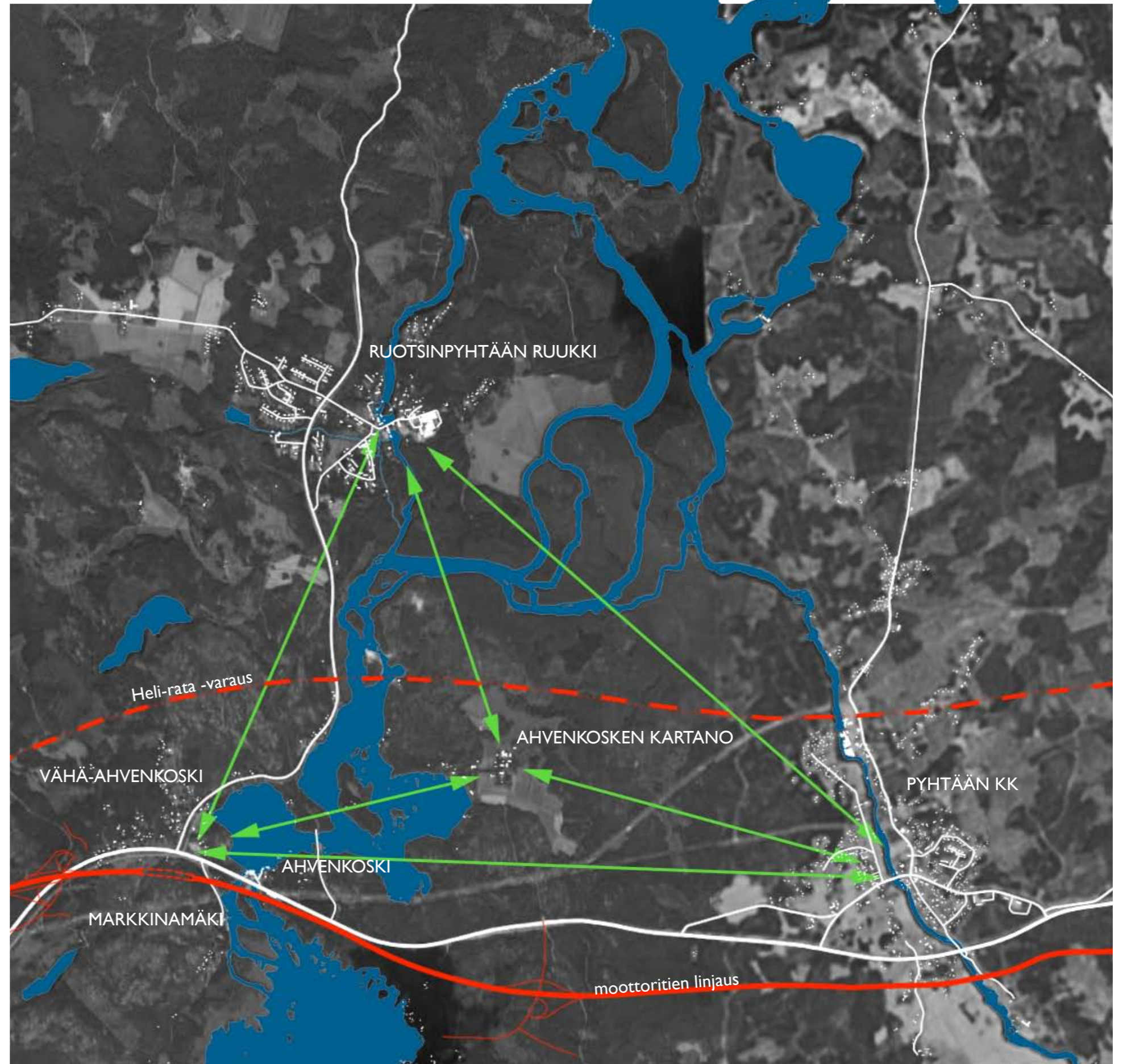
Ruukin suurin työnantaja on Electric Schneider, joka valmistaa Strömfors tuotemerkin alla mm. sähköasennuskalusteita ja ohjausjärjestelmiä. 60 vuotta paikkakunnalla toiminut tehdas työllistää 250 henkeä.² Ruukinpatruunat sekä myöhemmin tehtaan omistajat ja johtajat hallitsivat ruukkia satoja vuosia, joten maanomistus oli yksissä käsissä ja ruukkia pystyttiin hallitsemaan kokonaisuutena. Nykyisin omistussuhteet ovat muuttuneet siten, että kaikki ympärivuotisessa asuinkäytössä olevat kiinteistöt ovat yksityisomistuksessa ja pääosa vanhoista tuotantorakennuksista on siirtynyt kunnan omistukseen. Suurin osa pelloista ja metsäalueista on kuitenkin vielä A.Ahlström osakeyhtiön omistuksessa.

Klassinen näkymä ruukin letkutornille ja Lutikkalinnalle päin. Paikallinen käsityöläinen työhuoneessaan.

Ruukin suurin kesätapahtuma on Bluegrass-festivaalit. Tallin vintillä järjestetään taidenäyttelyitä.

I. MAISEMASELVITYKSET

Työn ensimmäisessä osassa esitellään Ruotsinpyhtään ruukin sijoittumista laajemmassa maisemarakenteessa. Maisemaselvityksien tarkastelualueeksi on otettu Kymijoen läntisimpien haarojen eteläosa. Maiseman perusosien lisäksi käydään läpi maankäytön historiaa.

Selvityksien perusmateriaalina on käytetty peruskarttoja, maaperäkarttoja, kallioperäkarttoja, ja ilmakuvia. Perustietoja on täydennetty kirjallisuuden ja maastokäyntien avulla.

KALLIOPERÄ

Kymijokilaakson läntisen haaran kallioperä koostuu rapakivigraniitin erilaisista muunnoksista, jotka kuuluvat Kaakkois-Suomen eli Viipurin laajaan rapakivimassiiviin. Yleisin alueella esiintyvä muunnos on viborgiitti, jota sanotaan tyypilliseksi rapakiveksi.¹

Rapakivet ovat Suomen kallioperän nuorimpia graniitteja ja lisäksi suunnittumattomia, mikä näkyykin eri kivilajien esiintymistä ilmaisevan karttakuvan kivilajien muodoissa – laajalle levittäytyvät kivilajit eivät suuntaudu selkeästi tiettyyn suuntaan ja ne muodostavat selkeäpiirteiset rajat suhteessa toisiinsa.²

Suurin osa selvitysalueesta on viborgiittia. Tummaa viborgiittia esiintyy Kymijoen länsipuolella. Tummaa viborgiittia ei tavata lainkaan massiivin keskiosassa.³ Puolestaan väriltään vaaleanpunaista pyterliittia on Kymijoen itäpuolella alkaen Ahvenkoskenlahden rannalta n. 5 km mittaisena massana.²

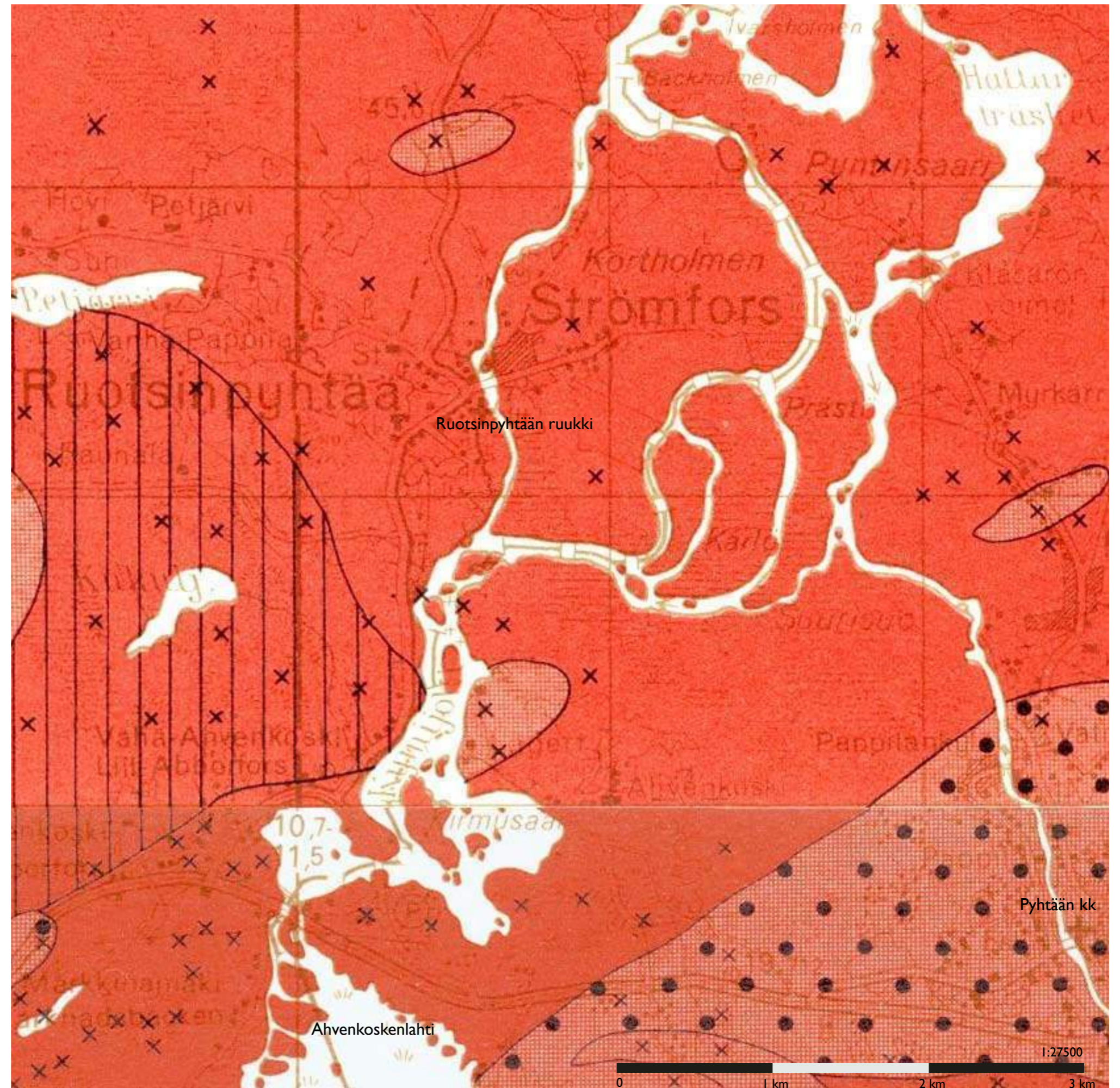
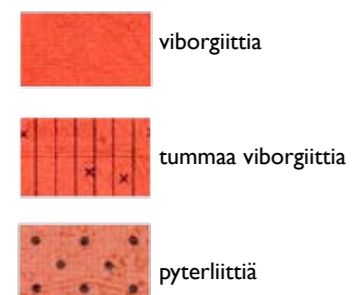
Rapakivialueille tyypillisiä ovat 5-10 m korkeat rinteet ja seinämät, jotka antavat maaston pienille piirteille vaihtelua ja tekevät alueesta mäkinen ja kumpuilevan.⁴

Rapakivikallioiden paljastuneet pintaosat ovat erityisen alttiita ulkoisten voimien vaikutukselle. Jää, vesi, tuuli, kasvillisuus ja lämpötilojen vaihtelut murentavat kallioita. Alueella on laajoja mäntymetsää kasvavia moroutuneita rapakivikallioita.⁵ Metsäseänteillä esiintyy myös komeita lohjenneita graniittijärkäleitä ja kalliolouhikkoa.

Alueen metsä leimaa kivikkoisuus.

RAPAKIVIMUUNNOKSIA

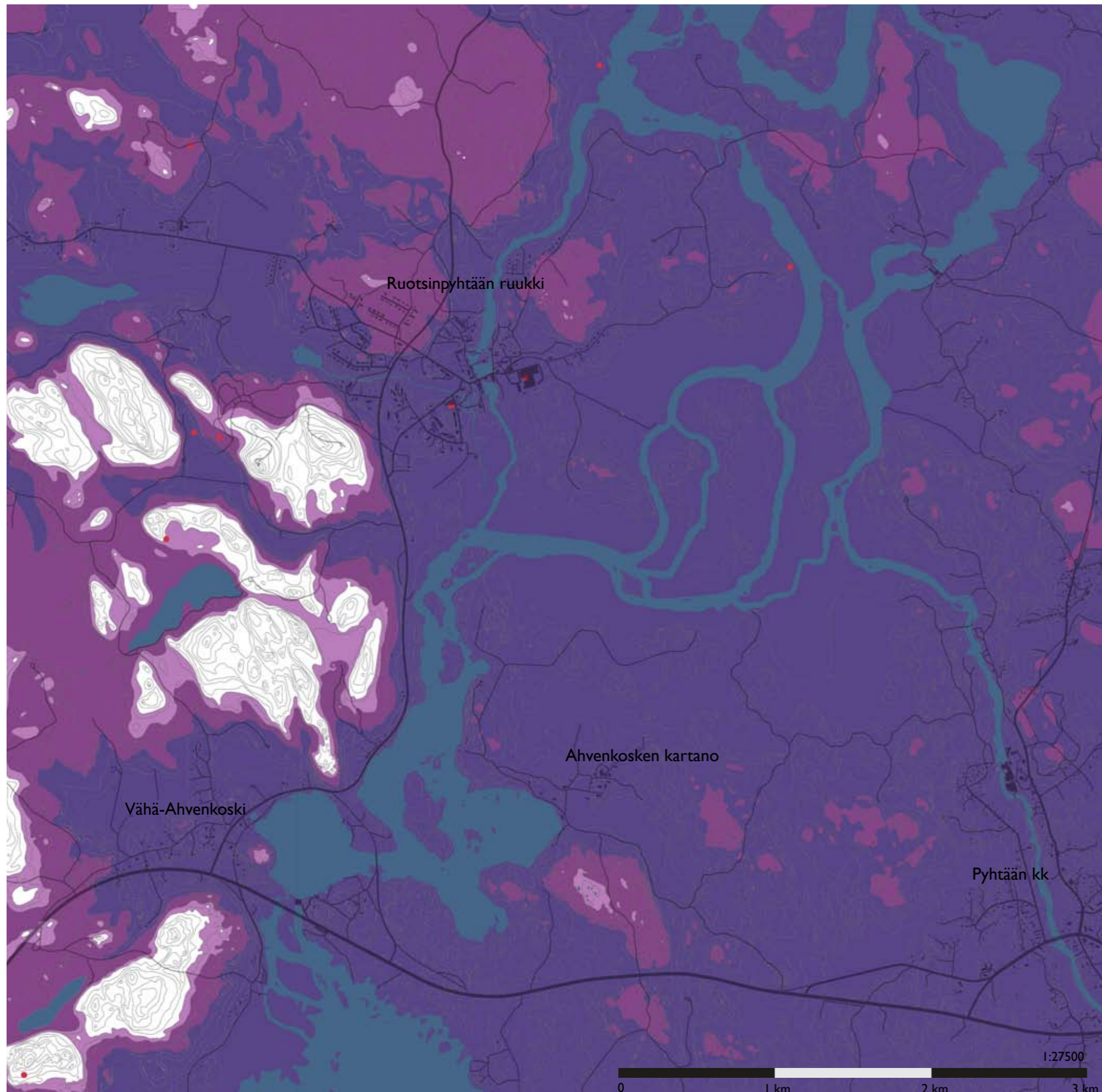
JÄÄKAUDEN JÄLJET MAISEMASSA

Alueen maanpinnan muotoihin ovat ehtineet vaikuttaa kaikki Suomessa tunnetut Itämeren kehitysvaiheet. Viimeinen jäätiköitymisvaihe päättyi jäätikön nopeaan perääntymiseen noin 12000-9000 vuotta sitten. Jään eteen muodostui Baltian jääjärvi. Tämä jääjärvivaihe päättyi, kun jäätikkö perääntyi Billingenin vuorelta ja yhteys aukeni Itämeren altaan ja valtameren välille.⁶

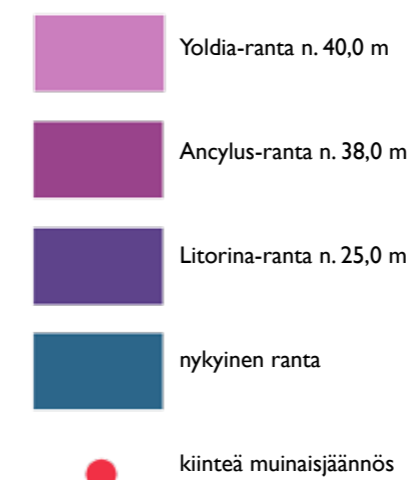
Yoldianmeren vaiheen aikana noin 10 000-9000 ekr. meri peitti aluetta lukuunottamatta korkeimpia mäkiä, jotka näkyivät maisemassa saarina. Meren pinnan taso oli n. 40 metrissä.⁷

Maankohoaminen aiheutti noin 7500-9000 ekr. Yoldiameren kuroutumisen Ancyclusjärveksi. Ancyclusrannan taso on alueella noin 38 metrissä.⁸ Analyysialueella näkyvät saaret hieman laajenivat.

Litorinameri-vaihe alkoi Suomenlahden alueella noin 7500 vuotta sitten. Tällöin valtameren pinnan nousu ylitti Tanskan salmien kynnykset ja suolaista vettä alkoi tunkeutua Itämerialtaaseen.⁹ Tällöin analyysialueen pohjoisosan selänteet olivat jo nousseet veden pinnan yläpuolelle. Litorinameren vaiheen loppua ei pystytä suoraan osoittamaan. Maa on pikku hiljaa noussut merestä. Nykyisen kaltaiset olot ovat olleet vallalla noin 2500 vuotta.¹⁰

JÄÄKAUDEN VAIHEET

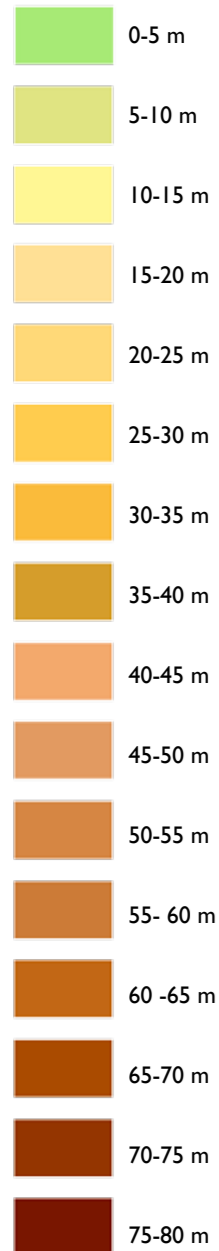

TOPOGRAFIA JA MAAPERÄ

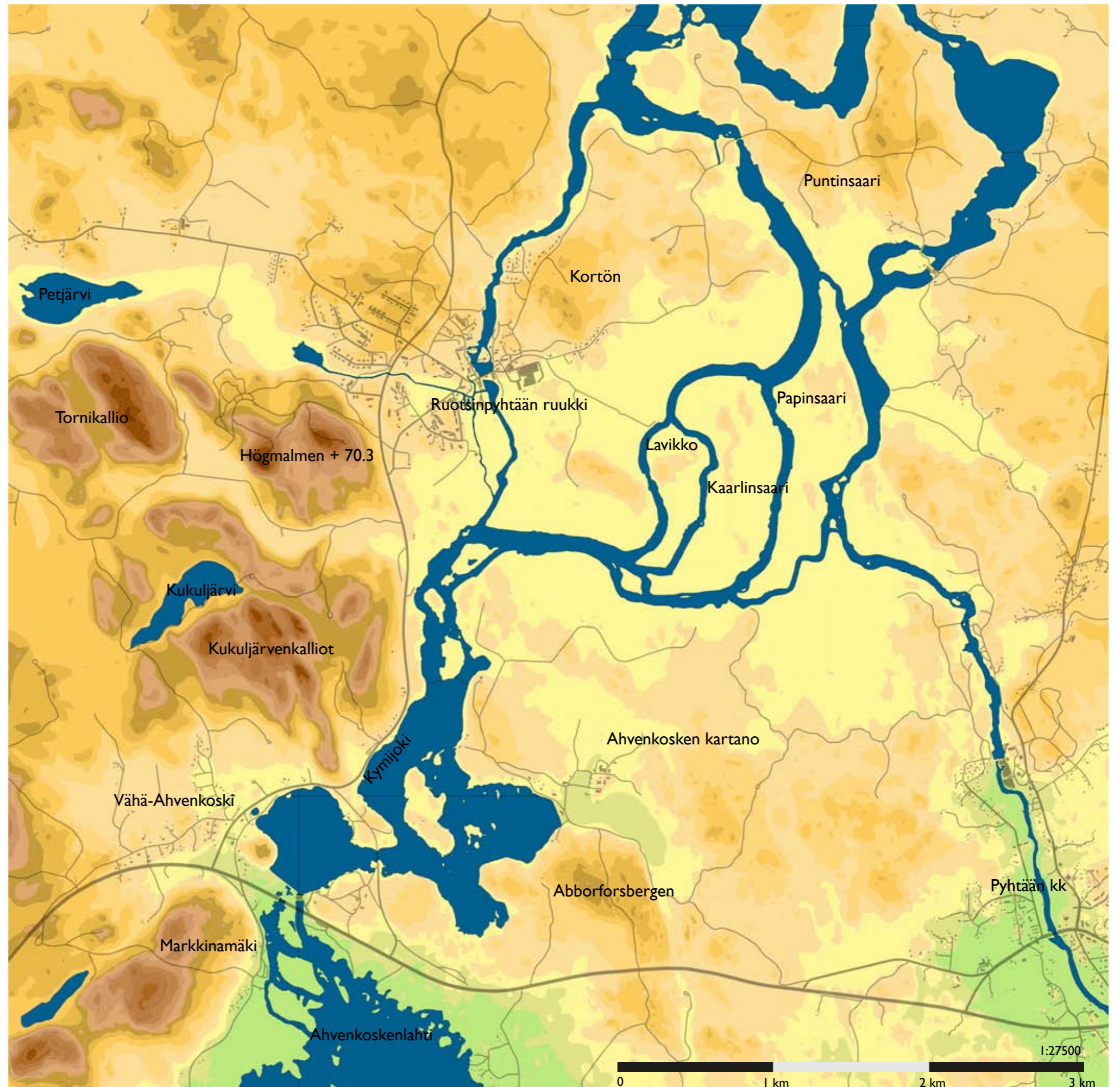
Selvitysalueelle on luontaista maaston loivahko nousu Suomenlahden rannikolta kohti sisämaata. Rannikolle tyypilliset lahdet, kuten karttalehden Ahvenkoskenlahti, ovat syviä ja ulottuvat pitkälle sisämaahan. Kymijoen läntisin haara on uurtanut uomansa laaksoon ja laskee Ahvenkoskenlahteen. Kymijoen sivuhaarojen välissä korkeusluokka +10-40 mpy on hallitsevin. Alueen korkeimmat kohdat ovat joen länsipuolen kalliopaljastumilla. Högmalmen, joka rajaa Ruotsinpyhtään ruukkia länneästä kohoaa + 70.3 metriin. Matalinta on Ahvenkoskenlahdella meren rannassa. Rapakivialueelle tyypillisiä jyrkkiä seinämiä on selvitysalueella mm. Kukuljärvenkallioilla.

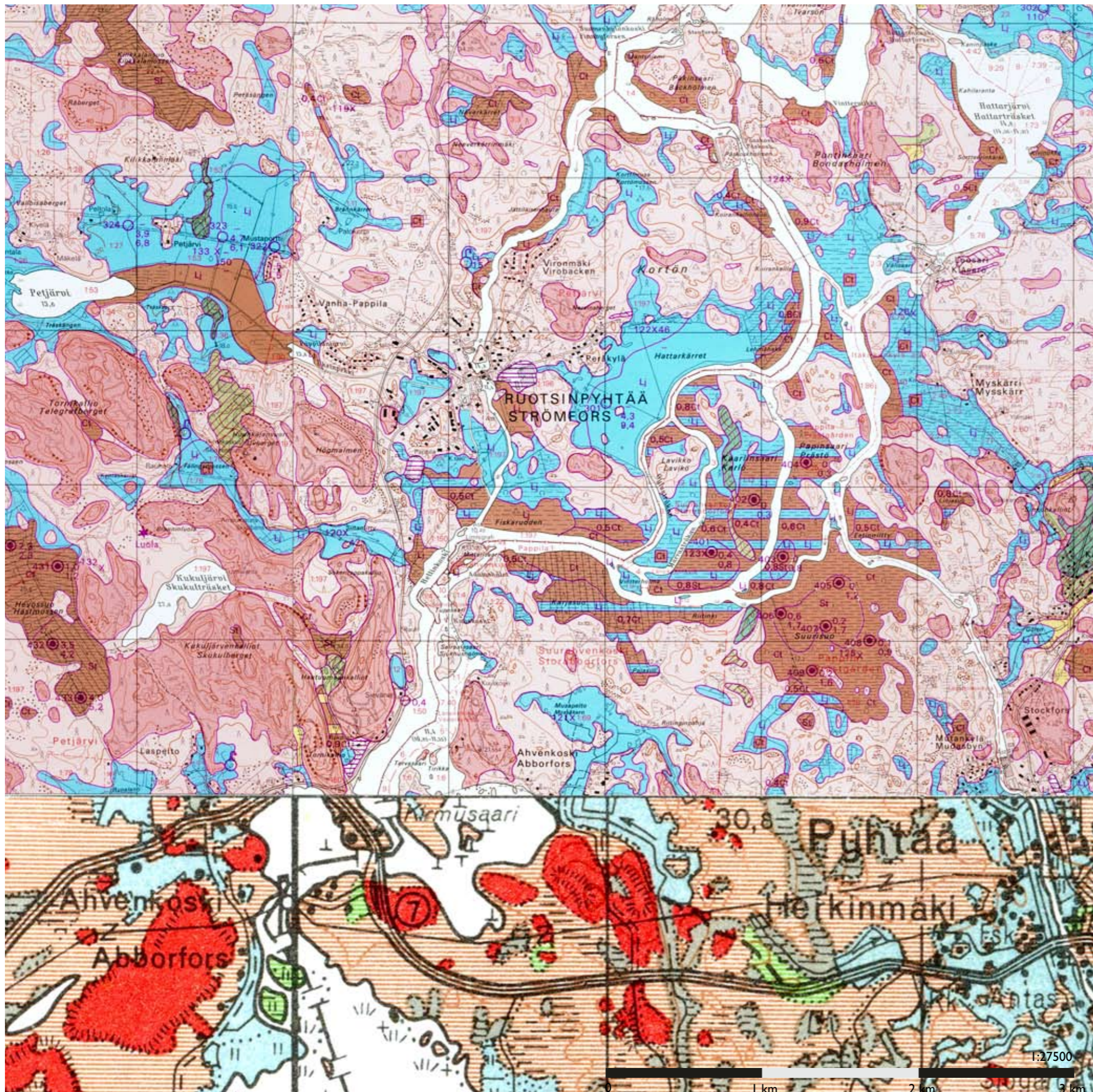
Moreenia on jokilaakson reunaselänteillä ja mäkien rinteillä. Se myötäilee ohuena kerrostumana kallioperän muotoja. Ylimmät kalliot ovat jääkauden jälkeisten vesivaiheiden avoimiksi huuhtomia kalliopaljastumia.

KORKOTASOT

Ahvenkosken voimalaitos sijaitsee Kymijoen suulla. LV.

Alueen moreenin kasaantumismuodostumilla ei ole selvää suuntausta. Moreenin sisältämän runsaan rapakiviaineksen rapautumisen johdosta alueen moreeni poikkeaa Suomessa yleensä esiintyvistä normaalista moreenista.¹¹ Moreenikumpujen väliset alueet ovat saven ja turvekerrostumien peitossa.

Savikot moreenikumpareiden välissä ovat pienialaisia, metsäisten kumpujen reunustamia alavia viljelypeltoja. Suurin yhtenäinen pelloksi raivattu savikko on Kortön saarella sijaitseva Hattarkärret.

Alueen laajimmat saraturvealueet ovat Kymijoen länsihaaran pienten sivuhaarojen alueella, Suurusuolla, Karjasuolla, Papinsaarella ja Kaarlinsaarella. Turvealueet ovat osin saveen sekoittuneena. Hevossuon turvealue Kujukjärven länsipuolella on myös laaja.

Suurin osa Ruotsinpyhtään ruukinkylästä on rakentunut moreenikumpareille joen välittömään läheisyyteen. Kylän savikot on raivattu pelloiksi.

Analysialueella ei ole laajoja harjumuodostumia. Kymijoen Pyhtään haaran itäpuolella on pieni etelä-pohjoissuuntainen muodostuma. Karttalehden länsireunassa sekä Kaarlinsaarella on pieniä harjukson osia.

VESIOLOSUHTEET

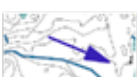

Suurimmaksi osaksi alueen ojat ja purot laskevat Kymijokeen, joka toimittaa vedet Ahvenkoskenlahden kautta Suomenlahteen. Alueen järvet ovat pienialaisia. Kukuljärvi sijaitsee +27.0 metrissä Kukuljärvenkallioiden reunustamana. Petjärvi puolestaan sijaitsee savilaaksossa ja sinne laskee oja viereisiltä peltoalueilta. Myös suurimmat suot ovat yhteydessä Kymijokeen. Pohjavesialueista tärkein sijaitsee Petjärven itäpuolella, jossa on pienialaisia sora- ja hiekkaesiintymiä. Pienempiä pohjavesialueita on Ahvenkoskella ja Markkinamäellä.¹²

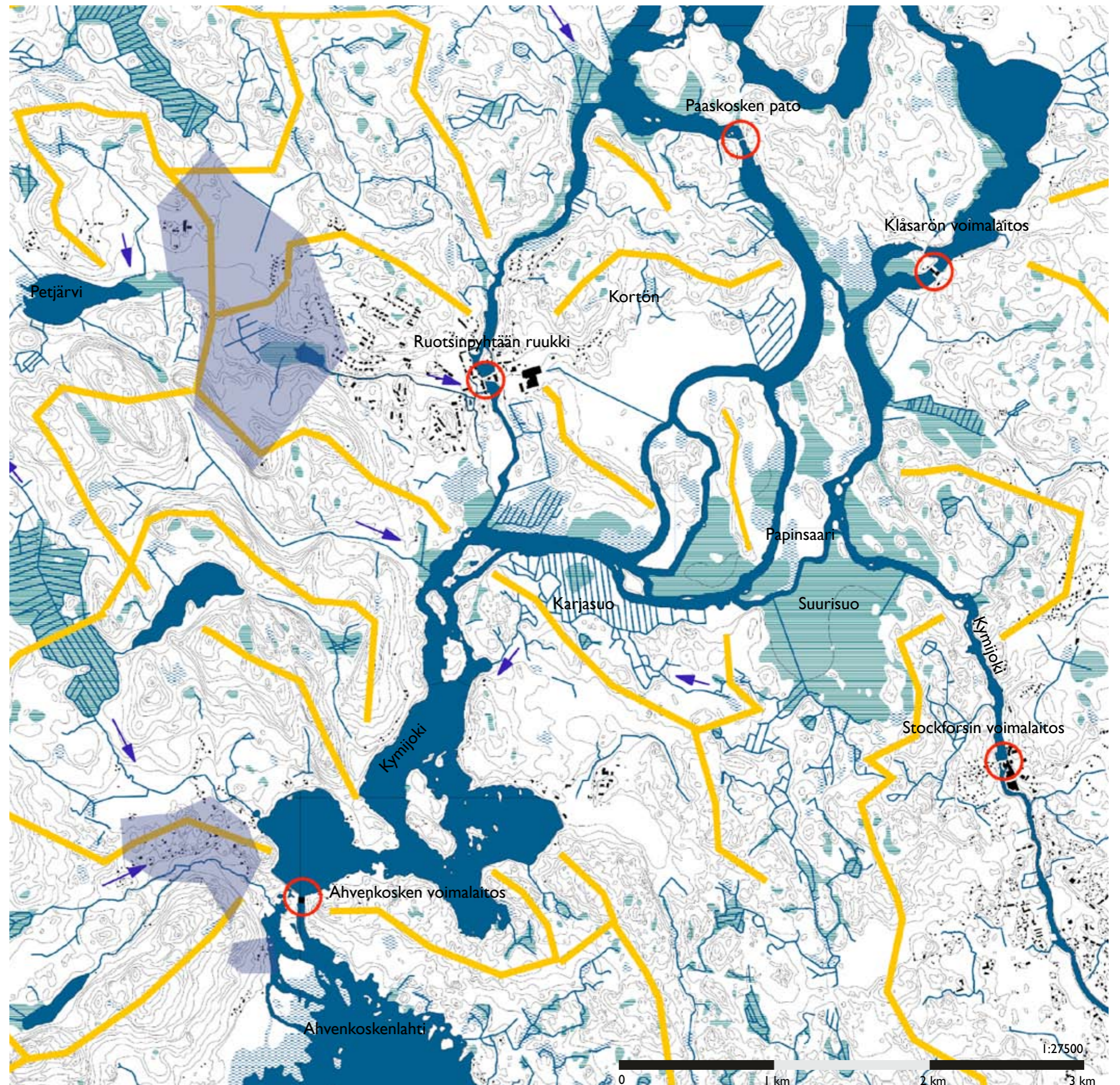
Kymijoki alkaa Päijänteen kaakkoisosasta, Asikkalan kunnassa sijaitsevasta Kalkkisesta, josta matkaa merelle Ahvenkosken lahteen kertyy noin 203 kilometriä ja putouskorkeutta noin 78,5 metriä. Koko Kymijoen vesistön valuma-alue on 37 107 neliökilometriä eli noin 11 prosenttia koko Suomen pinta-alasta.¹³

Hurukselasta Kymijoki virtaa mereen lähes järvettömänä, lukuun ottamatta Muhjärveä ja Laajakosken järveä, eikä siihen liity myöskään merkittäviä sivuhaaroja. Ennen saapumistaan mereen joki haarautuu Pernoon yläpuolella kahteen päähaaraan, joista itäinen eli Pernoon haara laskee mereen Kotkan kaupungin kohdalla ja läntinen Hirvikosken haara Pyhtään ja Ruotsinpyhtään rajalla Ahvenkoskenlahteen. Läntiseen päähaaraan on tehty haarautumiskohdan alapuolelle Hirvivuolteen automaattinen säännöstelypato, jonka avulla veden jakautumista säännöllään haaroihin.¹⁴ Tammijärven pinnan korkeutta säännöllään Klåsarön voimalaitoksen ja Paaskosken järjestelypadon avulla.¹⁵

Tammijärven eteläpuolella Kymijoki virtaa useana pienenä haarana soisten ja alavien saarten välissä. Läntisestä päähaarasta erkaantuu

MERKINNÄT

- joki / oja / puro
- soistunut alue
- virtaussuunta
- pohjavesialue
- vedenjakaja
- pato

vielä Klåsarön alapuoella pienehkö Pyhtään eli Stockforsin haara, joka laskee mereen Munapirtin kohdalla. Läntinen päähaara (Ahvenkosken haara) kulkee Ruotsinpyhtään ruukin kautta.¹⁶

Kymijoen varrelle on aikoinaan kehittynyt paljon vesivoimasta hyötyvää puunjalostusta ja kemianteollisuutta. 1900-luvun puolivälistä eteenpäin veteen on kohdistunut kemikaalipäästöjä. Nykyisin kuormitus on mm. prosessimuutosten seurauksena pienentynyt merkittävästi, mutta pohjalla esiintyy edelleen monin paikoin esim. elohopeaa ja orgaanisia klooriyhdisteitä. Vuonna 2005 vesireitille on laadittu riskiarvio pilaantuneiden sedimenttien terveys- ja ympäristövaikutuksista. Todettiin, että pohjalla olevista aineista ei aiheudu huomattavaa välitöntä haittaa tai terveysriskiä alueen väestölle. Lohikalat nousevat nykyään merestä jokeen, jonka alaosan kosket ovat suosittuja kalastuskohteita. Veden laadun perusteella jokivesi täyttää nykyisin hyvän laatuluokan kriteerit. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus on tehnyt Kymijoen sedimenteille pysyvän seurantaohjelman sekä Kymijoen kunnostuksen yleissuunnitelman vuonna 2007. Sen tarkoituksena on tehdä kunnostuspäätös.¹⁷

Länsihaaraan on rakennettu neljä voimalaitosta, joista Klåsarö valmistui 1909, Strömforsin ensimmäinen laitos 1695, nykyinen 1910-20, Ahvenkoski 1933 ja Pyhtään haaran tehty Stockfors 1903, (uusittu 1961). Ahvenkosken haarassa virtaa 73,3% ja Pyhtään haarassa 26,7% kokonaisvirtaamasta. Ruotsinpyhtään ruukkialueen läpi virtaama on noin 1 m³/s.¹⁸

Jokeen rakennetut voimalaitokset ja padot rajoittavat vesiteitse liikkumista. Ahvenkosken pato estää yhteyden merelle, mutta Pyhtään läpi kulkevaa uomaa myöten yhteys on mahdollinen Strukan sulkujen kautta. Esimerkiksi helposti järjestettyjä kanootin nosto – ohikanto –laskupaikkoja ei ole ruukin, Klåsarön, Paaskosken, Ediskosken ja Sakan alueilla.¹⁹

Ahvenkosken voimalaitos sijaitsee "temppelemäisesti" Kymijoen suulla.

Ahvenkoskenlahdella on edustavaa ranta- ja vesikasvillisuutta. LV.

KASVILLISUUS JA LUONNONSUOJELU

Analyysialue sijoittuu eteläborealiselle vyöhykkeelle. Moreenialueiden huuhtoutuneilla osilla metsät ovat kitukasvuisia jäkäläpeitteisiä kalliomänniköitä. Muuten moreenialueiden metsät vaihtelevat kanervatyypin kuivista kankaista puolukkatyypin kuivahkoihin sekä mustikkatyypin tuoreisiin ja lehtomaisiin kankaisiin.²⁰ Tyypillisin alueen metsä on kuusivaltainen mustikkatyypin moreenikangas.²¹ Lehtoja on verrattain vähän, mutta pääasiassa niitä sijoittuu puronvarsille ja rannoille.²²

Musapellon ja Rajasuon alueella metsät ovat suurimmalta osin nuoria tai taimikkoja.²³ Alueella on myös joitakin hakkuualoja. Hakkuita on tehty myös esimerkiksi Högmalmenin itärinteillä.

Edustavin ranta- ja vesikasvillisuus keskittyy Ahvenkosken ja Ahvenkoskenlahden rantamille. Ahvenkosken alapuolisissa kovapohjaisissa uomissa on kivikkorantojen kasvillisuutta.²⁴

Vas. Kymijoen alaosa.

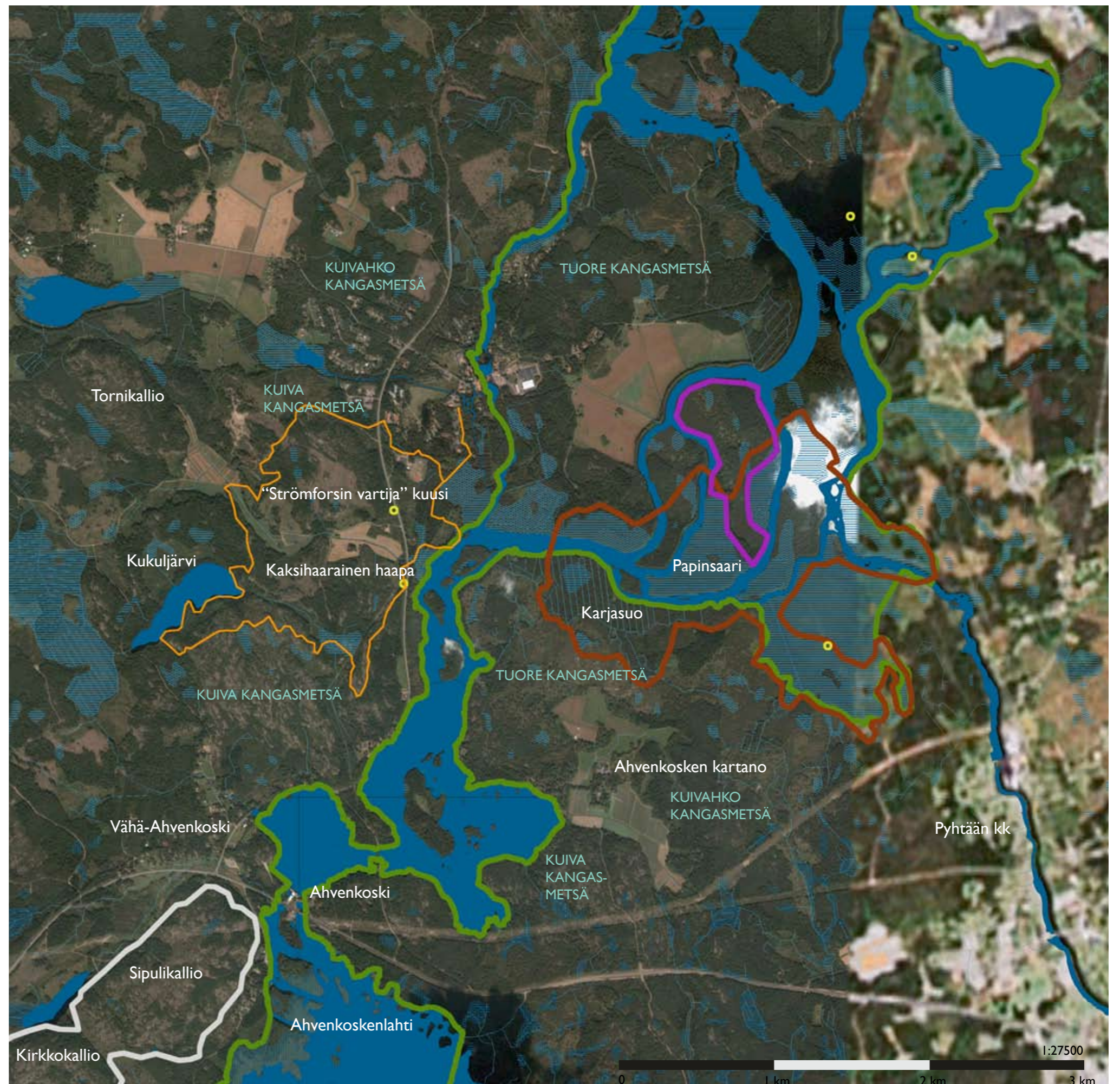
Alueen metsät ovat kivikkoisia.

Kirkkokallio-Sipulikallio on on valtakunnallisesti arvokas kahden erillisen kummun muodostama kallioalue. Lakialueella on hienoa kalliokasvillisuutta. Geologisesti aluetta kuvataan lounas-koillinen -suuntaiseen ruhjeeseen rajautuvaksi rapakivikallioksi. Puusto on paikoin nuorta männikköä ja taimikkoa. Lakialueelta avautuu hieno näkymä Ahvenkoskenlahdelle. Tornikallio on paikallisesti arvokas kallioalue. Se koostuu kahdesta kalliokehästä, joiden väli on soistunut.²⁵

Kukuljärven rannoilla vallitsee erämaatunnelma. Järvi on oligotrofinen ja vesi on hyvänlaatuista. Rannan lähellä kasvaa lehto. Kukuljärven rantoja pitkin ja sen eteläpuolisen kallioalueen läpi kulkee vaellusreitti.²⁶

Kortön eteläpuoleinen jokilaakso on soistunut. Suurisuo – Karjasuo – Papinsaari laaja suoalue kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan. Suurin osa alueesta on ojituksilla kuivatettu. Kymijoen läheisyys antaa alueen soille luhtaisen leiman, jollaista ei muualla Kaakkois-Suomessa ole. Joessa kasvavat harvinaiset sarjarimpi ja jokileinikki.²⁷

Kymijoen läntinen haara kuuluu Kymijoen Natura –alueeseen (FI0416005), jonka suojelun perusteena on luontodirektiivi. Kymijoen alajuoksulle ominaista on laajojen koskijaksojen ja niiden alapuolisten suvantojen muodostamat monimuotoiset, mosaiikkimaiset elinympäristöt sekä luonnontilaiset, rakenteeltaan vaihtelevat ranta- ja vesikasvillisuusvyöhykkeet. Joessa esiintyvien matalikkojen, yli kymmenen metrin syvänteiden, nopeavirtaisten koskien ja suvantojen johdosta vesieliöstö on monipuolinen.²⁸

SUOJELUKOhteet

- Natura-alueen raja
- Valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan kuuluva suo
- Kallioiden suojeluohjelma
- Paikallisesti arvokas harjualue
- rauhoitettu puu

KULTTUURIHISTORIALLISET KOHTEET

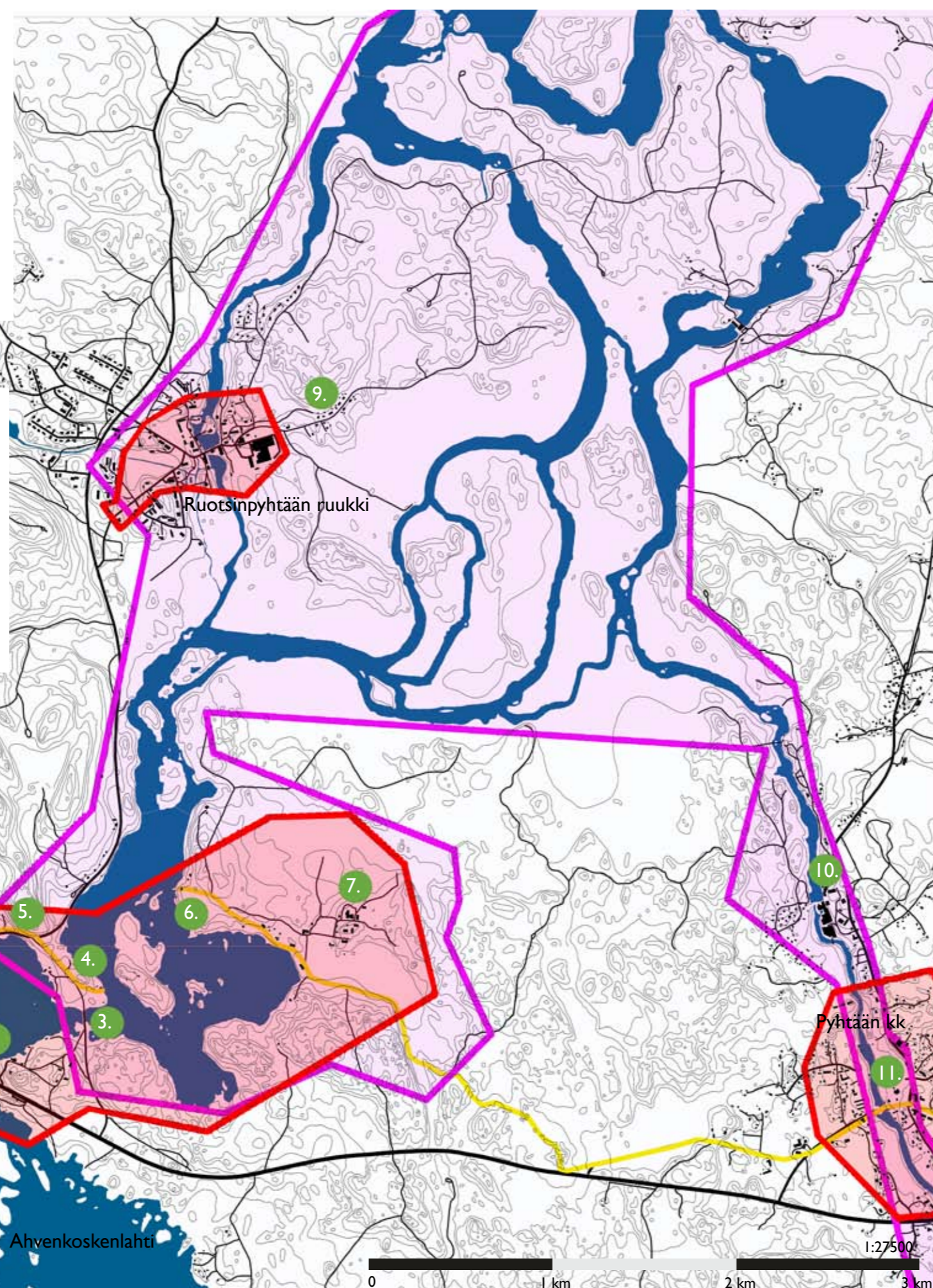
 Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Ympäristöministerio, Maisema-alue työryhmän mietintö II)

 Valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (Museoviraston ja ympäristöministeriön julkaisu Rakennettu kulttuuriympäristö)

 Suuren rantatien linja

 Merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde

-
1. Markkinmäki
 2. Ahvenkosken voimalaitos
 3. Savukosken silta
 4. Pien-Ahvenkosken linnoituslaite
 5. Vanha rautatiesilta
 6. Vanhan maantiesillan kivipenkereet
 7. Ahvenkosken kartano
 8. Mustanportintienrintamamiestaloalue
 9. Peräkylän rintamamiestaloalue
 10. Stockforsin voimalaitos
 11. Pyhtään keskiaikainen kirkkirkko

KULTTUURIMAISEMA

Selvitysalue kuuluu Kymijoen laakson arvokkaaseen maisema-alueeseen (Maisema-alue työryhmän mietintö II). "Kymijoen kulttuurimaisemat edustavat Eteläisen viljelyseudun ja Kaakkoisen viljelyseudun vaihtumisvyöhykkeen poikkeuksellisen laajapiirteistä ja samalla vaihtelevaa viljelymaisemaa." Lisäksi alueella on monia kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista mainitaan ruukinalue, jossa on hyvin säilyneitä teollisuusrakennuksia ja työväen asuinrakennuksia. Savukosken yksinivelinen betoninen kaarisilta sijoittuu maisema-alueen eteläreunaan ja on tiemuseokohde. Teollisuushistoriallisesti kiinnostava Ahvenkosken voimalaitos vuodelta 1933 ei ole rajauksen sisällä, mutta se näkyy maisema-alueelta. Pyhtään puolella Pyhtään harmaakivikirkko on rajauksen sisällä. Se on valmistunut ilmeisesti 1400-luvun loppupuoliskolla. Se on säilynyt harvinaisen alkuperäisenä. Pyhtään haarassa on myös Stockforsin tehdasalue, jonka rakennuksien vanhimmat osat ovat vuosisadan alusta. Alueen pitkä asutushistoria ja maisemaan vaihtelevuutta tuovat koskiset jokiosuudet sekä hoidetut perinnemaisemat, kuten Ahvenkosken kartanon ympäristössä, ovat tärkeimpiä maisema-alueen piirteitä.²⁹

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt julkaisussa vuodelta 1993 on listattu Suomen rakennetun kulttuuriympäristön luonteenomaisimpia kohteita. Suunnittelualueella näitä kohteita on viisi. Ahvenkosken kulttuurimaisemaan kuuluu Pien-Ahvenkosken linnoituslaite 1700-luvulta, vuosina 1926-28 rakennettu teräsbetoninen yksinivelinen Savukosken silta sekä vuonna 1933 valmistunut Ahvenkosken voimalaitos. Ahvenkosken kartano (1859) puutarha-arkkitehti Paul Olssonin suunnittelemine puutarhoineen ja tammikujineen on oma kokonaisuutensa.³⁰

Edelliseen rajautuu Markkinmäki, keskiajalta periytyvä markkinapaikka, jossa on säilynyt kaksi ranta-aittaa. Myöhemmin Markkinmäki on toiminut puutavaran lastauspaikkana ja sieltä johti kapearaiteinen rautatie Ruotsinpyhtään sahalle. Mäellä on lisäksi 1700-luvulta peräisin oleva ns. Kipparintalo.³¹

Strömforsin historiallinen ruukinalue on omana rajauksenaan. Rautaruukki on yksi Suomen parhaiten säilyneitä ruukkeja.³² Ruukin historiaan keskitytään osiossa Ruukin historia.

Pyhtään kirkkomaisema on arvokas kokonaisuus Kymijoen varrella. Pyhtään keskiaikainen kirkko on 1400-luvulta. Lisäksi maisemaan liittyy keskiaikaisperäinen Turku-Viipuri –maantie ja Kymijoen ylittävä teräsbetonisilta on vuodelta 1923.³³

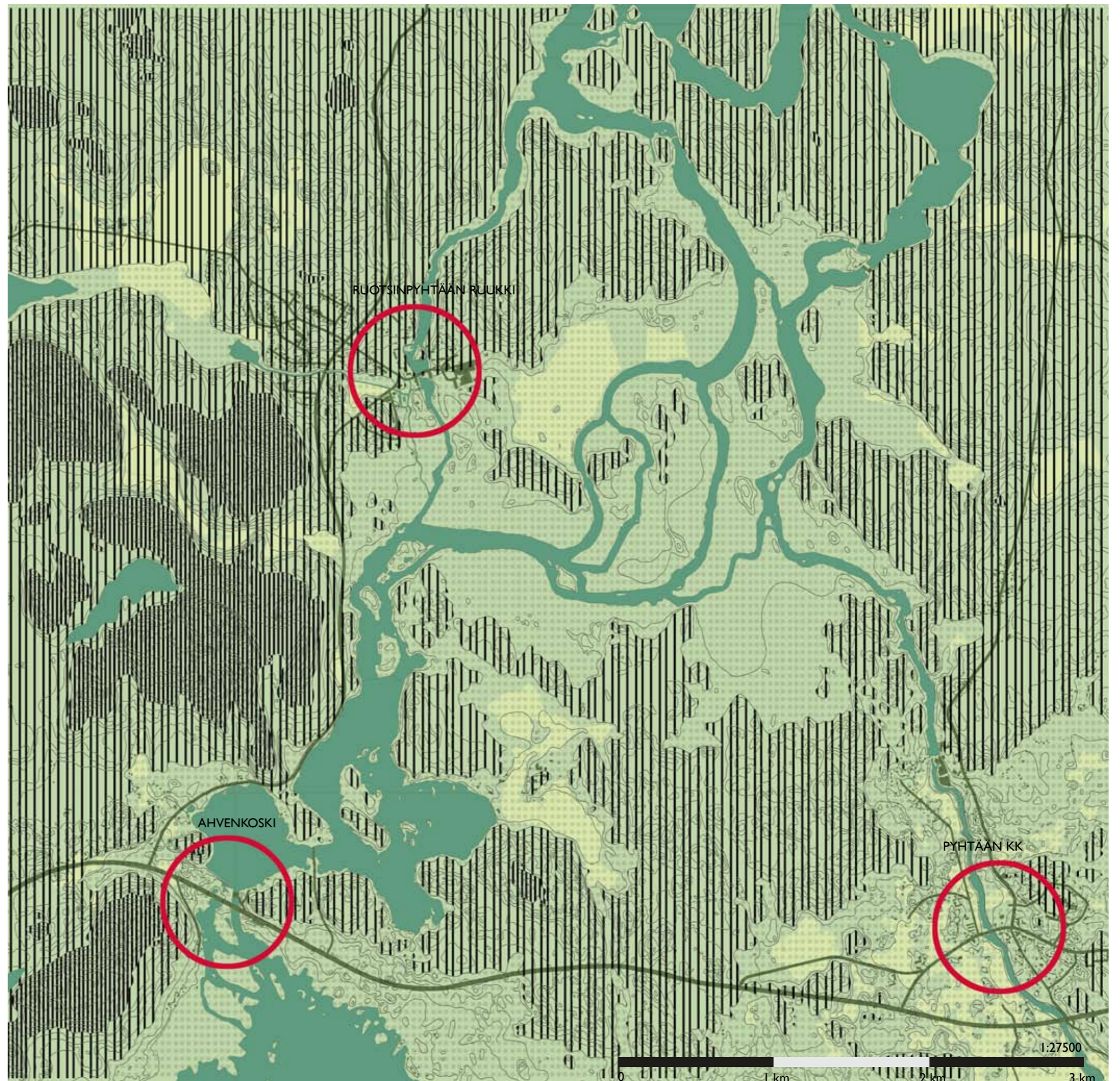
MAISEMARAKENNE

Maiseman ydin on Kymijoki, joka halkoo selvitysalueella kumpuilevia kalliisia ja moreenisia maita. Joki laajenee paikoin leveämmiksi altaiksi ja paikoin jakautuu moniksi haaroiksi. Kymijoen itäpuolelle sijoittuu laajoja huuhtoutuneita seläniteitä, kun taas jokisuiston sisään jäävät seläniteet ovat metsäisempiä ja pienipiirteisempiä. Seläniteiden lakialueet ovat päävedenjakaja-alueita. Myös jokilaakso on suurimmaksi osaksi metsäistä. Pienipiirteiset viljelyalueet, jotka ovat sijoittuneet moreenikumpujen väliin jääville savikoille, jäävät hieman kauemmaksi päähaarasta. Pyhtään haarassa pellot ulottuvat jokeen kiinni muodostaen yhtenäistä viljelymaisemaa. Laajimmat viljelymaisemat sijoittuvat Kymijoen pohjoisosiin, missä savikot reunustavat rantoja laajimmillaan usean kilometrin levyisenä vyöhykkeenä.

Asutus sijaitsee perinteisillä paikoilla: loivilla kumpareilla ja seläniteiden alaosissa. Tuotantorakennukset ovat sijoittuneet joen partaalle. Jokivartta seuraileva maantie, joka kulkee Ahvenkoskelta ruukkiin, on säilyttänyt viehättävän maastoa myötäilevän linjauksensa. Tieltä on myös paikoin hienot näkymät joelle.

Selvitysalueelle muodostuu kolme maiseman solmukohtaa. Ahvenkoskella joki on puskenut itsensä seläniteen läpi. Lisäksi voimalaitos laitteineen sekä valtatie määrittävät paikkaa. Ruotsinpyhtään ruukissa joki ja historiallinen ruukkimiljöö kohtaavat. Kolmas solmukohta on Pyhtää, jossa joki, taajama ja tiestö kohtaavat. Taajaman keskipisteenä toimii keskiaikainen kivikirkko. Vesi on parhaiten nähtävissä maiseman solmukohdissa.

- metsäinen laakso
- avoin laaksotila
- metsäinen selänne tai yksittäinen kumpare
- metsäisen seläniteen lakialue
- tärkeä vesialue/ joki tai järvi
- tie
- rakennuksia
- maiseman solmukohta

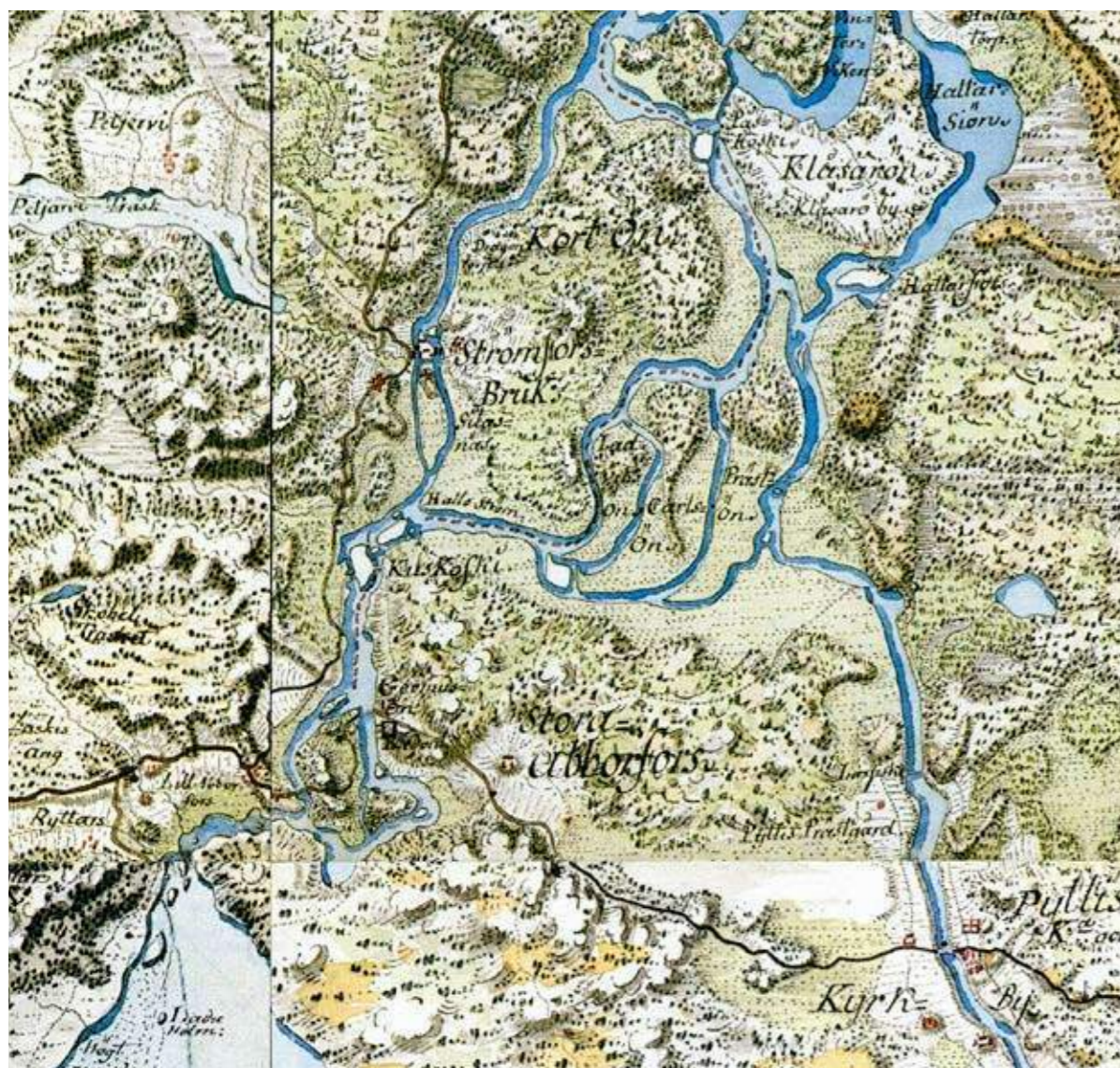
KYMIOJEN HISTORIAA

Kymenlaaksoa ja Kymijokea on totuttu pitämään jo kauan raja-alueena. Kymijokea pitkin on kulkenut muinaisten hämäläisten ja karjalaisten välinen heimoraja.³⁴

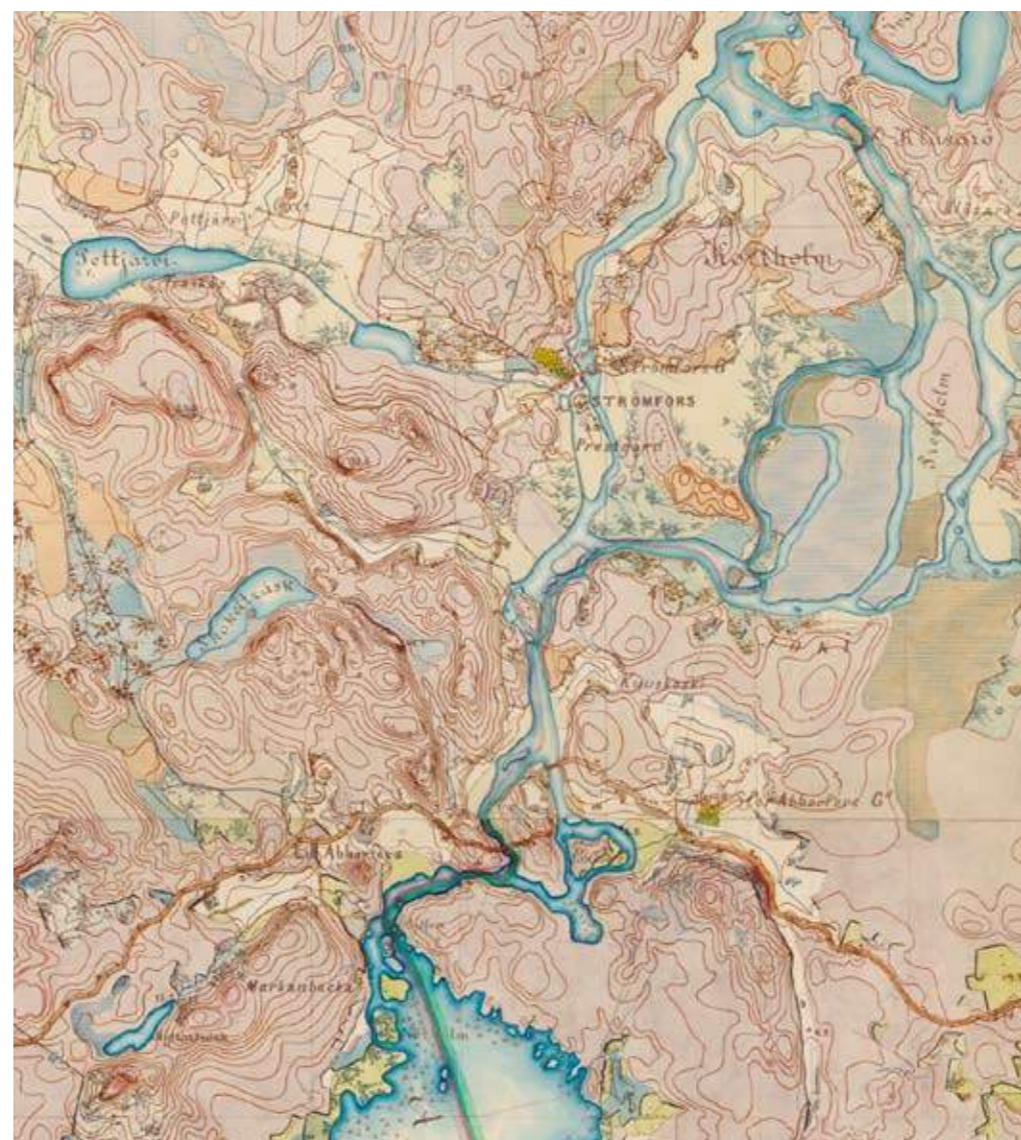
Myöhemmin sodat ovat koetelleet alueetta. Ratkaisevin raja muodostui 1743, jolloin valtakuntien välinen raja siirtyi Kymijokeen. Venäjän ja Ruotsin välinen raja alkoi Kymijoen läntisemmästä haarasta, josta se kulki pitkin jokea ja sen sivuhaaroja pitkin Savon rajaan saakka. Lähes 70 vuotta Kymijoki erotti laaksokunnan asukkaat toisistaan. Alettiin puhua ”ruotsin puolesta” ja ”venäjän puolesta”. Myös Ruotsinpyhtää sai näin oman nimensä. Suomen sodassa (v. 1808-1809) alue joutui kokonaan Venäjän haltuun, mutta kun autonominen Suomi ja Venäjän puolelle kuulunut ”vanha Suomi” vuonna 1812 yhdistettiin, jäi Kymijoki enää läänien väliseksi rajaksi. Kymen läänin syntyessä vuonna 1949 joen merkitys hallinnollisena rajana päättyi.³⁵

Kymijoki pysyi erämaavirtana aina 1100–1200-lukujen vaihteeseen saakka, josta lähtien laakson varsinaisen asuttamisen voidaan katsoa alkaneen. Ainutlaatuisen runsaiden Kymijoen lohi- ja siika-apajien äärelle saapui väkeä ympäröiviltä seuduilta sekä Ruotsista ja Saksasta saakka. Joki tarjosi mahdollisuuden kaupankäyntiin, joten sen rannoille syntyi nopeasti vakituista asutusta.³⁶

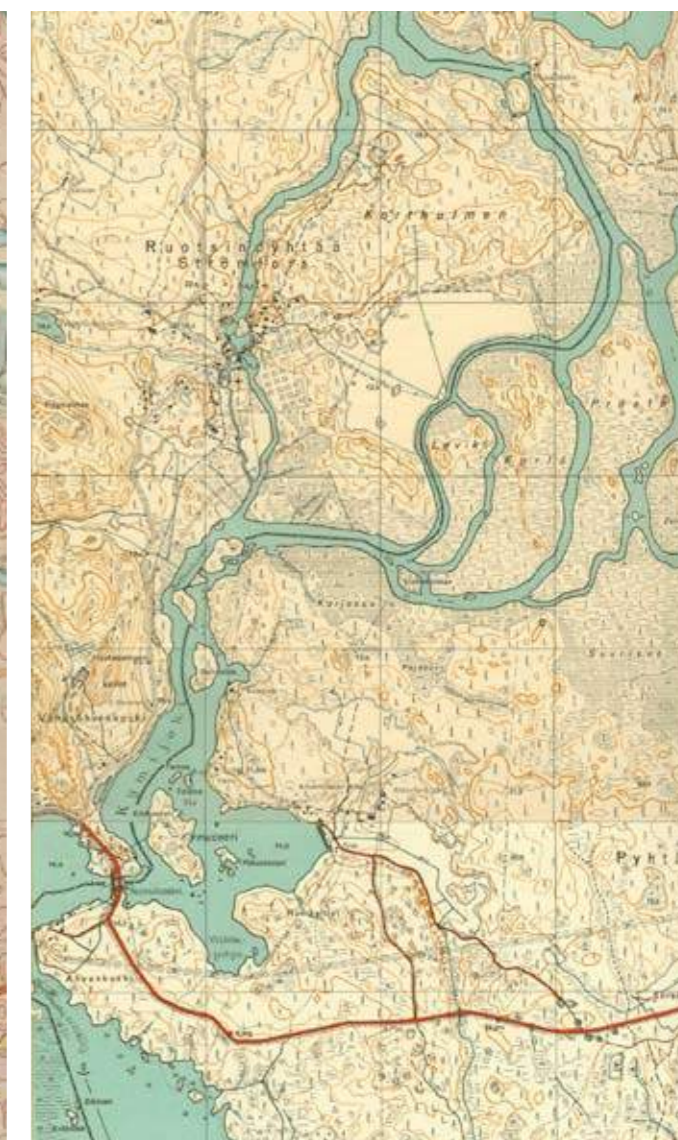
Vesivoiman käyttö on kuitenkin tärkein joen käyttömuodoista. 1500-luvulta lähtien Kymijokea alettiin hyödyntää sahateollisuuden harjoittajien toimesta. 1860-luvulla joki avautui tukinuitolle ja sen varsille päästiin perustamaan höyrysahoja. Kymijoen koskia perattiin ja padottiin tukinuiton helpottamiseksi ja uusia uomia kaivettiin. Höyrysahat ovat sittemmin muuttuneet suuriksi tehtaiksi, mutta myös osa vanhempaa rakennuskantaa on säilynyt muistona puuteollisuuden kulta-ajoista.³⁷

Kuninkaankartta v. 1777. Kuninkaankartasto.

Senaatinkartta v. 1885. Kansallisarkisto.

Pitäjäkartta v. 1946. Maanmittauslaitos.

RUOTSINPYHTÄÄN RUUKIN HISTORIAA

Ruotsinpyhtään ruukin synnylle maantieteelliset tekijät ovat merkinneet paljon. Kymijoen läntisimmän haaran kosket ja sijainti noin neljä kilometriä Ahvenkosken vanhasta meriväylästä ja sitä kautta Suomenlahdesta antoivat edellytykset ruukkitoiminnalle ja myöhemmin sahateollisuuden olemassaololle. Myös alueen laajat metsävarat edesauttoivat teollisuuden syntyä Ruotsinpyhtäälle.³⁸

1600-luvulla Suomen ollessa Ruotsin vallan alla rautateollisuuden tuotteet olivat kysytyjä kansainvälisesti. Ruotsissa oli raudanvalmistukseen tarvittavaa malmia sekä metsävaroja puuhiilen valmistukseen. Emämaassa 1600-luvun puolivälissä huomattiin metsävarojen ehtyvän, joten uusia laitoksia alettiin perustaa valtakunnan laita-alueille. Vuonna 1695 sai alkunsa myös Ruotsinpyhtään ruukki laamanni Johan Creutzin toimesta.³⁹ Paikalla entuudestaan oli jauhomylly ja kaksi kalastuslaitetta.⁴⁰ Ruotsinpyhtäällä ei alusta alkaen ollut masuunia, vaan raaka-aineena käytettiin takkirautaa, joka tuotiin Ruotsista ja muista ruukeista.⁴¹

Rautaruukki tarvitsi toimiakseen laajoja metsiä. Ruukin perustaja omisti Ahvenkoskella sijaitsevan Suur-Ahvenkosken kartanon, Petjärven säteritilan sekä Vähä-Ahvenkosken kylän. Omistus takasi metsävarat ruukin toiminnalle. Omistajat harjoittivat jatkuvasti kauppaa saadakseen uusia maita haltuunsa. Suur-Ahvenkoski jäi Venäjän puolelle rauhanteossa 1743. Petjärven säteritilasta tuli omistajien päättila aina vuoteen 1750, jolloin ensimmäinen päärakennus rakennettiin ruukkiin.

Ruukki paloi 1711, jonka jälkeen ruukki oli kolme vuosikymmentä autiona. Rautaruukin uudet omistajat Anders Nohrström ja Jakob Forsell aloittivat jälleenrakennustyöt vuonna 1744. Ruotsinpyhtään ruukki oli kulkenut vuoteen tähän asti nimellä Petjärvi. Uudet omistajat antoivat ruukille nimen Strömfors, joka perustui heidän nimiyhdistelmänsä.⁴² Forsellin ja Nohrströmin aikana ensin valmistuivat kankirautavasara ja toinen ahjoista. Myöhemmin toinen ahjo sekä nippu- ja naulavasara. Lisäksi sahan ilmoitettiin olevan toiminnassa 1748.⁴³

Anders Nohströmin kuoltua vuonna 1758 ruukin omistussuhteet vaihtuivat tiheään, kunnes v. 1781 siirtyi Henrik Johan af Forsellesin käsiin. Työt Loviisan linnakkeilla teettivät töitä ruukissa samoin kuin kankiraudan tasainen menekki. Kustaa III:n Venäjän sota 1788-1790 aiheutti hankaluuksia ruukille, mutta niistä selvitettiin. Af Forselles kuoli 1790 ja omistus siirtyi hänen leskelleen Virginia af Forsellesille, josta kehkeytyi pätevä yritysjohtaja. Hänen aikanaan ruukkiin rakennettiin uusi pato sekä suuri osa nykyisistä ruukin rakennuksista.⁴⁴

Viimeisen af Forsellesin suvun jäsenen Pehr Henrikin kuoltua siirtyi ruukki viidelle liikemiehelle. Yhtiöllä oli kuitenkin suuria vaikeuksia ja nopeasti se joutui jättämään vararikkoanomuksen. Uusi kausi Ruotsinpyhtäällä alkoi, kun Antti Ahlström osti ruukin tehtaan vuonna 1886. Näin ruukista tuli vain pieni osa Ahlströmin liiketoiminnasta, kun aikaisemmin se oli ollut omistajilleen ainoa yritys. Ostaessaan tehtaan Ahlström oli kiinnostunein sahateollisuuden kehittämisestä. Rautateollisuuteen hän kiinnitti vähemmän huomiota.⁴⁵

Ahlström sai sahateollisuuden kannattamaan Ruotsinpyhtäällä, mutta hänen äkillinen kuolema 1896 pysäytti sahateollisuuden laajenemisajatukset. Kuoleman jälkeen omistus siirtyi ensin Antti Ahlströmin vaimolle ja kymmenen vuoden päästä siitä yritys muutettiin A. Ahlström osakeyhtiöksi.⁴⁶

1930-40 -luvuilla ruukin pajojen toiminta kutistui murto-osaan entisestä. Rautatuotannon lasku johtui suurimmaksi osaksi siitä, että tekniikka oli vanhentunut. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Ruotsinpyhtään ruukki oli ainoa ruukki, jossa taottiin vielä vesipyöräkäyttöisellä vasaralla. Vanhan aikainen menetelmä oli ollut siihen asti kannattavaa sopivan tuotevalikoiman ja laadukkaan työn takia. Vuonna 1950 pajojen toiminta lopetettiin kannattamattomana.⁴⁷

1880-luvulta 1940-luvulle saha hallitsi ruukin tuotantoa. Kolmannes tai puolet sahan puutavarasta saatiin ruukin omista metsistä. Tukit uitettiin Kymijokea pitkin. Suurin osa tukeista nostettiin rantaan Kiramon kohdalle. Osa tukeista uitettiin sahalle asti. Syksyllä tukit nostettiin ja pinottiin talvella sahattavaksi. Parhaimpina vuosina tukkipinot saattoivat peittää suuren osan Sahanmäen alueesta. Valmis lautatavara kuljettiin aluksi hevoskuljetuksena Markkinamäelle, josta ne lastattiin ensin proomuihin ja Palosaaressa laivoihin. Vuonna 1905 hevoskuljetukset korvattiin kapearaiteisella rautatiellä. Hankalat kuljetusolosuhteet heikensivät vähitellen myös sahan kannattavuutta. Vuonna 1953 saha jouduttiin lopettamaan, kun todettiin, että sahan modernisointi olisi ollut tarpeen sahan toiminnan takaamiseksi.⁴⁸

Kankirautapajan työmiljöötä 1920-luvulla. EM.

Seppä takomassa nippupajassa n. 1935. EM.

Näkymä kosken yläpuoliselta suvannolta sahalle päin. Vasemmalla saha ja oikealla pieni asuinrakennus, joka on myöhemmin purettu. Kuvattu 1935. EM.

Ruukin muut tuotantolaitokset olivat sivuosassa tuottavuuden kannalta. Tiilitehdas toimi vuoteen 1950 asti. Maataloudella sitä vastoin on ollut merkittävä osa ruukin taloudessa. Sen tehtävänä oli suurelta osin vastata tukkien hankinnasta, ruukinväen tavaroiden ja hyödykkeiden toimittamisesta sekä myynnillään edistää ruukin taloutta. Ruotsinpyhtään ruukin maatiloja oli useampia; Petjärven tila, johon kuului myös Strömforsin tehdas, Jokiniemen tila sekä Ahvion kartano Anjalassa. Kalastus oli merkittävässä roolissa siihen asti kunnes Ahvenkosken voimalaitos rakennettiin. Voimala aiheutti veden pinnan nousemisen, mikä muutti jokimaisemaa Ahvenkosken ja ruukin välillä.⁴⁹

Työväestölle kuului luontaisetuna asunto. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa uusia asuinrakennuksia rakennettiin mm. Kortön saarelle. Kaikilla työväen asuinrakennuksilla oli omat nimensä, jotka kuvasivat niiden luonnetta. Asuinrakennusten joukosta löytyi mm. Riitala, Vaasanlinna ja Kuukerpalli.⁵⁰

Turisteja ruukissa alkoi vierailla jo 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Erityisesti Loviisan kylpylävierat tekivät retkiä ruukkiin. Jo tuolloin vasarapajat olivat harvinaisen idylli. Vieraat tulivat laivalla ensin Ahvenkoskelle, jossa kosket pauhoivat edelleen vapaina ja siirtyivät siitä sahatavaraa pääasiassa kuljettaneeseen junaan, joka toi vieraat ruukkiin. Sepät antoivat näytöksiä kankirautapajassa.⁵¹

Pajojen ja sahan jälkeen ruukia ei kohdannut hiljaiselo kuten niin monilla muilla samantapaisilla paikkakunnilla oli käynyt. Koska Strömfors kuului suuryritykseen, sen tulevaisuus pystyttiin turvaamaan sisäisillä järjestelyillä.

Ahlström yhtiön lasitehtaille oli vuonna 1936 perustettu muoviosasto. Laajeneva muoviteollisuus tarvitsi nopeasti lisää tuotantotiloja sekä asuntoja. Tehtaan siirtämistä Ruotsinpyhtäälle puolsi mm. vapaiden asuntojen määrä ja työllisyyden turvaaminen ruukissa. Lisäksi muoviteollisuus ei ollut riippuvainen raskaista kuljetuksista, kuten muut tuotantolaitokset olivat olleet. Vuonna 1947 tehdas oli valmiina aloittamaan työt Ruotsinpyhtäällä. Tuotanto keskittyi Ruotsinpyhtäällä alusta alkaen sähköasennustarvikkeisiin. Lisäksi tehdas valmisti mm. WC-istuimia, tulppia, kierrekansia ja taloustarvikkeita.⁵²

Tehtaan pääperiaatteina on ollut tuotannon keskittäminen vaatimustasoltaan vaikeisiin tuotteisiin ja pitkiin sarjoihin. Näin se on pystynyt kilpailemaan pienyritysten rinnalla. Tehdasrakennusta laajennettiin useaan otteeseen ja se otti käyttöönsä muulta toiminnalta tyhjenneitä tiloja. Esimerkiksi saha toimi raaka-aineväestönä. Tehtaan tehtäväkenttään kuului myös sosiaalinen toiminta. Tehdas piti yllä eläkeläisasuntoja, terveyshuoltoa, leikkikoulua lapsille, koululaiskuljetuksia sekä vapaa-ajan urheilutoimintaa.⁵³

Ruukin rakennusten, maa- ja vesialueiden omistus ja sen seurauksena huoltoon ja käyttöön liittyvät asiat on ratkaistu näihin päiviin asti kokonaisuutena. Ruotsinpyhtään ruukin omistussuhteet ovat muuttuneet vuosien 2006 ja 2007 aikana huomattavasti. Ahlström on realisoitunut ruukin rakennuksia ja maaomaisuutta, myös 1990-luvulla perustettu Ruotsinpyhtään ruukki Oy on purettu.⁵⁴

Pässi-veturi kuljetti lautatavaran Markkinamäelle. Kuvattu 1935. EM.

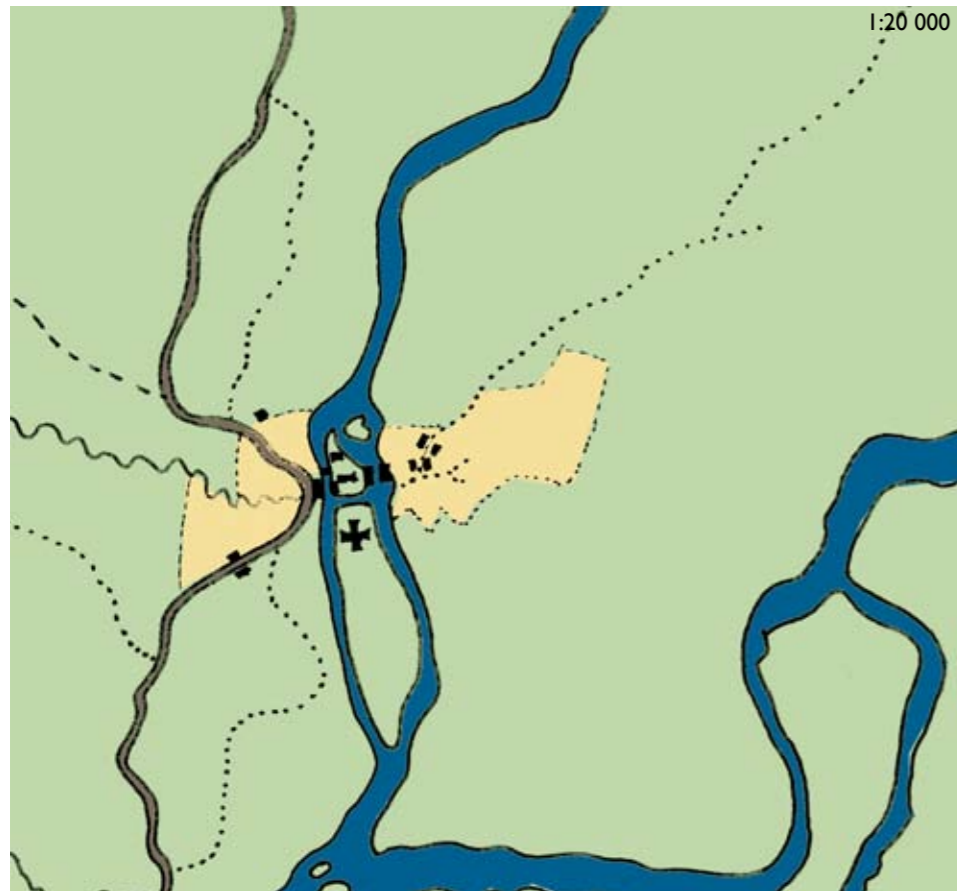
Maatalous oli merkittävä osa ruukin taloutta. EM.

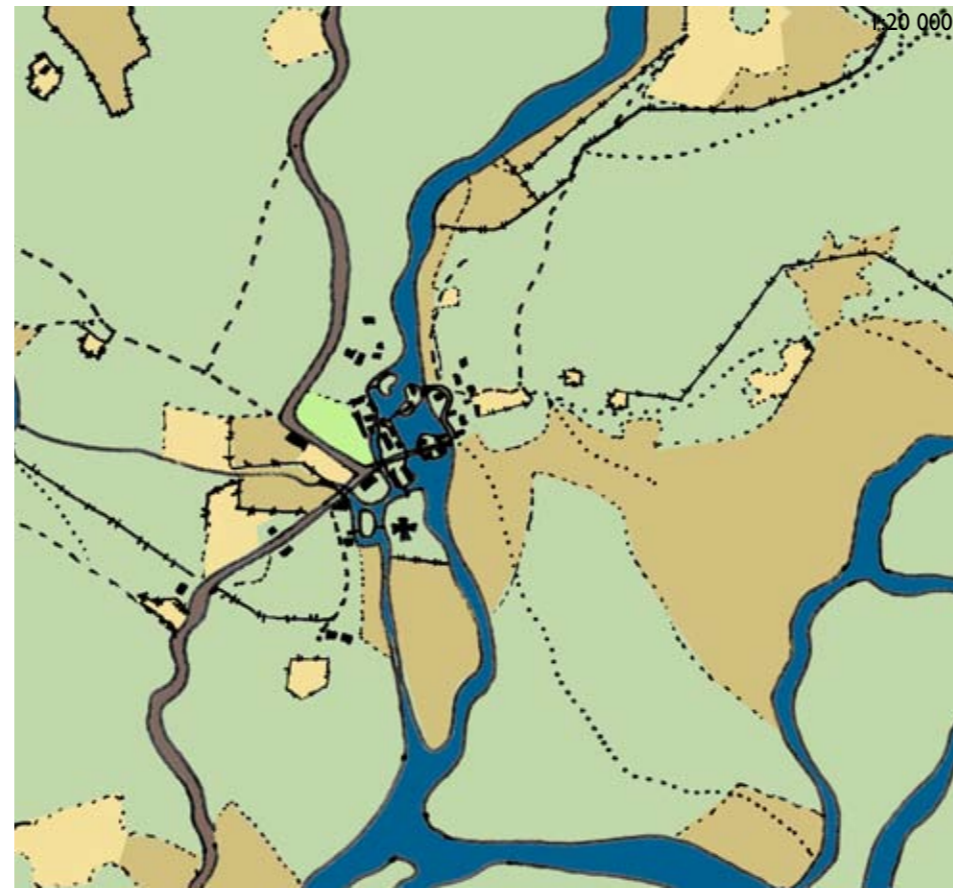
Sähkökatkaisijoita kokoava nainen porauskoneen ääressä sähkötarviketehtaassa 1947. EM.

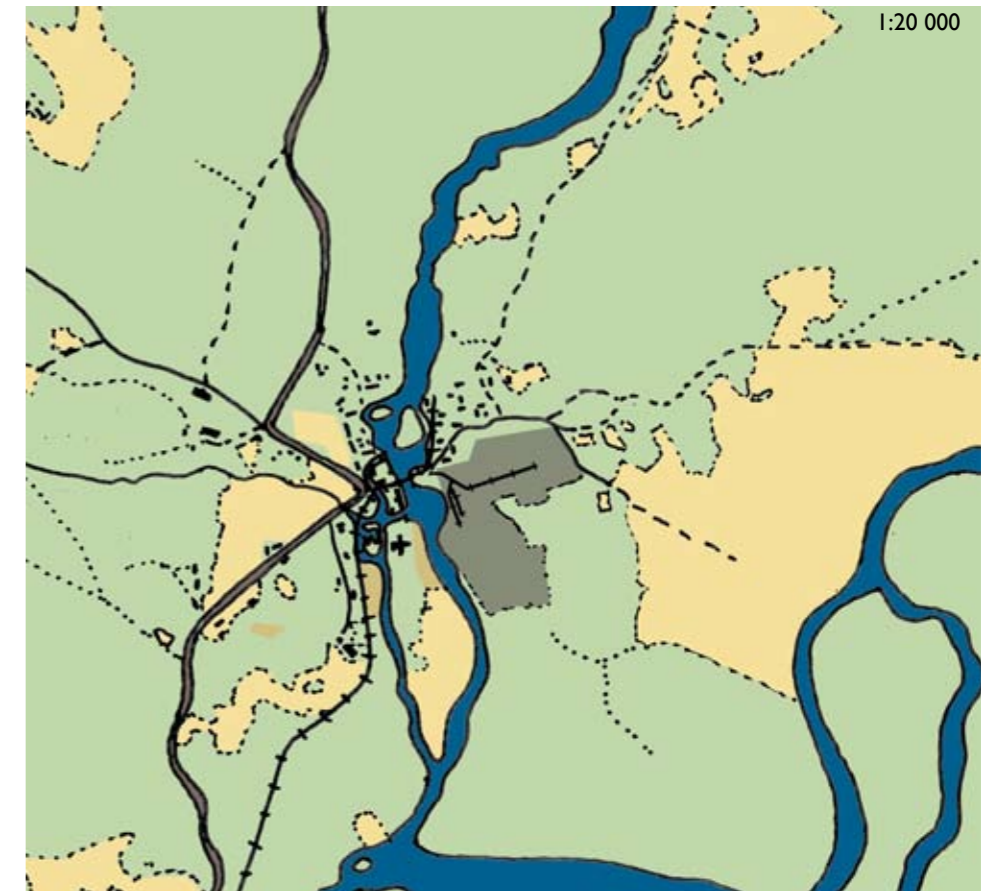
Sähkötarviketehtaan konttorirakennus ennen saneerausta. 1980. EM.

Kuninkaankartta v. 1777

Senaatinkartta v. 1885

Pitäjäkartta v. 1946

Ensimmäiset asuinrakennukset ovat sijoittuneet joen välittömään läheisyyteen sekä korkeammille moreenikummuille. Kirkko on jo rakennettu omalle saarelleen. Ensimmäiset pellot on raivattu asutuksen lähelle savikoille. Etelästä pohjoiseen kulkeva tie tekee kolmiomaisen koukkauksen ruukkiin. Päätieltä erkanevat polkuja. Myös Kortön saaren poikki kulkee polku.

Senaatinkarttaan on varsin tarkkaan merkitty niittyjen, peltojen ja laitumien ero. Pellot ovat pienialaisia, mutta niittyjä sitä vastoin paljon. Kortön saaren itäreunan laaja savikko on raivattu pelloiksi. Aidat ovat myös olleet tärkeä osa maisemaa. Ruukista pohjoiseen lähtevä tie on linjattu nyt lähempää ruukkia kuin aikaisemmin ja vanha linja on jäänyt lähes käyttämättömäksi. Pohjoiseen lähtevän tien varressa on puutarhaksi merkitty alue.

Vuoden 1946 merkittävin maisemaa muuttanut tekijä on sahan lautatarha, joka levittäytyy laajana Kortön saaren entisillä niittyalueille. Myös kapearaiteinen rautatie näkyy kartassa. Niityt on muutettu nyt kunnan peltoalueiksi. Pienempiä niittyjä on enää jokivarressa. Asutus on lisääntynyt aikaisemman rakennuskannan läheisyyteen.

MAANKÄYTÖN KEHITTYMINEN

(Pellot keltaisella, niityt vaalean ruskealla, puutarha kirkkaan vihreällä, metsät ja pihat vaalean vihreällä)

1700

1695
Laamanni Johan Creutz perustaa ruukin Petjärvi nimisenä
1711
Ruukki tuhoutuu tulipalossa
1744
Uudet omistajat Jakob Forselles ja Anders Nohrström antavat ruukille nimen Strömfors
1748
Saha toimintaan

1768
Henrik Johan af Forselles perii ruukin
1771
8-kulmainen keskeiskirkko valmistuu
1790
Henrikin vaimo Virginia af Forselles ruukin johtoon. Ruukkia rakennetaan paljon. Useat rakennukset peräisin hänen ajaltaan.
1792
Puinen ruukin pato korjataan ja rakennetaan kivistä.
1872 pato rakennetaan uudestaan tiilestä.

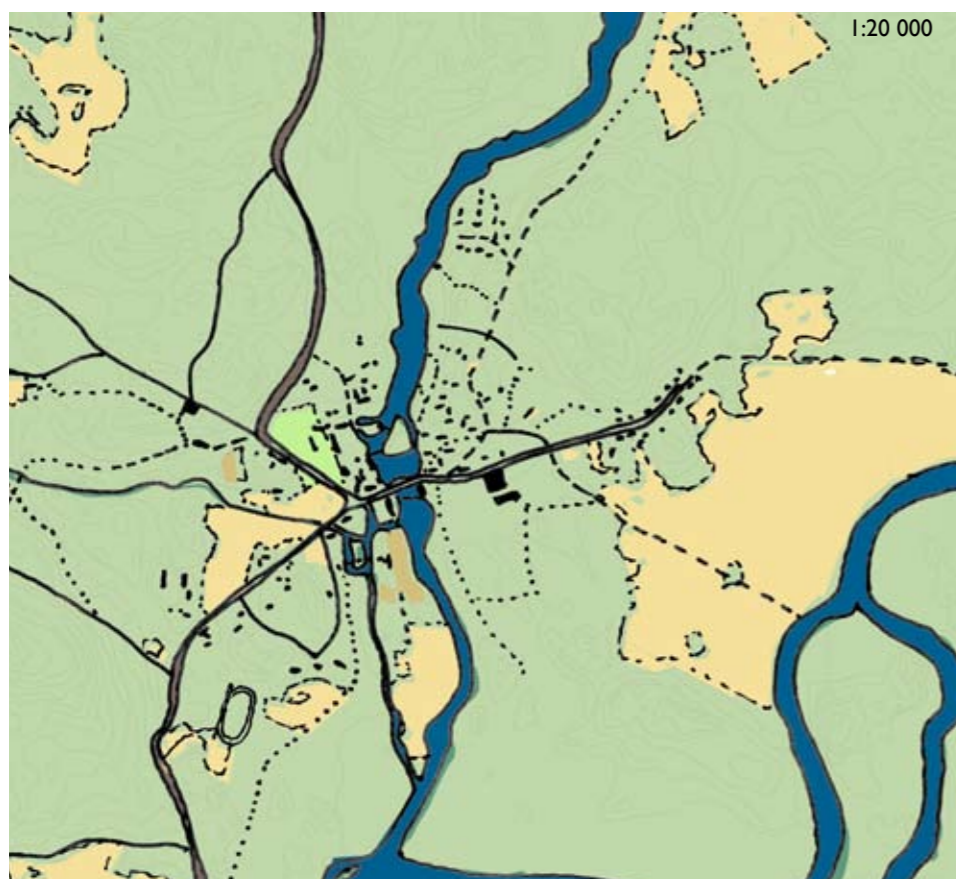
1800

1800-luvun alku
Ruukissa on käytössä 16 eri vesipyörää, käyttövoima saatiin vedestä
1817
Ruotsinpyhtää saa ruotsinkieliseksi viralliseksi nimekseen Strömfors aikaisemman Svenska Pyttis sijaan

1847
Ruukin perii Virginian poika Jakob af Forselles
1850
Ruukin tiilitehdas perustetaan linnoitustöiden tarpeisiin
1855
Ruukin perii Jakobin poika Perh af Forselles
1866-68
Suuret nälkävuodet. Ruukin pohjoispuolelle rakennetaan "Nälkämuuri".
1876
Ruukki velkojille
1886
Antti Ahlström ostaa ruukin, toiminnan pääpaino siirtyy sahaan
1898
Helen Schjerfbeck maalaa kirkon alttaritaulun

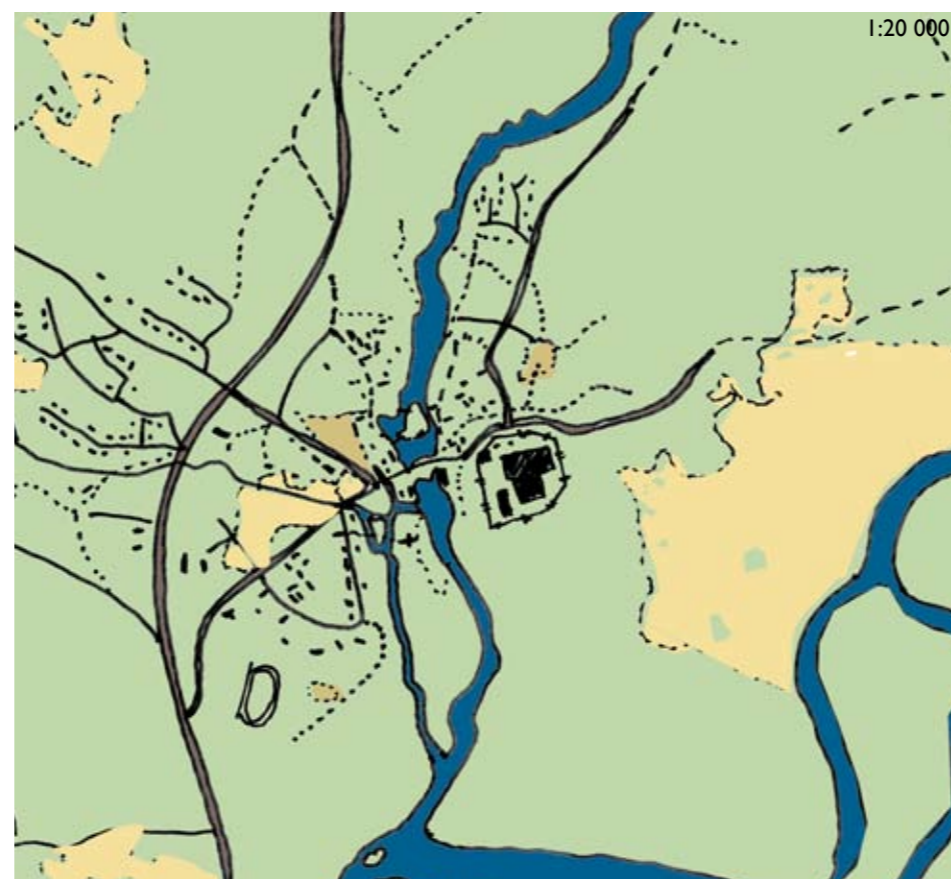
1900

1900-luvun alku
Ruukin kirjoilla noin 500 ihmistä, vesivasaroiden ruukki nähtävyyksi Loviisan kylpylävieraiden keskuudessa, vieraat tuodaan laivalla Ahvenkoskenlahdelle,
1855
sieltä ruukkiin höyryveturi Pässillä kapearaiteista rautatietä pitkin
1903
Sahalle uusia laitteita Palosaaren sahalta
1916
Strömfors alistetaan hallinnollisesti Karhulan Tehtaille
1920-luku
Suurin osa ruukin tuotannosta tulee sahasta, 10% maataloudesta ja 20% rautaruukista
1920
Sahaan asennetaan vesiturbiini sähkövoiman saamiseksi
1930
Tähän asti vedet olivat hyviä kalastusalueita, Ahvenkosken voimalan työt 1933 ja vedenpinnan nostaminen muuttavat joen Kymijoen alajuoksun ympäristön täydellisesti

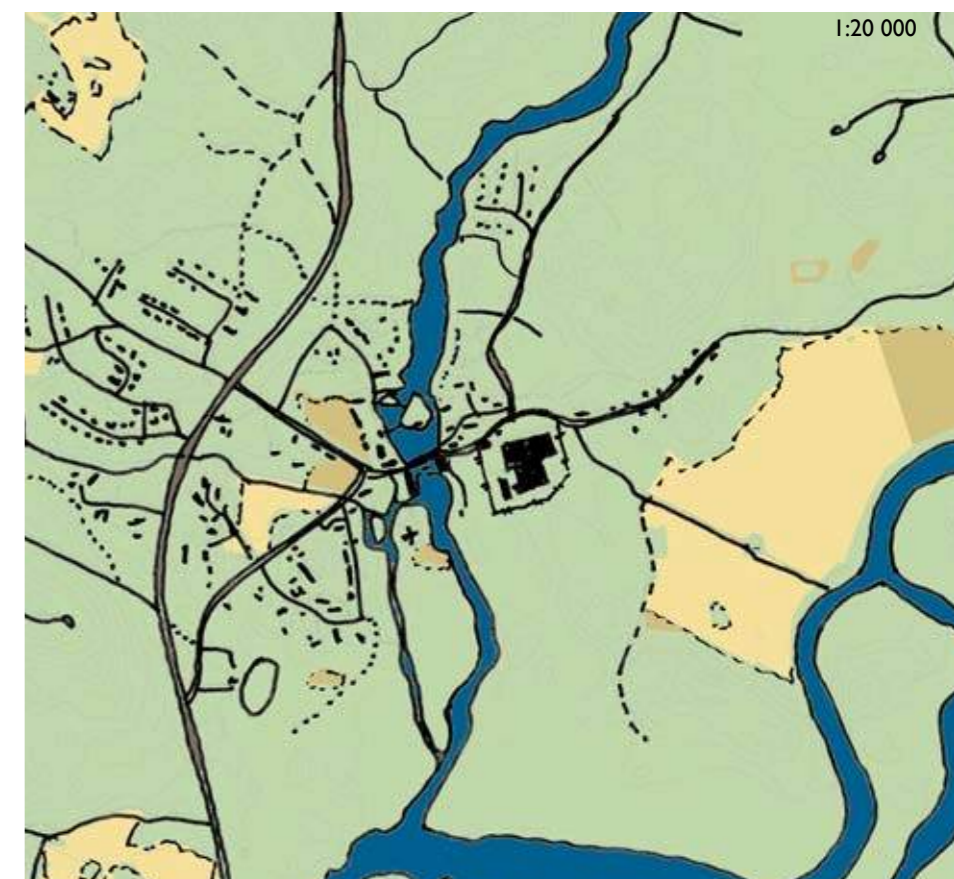
Peruskartta v. 1967

Kapearaiteisesta rautatiestä on jäljellä enää polku maastossa. Uusi tehdas on rakennettu Kortön saarelle ja uusia erillisiä rintamamiesasuinalueita on rakennettu Peräkylään ja Vironmäelle. Peltojen pinta-ala on jo alkanut pienentyä. Puutarha kukoistaa vielä pohjoiseen vievän tien varressa. Urheilukenttä on rakennettu entiselle pellolle taajaman eteläpuolelle.

Peruskartta v. 1988

Vuoden 1969 rakennuskaavan olemassaolo alkaa näkyä maisemassa. Uusia asuinalueita rakennetaan taajaman länsipuolelle ja uusi ohitustie valmistuu. Peltoala on pienentynyt huomattavasti. Tehtaan ympärille rakennetaan aita.

Maastokartta v. 2001

Pellot alkavat muuttua yhä enemmän niittymäisiksi tai ne metsitetään, eikä uutta rakentamista tapahdu enää yhtä nopeasti kuin 1970- ja 80-luvuilla.

1960

1947
Perustetaan A. Ahlströmin muovitehdas ruukkiin, tuotteina mm. bakeliittisia sähköasennustarvikkeita, henkilömäärä 175

1949
Ruukinkilta ry - Bruksillet rf perustettiin perinteitä vaalimaan

1950
Pajat lopettavat toimintansa, viimeinen tilaus, nauvoja Suomenlinnan entistämistöihin

1953
Teknisesti jälkeenyäännyt saha lakkautetaan

1960
Tehtaalla työntekijöitä 360
Alapajassa avataan ruukin toimintaa esittelevä Pajamuseo

1969
Vahvistetaan ruukin alueen rakennuskaava, vanhat rakennukset ja ympäristö suojellaan

1980

1970 tehtaalla työntekijöitä 466, neliöitä 68700m², tehdas järjestää terveyshuollon, leikkikoulun sekä eläkeläisasunnot

1980-luvulla sahan vesiturbiini pysäytetään

1983 Sahanmäen asuinrakennukset entisöidään

1987 Vanhaan myllyyn perustetaan kesäravintola, ensimmäiset käsityöläisyrittäjät tulevat vuokratiloihin

1990 Ruotsinpyhtään Ruukkialue Oy perustetaan Krouvinmäki eli savitalo kunnostettiin Museoviraston valvonnassa majoitustiloiksi

1996 Yläpaja kunnostetaan ja entisöidään taontanäytöskäyttöön Museoviraston johdolla

2000

2000-luvun alku
Ruukin korjatuissa asuinrakennuksissa asuu tehtaan työntekijöitä, yrittäjät jatkavat vanhaa käsityöperinnettä, asukkaat hoitavat piha-alueita ja puutarhaistutuksia. Elämä vuosisataisessa ympäristössä jatkuu vanhoja perinteitä kunnioittaen, tulevaisuuteen luottaen

2006
Ruotsinpyhtään Ruukkialue Oy puretaan

2008
Tehtaalta otetaan 50 uutta työntekijää

KAAVATILANNE

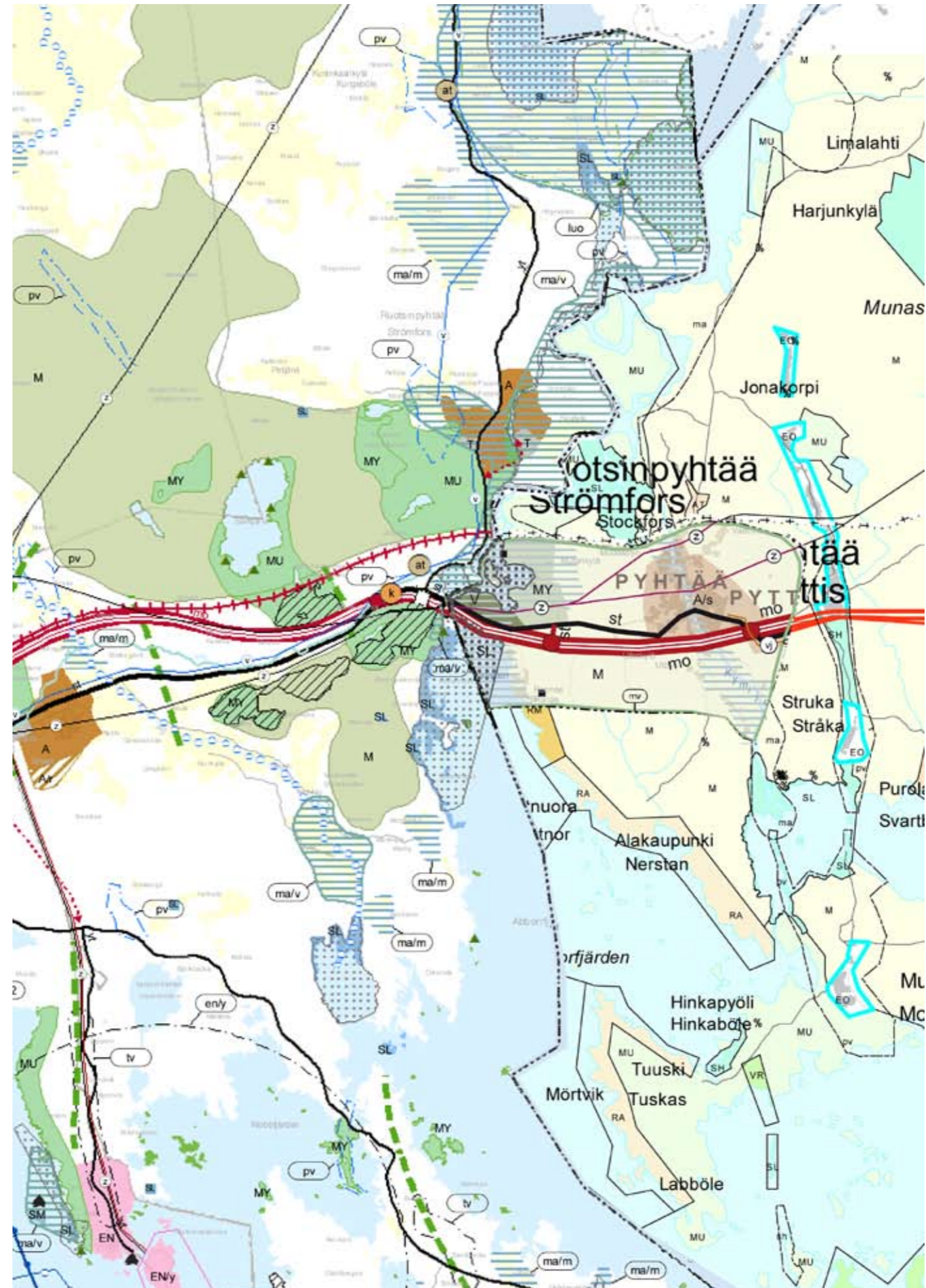
Maakuntakaavoitus

Selvitysalue sijoittuu Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson liiton rajamaille. Oheinen kuva on kollaasi Itä-Uudenmaan liiton maakuntakaavasta (maakuntavaltuuston hyväksymä 12.11.2007), Kymenlaakson taajamien ja lähialueiden maakuntakaavaluonnoksesta (maakuntavaltuuston hyväksymä 12.6.2006) ja Kymijokilaakson vielä voimassa olevasta seutukaavasta (ympäristöministeriön vahvistama 19.6.2001).

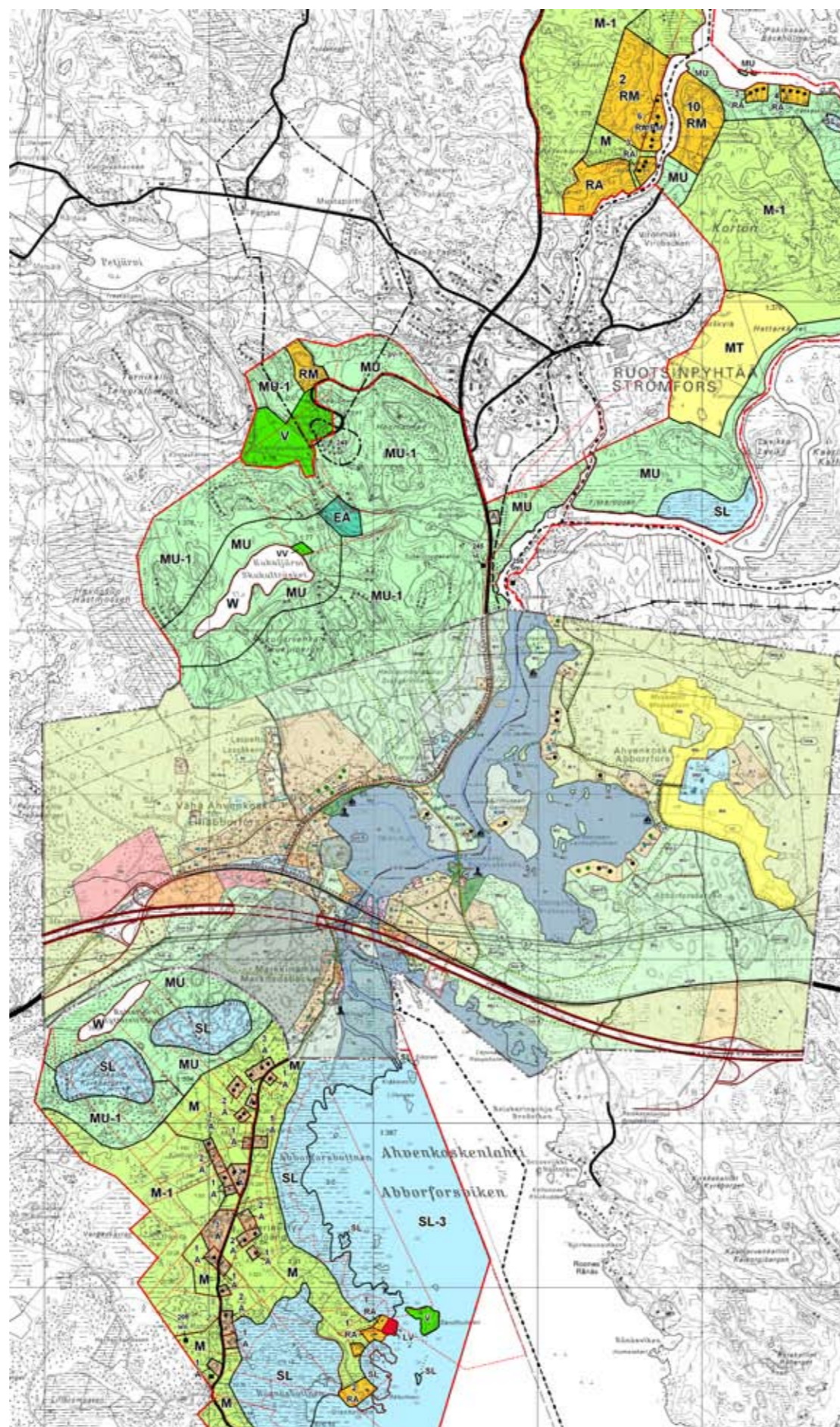
Maakuntakaavoissa katsotaan 20-30 vuotta tulevaisuuteen. Suurimpia muutoksia tuona aikana alueella tulee olemaan väylien muutokset. Valtatie 7 on tarkoitettu muuttamaan E-18 –moottoritieksi. Markkinmäen kohdalla moottoritie on suunniteltu vietäväksi tunnelista läpi ja Vähä-Ahvenkosken kohdalle tehdä eritasoliittymä. Myös Pyhtään puolella Pyhtään kirkonkylän länsipuolelle on varaus eritasoliittymälle. Vähä-Ahvenkosken eritasoliittymän viereen on suunniteltu liikennemyymälätason kaupan palveluiden kohde. Vähä-Ahvenkosken eritasoliittymän rakentaminen ohjaisi liikenteen Vähä-Ahvenkosken kylän kautta Ruotsinpyhtäälle vievää tietä pitkin.

Toinen liikenneverkoston suuri muutos olisi HELI-radon rakentaminen. Sen tarkoitus olisi liittää Etelä-Suomen rannikon yhdyskunnat raideliikenteen yhteyteen. Maakuntakaavoihin on varattu linjaus sen rakentamiselle. Suunnitelmien mukaan rata kulki Ruotsinpyhtään puolella Kukuljärvenkallioiden eteläpuolitse ja Pyhtäällä Ahvenkosken kartanon peltojen yli ja Stockforsin pohjoispuolitse.

Ruotsinpyhtään ruukkiin ja Pyhtään kirkonkylään on osoitettu taajamatoimintojen aluetta. Maa- ja metsätalousalueiksi on osoitettu laajat alueet sekä Ruotsinpyhtään että Pyhtään puolella. Ahvenkoski on merkitty virkistysalueeksi.

Yhdistelmä Itä-Uudenmaanliiton ja Kymenlaakson liiton maakuntakaavoista.

Yleiskaavoitus

Oheisessa kuvassa on liitetty yhteen Kymijoen länsihaarojen osayleiskaava (hyväksytty ympäristöministeriössä 25.6.1998) ja kuntien yhteinen Ahvenkosken osayleiskaava, joka on vahvistettavana ympäristöministeriössä. Ruotsinpyhtään ja Pyhtään kunta ovat tehneet yhteistyössä osayleiskaavan Ahvenkosken alueelle. Sen pääajatuksena on ollut voimistaa alueen vetovoimaisuutta ja edistää alueelle soveltuvien elinkeinojen harjoittamista.⁵⁵ Ehdotuksessa on varattu uusia alueita asumiselle sekä Ahvenkosken voimalaitoksen itäpuolelle että Vähä-Ahvenkosken itäpuolelle. Myös uusi moottoritienlinjaus on otettu huomioon. Vähä-Ahvenkosken suunnitellun eritasoliittymän yhteyteen on varattu alueita palvelurakentamiselle ja uusille työpaikka-alueille. Varsin laajoja alueita on kaavoitettu matkailupalveluiden käyttöön entisen valtatie 7:n läheisyyteen. Savukosken sillan eteläpuolelle on varattu alue leirintäalueelle.

Yhdistelmä Kymijoen länsihaarojen osayleiskaavasta sekä Ahvenkosken osayleiskaavasta.

Asemakaavoitus

Ajantasa-asemakaava on yhdistelmä kolmesta kaavasta. Vanhimmat voimassa olevat kaavanosat ovat vuodelta 1969 ja uusin päivätty kaava vuodelta 1993.

Olemassa oleva kaavatilanne on vanhentunut nykytarpeisiin nähden. Hallinto- ja virstorakennuksille on kaavoitettu huomattavan kokoisia alueita, jotka kuntauudistuksen myötä jäisivät tarpeettomiksi. Selvitysmies selvittää parhaillaan kunnan mahdollisuuksia pärjätä liittymättä lähikuntien kanssa⁵⁶.

Uusi yhteys sähkötarviketehtaalle on suunniteltu kylän eteläpuolitse. Tämän työn maankäytön kehittämissuunnitelmassa pohditaan sille vaihtoehtoista linjausta. Suunnitelmassa otetaan kantaa myös kevyenliikenteen reittien sijaintiin hieman kaavasta poikkeaviin paikkoihin. Viheralueiksi kaavoitettuja alueita on riittävästi ja ne muodostavat kattavan verkoston.

Asemakaavassa on sr-1 merkinnällä osoitettu suojeltavat rakennukset (siniset rakennukset), joita ei saa purkaa sekä S, S-1 ja S-2 merkinnöillä alueet (keltaiset alueet), joilla ympäristö tulee säilyttää.

KAAVASSA SUOJELLUT ALUEET

Is Alue, jolla ympäristö säilytetään.

Is-1 Alue, jolla ympäristö säilytetään. Uudisrakentamisen tai olemassa olevaan rakennukseen tehtävien muutosten sekä piha-alueiden rakenteiden tulee sopeutua olemassa olevien rakennusten ja rakenteiden mittasuhteisiin, materiaaleihin, pintoihin ja värikyseen.

Is-2 Alue, jolla ympäristö säilytetään. Alue tulee rakentaa tai entistää puistomaisesti. Alueen puustoa tulee hoitaa poistamalla vanhat huonokuntoiset puut ja pensaikot. Uusia puita istutettaessa tulee käyttää miljööseen soveltuvia puulajeja.

sr-1 Suojeltava rakennus.

Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, jota ei saa purkaa. Rakennuksia ympäristöineen tulee hoitaa sen kulttuurihistoriallisen arvon osoittamalla tavalla. Tuhoutuneen suojeltavan rakennuksen tilalle saa rakentaa ympäristöön sopeutuvan uudisrakennuksen.

Sr-1 merkinnällä olevat rakennukset (siniset rakennukset) ja S, S-1 ja S-2 merkinnöillä olevat alueet (keltaiset alueet).

Ajantasa-asemakaava.

2. MAISEMA-ANALYYSIT

Työn toisessa osassa keskitytään varsinaiseen suunnittelualueeseen, johon on tehty maisemaselvityksen perusteella tulkintoja ja yhteenvetoja. Näissä analyyseissä käsitellään tarkemmin tila- ja maisemarakennetta, maisemakuvaa, tilan julkisuutta ja toimintoja. Yhteenvetona on SWOT-analyysi, jossa pohditaan alueen vahvuuksia, heikkouksia, ongelmia ja uhkia. Lopuksi esitetään maankäyttösuunnitelmien ja maisemanhoitosuunnitelmien tavoitteet.

TILARAKENNE

Ruukinmiljöiden keskeinen elementti on aina ollut joki ja sen kosket, jotka ovat antaneet tuotantolaitoksille käyttövoiman. Vesivoiman käyttöönotto on lisäksi vaatinut erilaisia pato- ja voimakanavarakenteita, jotka ovat ohjanneet veden ruukkien vesirataille ja turbiineille. ¹ Ruotsinpyhtään ruukin nykyisessä maisemassa vesi ja sen merkitys ruukin identiteetille eivät ole enää selkeästi näkyvissä. Kanavien täyttämisen ja joidenkin tuotantolaitosten purkamisen seurauksena alueen rakenne ei enää ole selkeä, vaan rakennusten sijoituspaikat voivat tuntua sattumanvaraisilta.

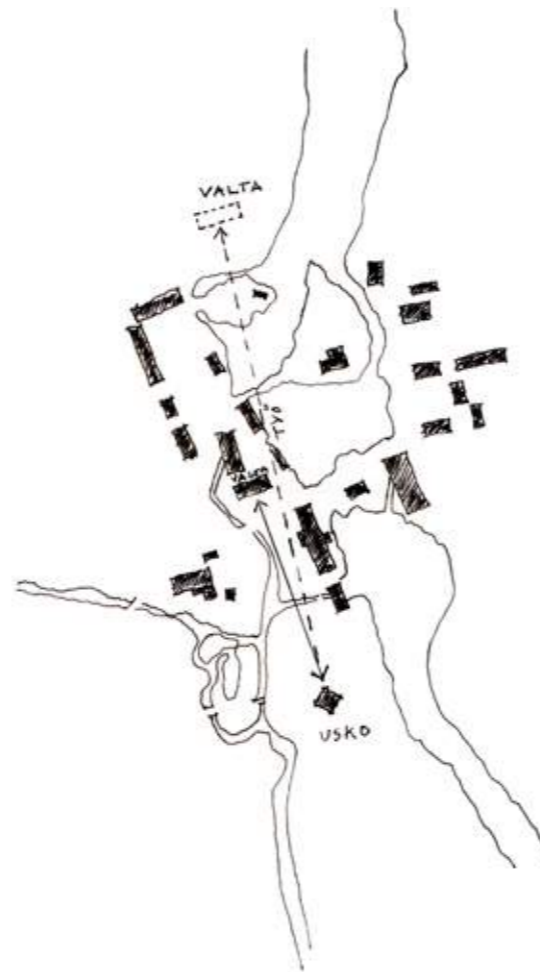
Vasarapajat on suomalaisissa ruukeissa tyypillisesti rakennettu padon läheisyyteen, joiden vesivoiman tarve on suuri. Niiden vieressä ovat yleensä sijainneet hiilihuoneet ². Ruotsinpyhtäällä alapaja sijaitsee aivan padon partaalla, joen suuntaisena. Pajan vieressä on sijainnut hiilivarasto, joka on purettu. Yläpaja rakennettiin vasta myöhemmin. Sen sijoittamisen aivan joen partaalle on estänyt päärakennuksen sijoittuminen padon välittömään läheisyyteen.

Teollinen toiminta ja sen luoma ympäristö koettiin vielä 1800-luvun alkupuoliskolla ihannemaisemaksi ja ruukinpatruunoiden ylpeydenaiheeksi. Ruukinkartano sijoitettiin niin, että sieltä oli suora näköyhteys vasarapajoille. ³ Myös Ruotsinpyhtäällä asetelma on tällainen. Kun Yläpaja rakennettiin päärakennuksen pohjoispuolelle 1856-1859, päärakennus jäi tuotantolaitosten puristuksiin, eikä ruukin kartanoille tyypillistä puistoa muodostunut kartanon ympärille ⁴. Tällä hetkellä ainoastaan rakennuksen eteläpuolella on pieni pensasaidalla rajattu nurmipintainen piha.

Ennen Yläpajan rakentamista tiilitehdas erotti kartanon pihan tallipihasta, jota tiilitehtaan lisäksi rajasivat navetta ja talli. Tällöin toteutui herraskartanoiden tapaan jako kahteen aukioon. Yläpajan rakentamisen jälkeen alettiin suunnitella uuden päärakennuksen rakentamista tallipihan koillispuolelle. Pehr Henrik af Forsellesin suunnittelema linnamaisesta rakennuksesta ei kuitenkaan ehditty rakentaa kuin holvit. ⁵

Ruotsinpyhtää poikkeaa monista muista ruukeista siinä, että sillä ei ole varsinaista ruukinraittia, jonka molemmiin puolin asuinrakennuksia sijaitsi. Sen sijaan asutus on muutamissa ryhmissä maaston ja toimintojen mukaisesti. ⁶ Myöskään joen toimiminen sosiaalisena rajana ei toteudu Ruotsinpyhtäällä yhtä selkeästi kuin monessa muussa ruukissa. ⁷

Ruukin kirkko valmistui 1770 tuotantorakennusten eteläpuolelle olevalle Myllärinmäelle. ⁸ Kirkko sijaitsee sakraalisti omalla saarellaan. Monissa ruukeissa, kuten Fagervikissä ja Teijossa päärakennuksen ja kirkon suhde on intensiivinen. ⁹ Ruotsinpyhtäällä päärakennus on sijoittunut tiivisti muun rakentamiseen lomaan, eikä vastaavaa intensiteettiä havaitse, vaikka päärakennus ja kirkko sijaitsevat näköyhteyden päässä toisistaan. Näkymien umpeenkasvu on myös edesauttanut tilarakenteen hämärtymistä. Jos päärakennus olisi siirretty ruukin pohjoispuolelle joen rantaan, kuten kaavailtiin Yläpajan rakentamisen jälkeen, kirkon ja päärakennuksen suhde olisi ollut vahvempi. Tällöin tuotantoon suunnatut toiminnot olisivat jääneet keskelle ja ”valta” sekä ”usko” olisivat hallinneet ruukin pohjois- ja eteläpuolella.

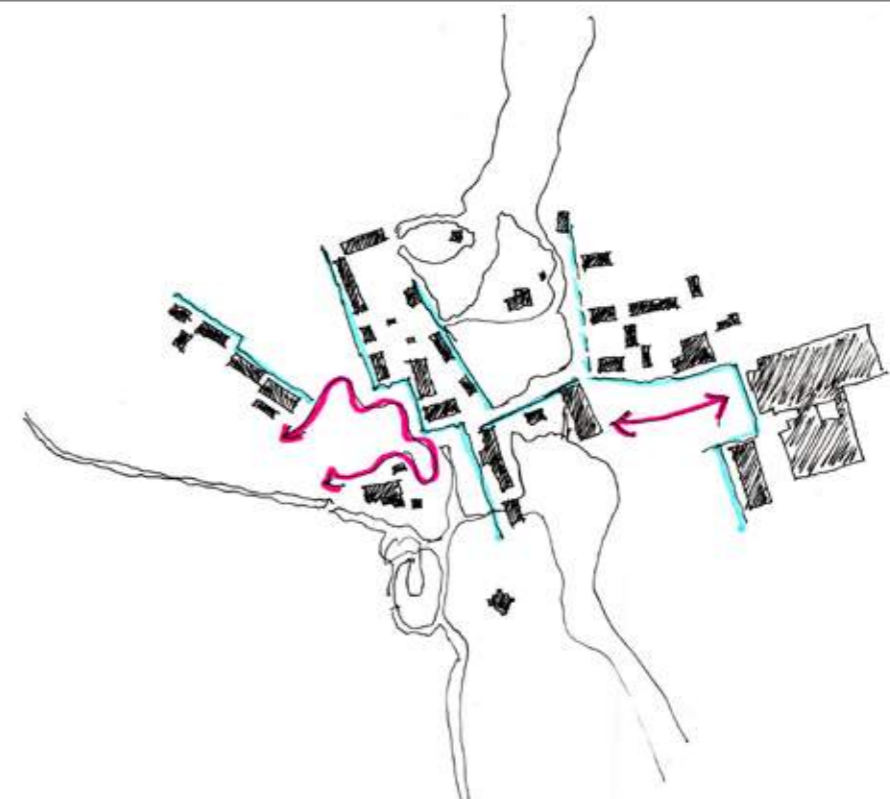
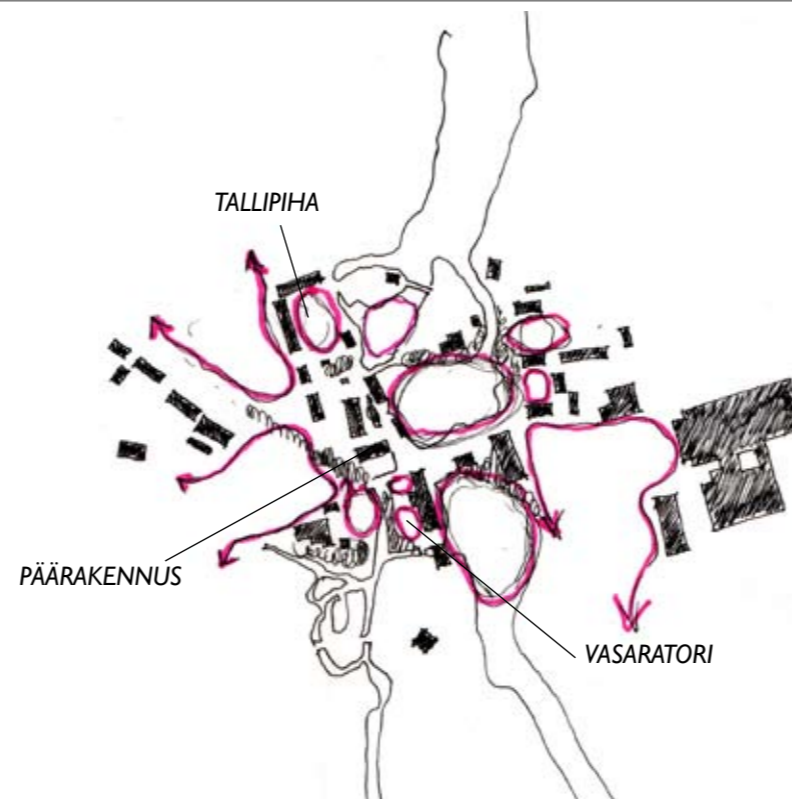

Päärakennuksen siirtämisen seurauksena olisi kirkon ja päärakennuksen suhde ollut kiinnostavampi.

Toimintojen sijoittuminen ruukissa. Suluissa vanha toiminta.

Tallipihan ja päärakennuksen pihan lisäksi ruukkiin muodostuu useita selkeitä tiloja rakennuskannan ja luonnonolojen yhteisvaikutuksesta. Joen muodostamat vesipeilit yhdessä sitä rajaavien rakennusten kanssa saavat aikaan hienoja kokonaisuuksia. Tuotantorakennusten hävitessä aukiorakenne on jonkin verran kärsinyt. Tiilitehtaan purku tallipihalta on aiheuttanut suljetun pihan aukenemista, tosin hiljattain tiilitehtaan paikalle rakennettu esiintymislava on parantanut kokonaiskuva. Ruukintien päätteen sijainnut kauppa on toiminut eräänlaisena päätepisteenä ja ohjaavana elementtinä. Nykyinen pysäköintialue ei pysty luomaan samaa vaikutelmaa. Alapajan vieressä sijaitsevaa Vasaratoria rajasi ennen hiilivarasto, mutta varaston purkamisen jälkeen, aukiota rajaa enää jokivarren puusto.

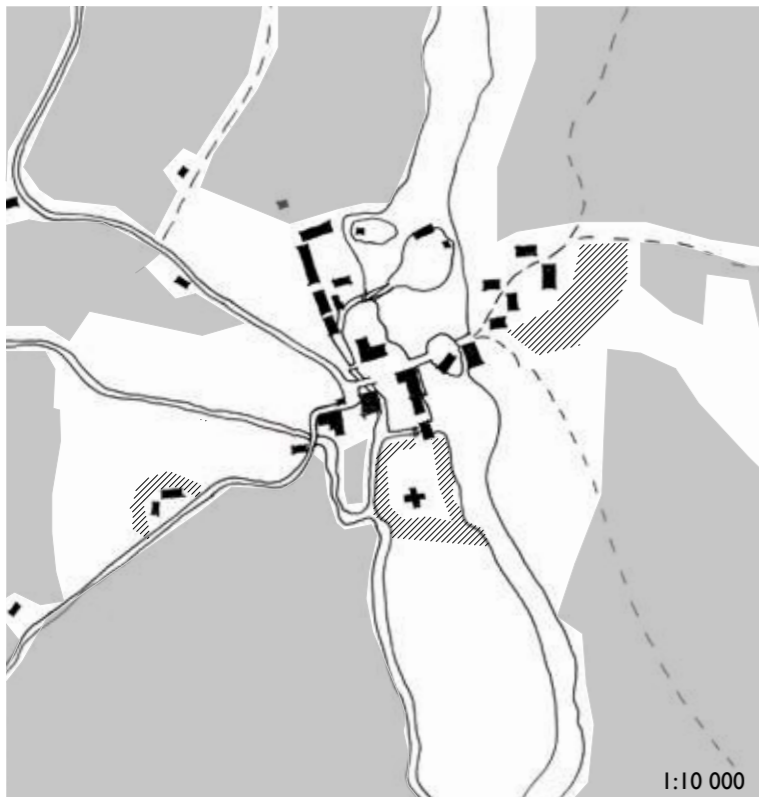

Ruukin tilarakenne voisi olla jäntevämpi. Jäsentymättömiä alueita on päärakennuksen ja majatalon ympäristössä. Myös epämääräinen risteysasetelma häirtisee tilan hahmottamista. Toinen jäsentymätön alue muodostuu sahan ja sähkötarviketehtaan väliin. Suuri pysäköintialue ja tehtaan eduspuisto eivät muodosta selkeää kokonaisuutta.

Rakennukset muodostavat paikoin selkeitä reunoja ja rajoja. Tilarakenteen kannalta jäsentymättömintä on majatalon, päärakennuksen ja nykyisen kaupan alueella sekä sahan ja sähkötarviketehtaan välissä.

TILARAKENTEEN MUUTOS

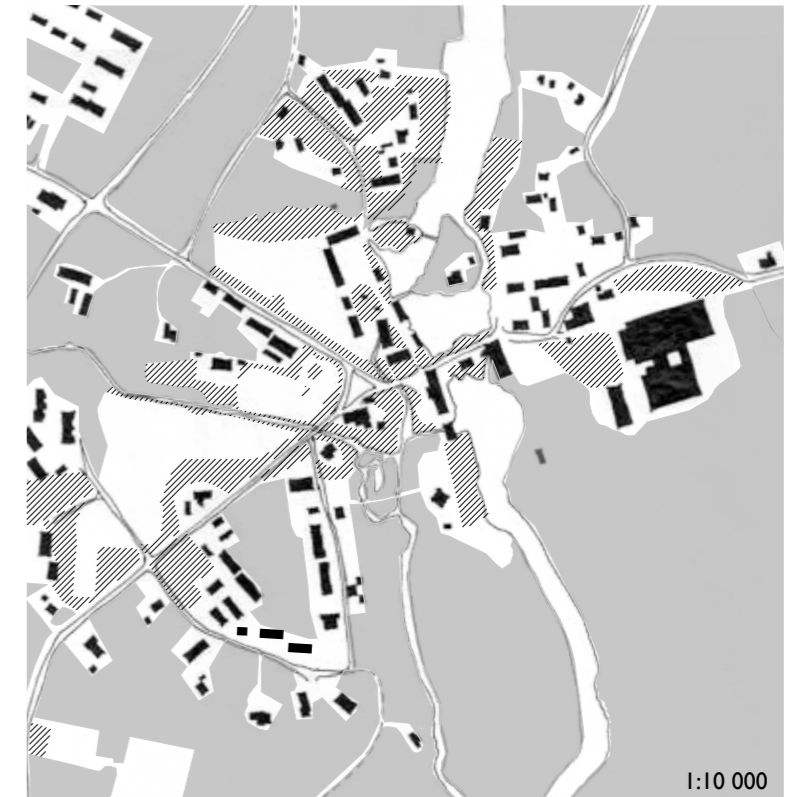
(Harmaalla suljettu tila, vinoviivituksella puoliavoin tila ja valkoisella avoin tila)

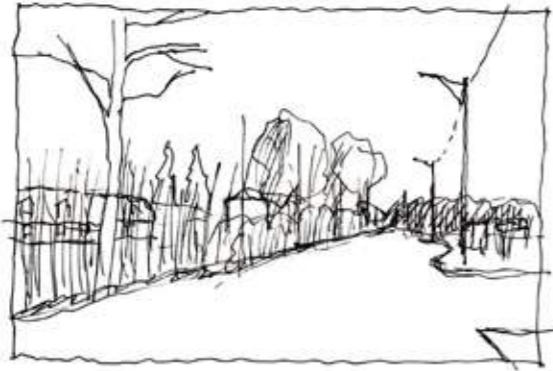
Vuonna 1809 päärakennuksen ympärillä oli tilaa, kun Yläpajaa ei ollut vielä rakennettu. Puistokuja oli mutkaisempi ja patoalueelle tultiin ikään kuin yllättäen. Liikkuja saapui ensin majatalon ja hiilivarastojen muodostamalle aukiolle ja vasta sen jälkeen avautui näkymä päärakennukselle. Lähde: Sirén, s. 60.

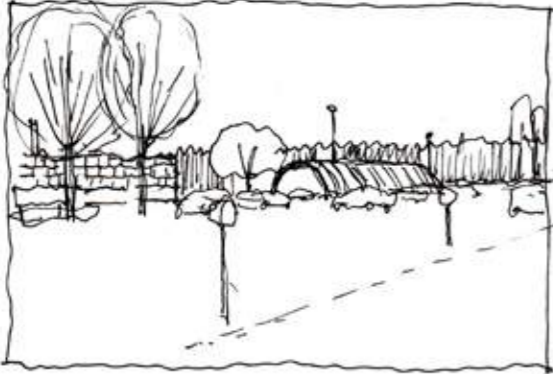
Vuonna 1946 sekä Puistokuja että Ruukintie oli suoritettu. Puistokujan päätteenä toimi päärakennus ja Ruukintien päässä oli kaupparakennus, joka ohjasi liikennettä ruukkiin. Päärakennuksen viereen rakennettu Yläpaja hämärsi sosiaalisia rajoja. Hiilivarasto Alapajan vieressä rajasi vielä Vasaratoria. (Sahan lautatarha joen itäpuolella on merkitty puoliavoimeksi.) Lähde: Pitäjänkartta 1946.

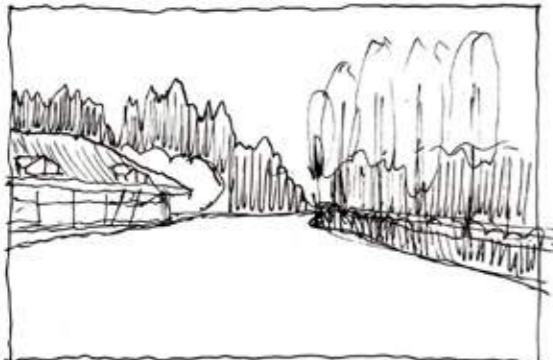
Rakennusten purkamisen ja umpeenkasvun seurauksena ruukin aukiorakenne on kärsinyt. Kaupparakennus Ruukintien päästä on purettu ja rehevän puuston takia Puistokujan päätteenä toimiva päärakennus ei enää näy varsinkaan kesäaikaan. Lähde: Maastokartta 2001 ja maastokäynnit.

1. Ruukintien varren umpeenkasvu estää näkymiä ruukin rakennuksille ja tekee ympäristöstä jäsentymätöntä.

2. Sahan ja sähkötarviketehtaan väliin jää suuri pysäköintialue, joka on vieras elementti ruukkiympäristölle. Tehtaan "kuplahalli" ei sovellu kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön.

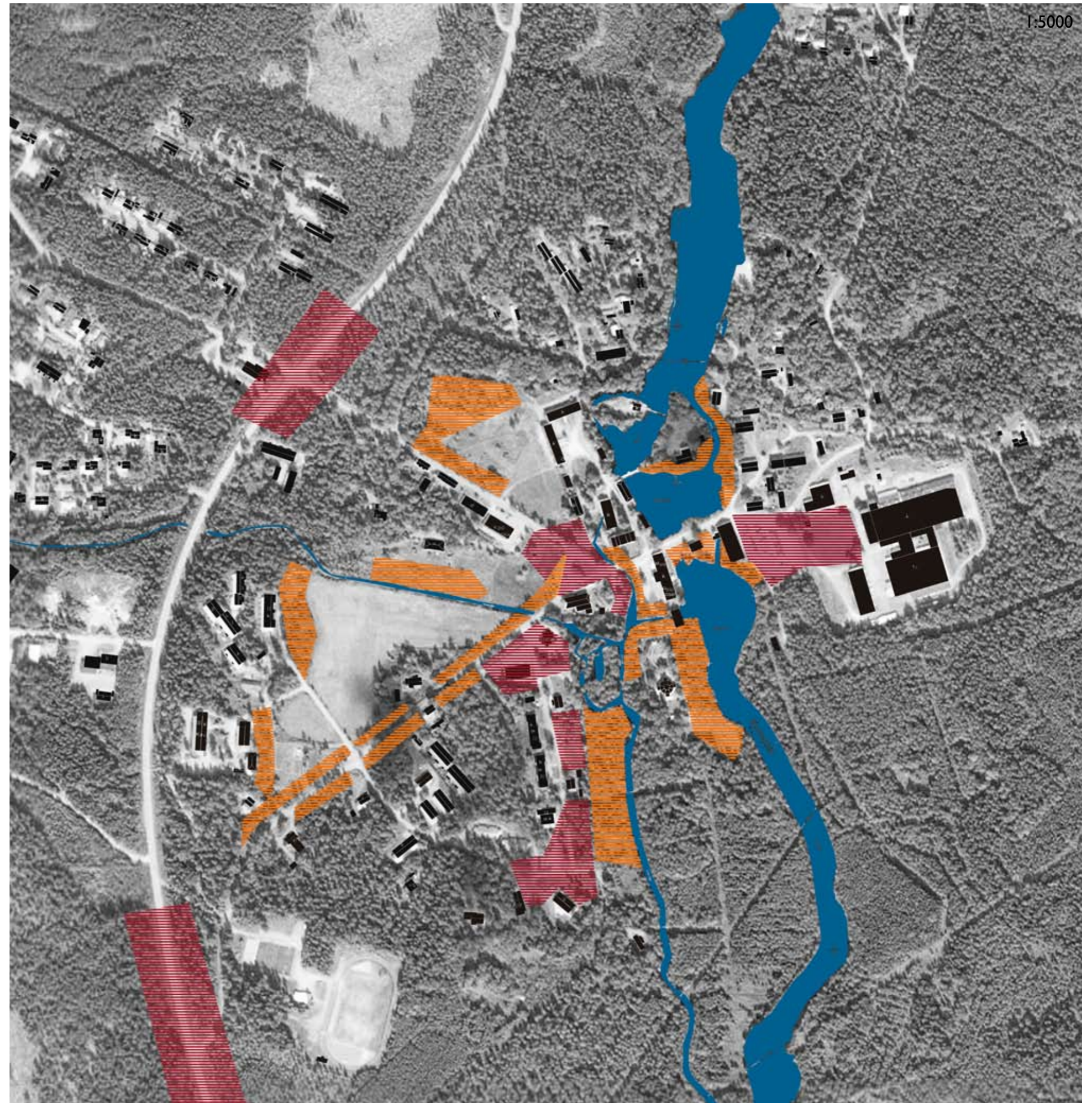

3. Kaavoituksen seurauksena 1980-luvulla rakennettu kirjasto-/pankkirakennus rajaa eteensä laajan pysäköintialueen. Rakennuksen sijoitustapa saa yleisilmeen näyttämään epäsiistiltä.

4. Koivulanmäentien varressa olisi hyviä rakennuspaikkoja laajojen pysäköintipaikkojen sijaan.

Tilarakenteen kannalta jäsentymättömät alueet (punaiset alueet) ja umpeenkasvun takia huonosti hahmottuvat alueet (oranssit alueet).

MAISEMARAKENNE

Asuinrakentaminen on ruukin toiminnan ajoista lähtien keskittynyt moreenikumpujen rinteille savikoiden reunaan. Alueen nimistö osoittaa mäkien merkittävyyden maisemassa: Sahanmäki, Myllärinmäki, Krouvinmäki jne. Myös koulut sijaitsevat omalla mäellä pellonreunassa. Uudempikin rakennuskanta on sijoittunut mäille, tosin ei välttämättä parhaisiin ilmansuuntiin.

Lämpimillä etelään, lounaaseen ja länteen suuntautuneilla rinteillä on vielä aivan ruukin keskustassakin jäljellä hyviä rakennuspaikkoja. Tuotantolaitokset sijaitsevat luonnollisesti jokilaaksossa. Kymijoen muodostaman jokilaakson lisäksi ruukissa on sivulaakso, jonka läpi virtaa Uksinpekiksi kutsuttu oja.

Alueen vallitseva tuulensuunta on lounaasta. Tuulet eivät pääse ruukin alueella puhaltamaan täydellä voimallaan johtuen alueen kumpuilevasta maastosta ja kasvillisuuden antamasta suojasta sekä jokilaakson vallitsevasta tuulensuunnasta poikkeavasta suuntautuneisuudesta pohjoisesta etelään.

MERKINNÄT

Kirkko sijaitsee omalla mäellä, Myllärinmäellä.

Sahanmäki on vanha työläisten asuintalojen alue. Nyt rakennukset on myyty yksityisille, mutta rakennuksissa asutaan edelleen.

Pellon takana mäen rinteellä sijaitsevat alueen koulut ja päiväkotit. Kuninkaankartaston mukainen vanha rakennuspaikka sijaitsee myös moreenimäellä (keltaiset rakennukset kuvan vasemmassa reunassa). Maisemarakenne on parhaiten nähtävissä keväisin. Kesällä rakennukset peittyvät lehtiverhon taakse.

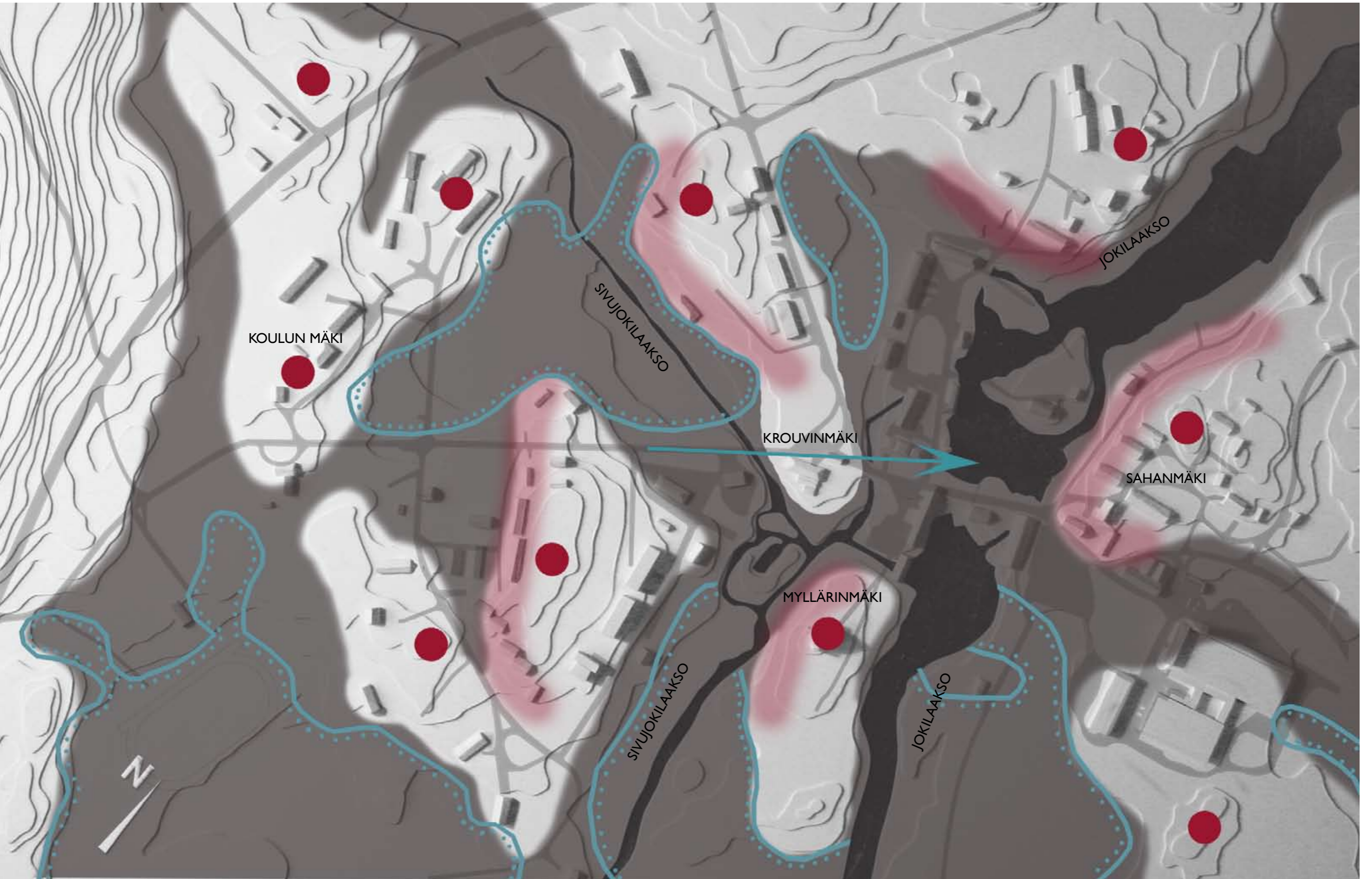
Rehevä jokilaakso tarjoaa paikoitellen "satumaisia tiloja".

Jokilaakso yhdessä vanhan rakennuskannan kanssa voi parhaimmillaan tarjota unohtumattomia elämyksiä.

Tuotantorakennukset sijoittuvat laaksoon, joen läheisyyteen. Kuvassa vanha panimorakennus, nykyinen asuinrakennus.

MAISEMAKUVA JA NÄKYMÄT

Ruukin tilarakenteen ja maisemarakenteen takia ruukkia ei pystytä tarkastelemaan yhdestä pisteestä vaan kokonaiskuvan saamiseksi alueella pitää liikkua. Ruukkiin voidaan saapua sekä Ruukintietä että Puistokujaa pitkin. Puistokujalta aukeavat näkymät pellon yli mäkien asutuspaikoille. Ruukintieltä puolestaan aukeavat näkymät niittymäisen alueen yli ruukin talli- ja navettarakennusten muodostamalle julkisivuseinämälle. Edellä kuvatut näkymät ovat paikoin alkaneet kasvaa umpeen. Puistokujaa reunustavat kujannepuut ovat enää vaivoin havaittavissa muun puuston joukosta. Myös pellon ojan varren kasvillisuus estää näkymiä varsinkin kesäaikaan. Ruukintien varren pensasistutukset rajaavat kyllä hienosti tietä, mutta estävät näkymät ruukin alueen tärkeimmille rakennuksille. Puistokujan päätepisteenä on päärakennus, joka kesäaikaan verhoutuu puuston ja pensaiden taakse.

Tunnetuimmat ja hienoimmat näkymät aukenevat veden yli ruukin tuotantorakennuksia kohti. Kuvatuin näkymä on Sahanmäen rannasta Armonlinnan työväenrakennukselle ja letkutornille. Yläjuoksun tyyri pinta peilaa rakennuksia kauniisti. Tunnelma vaihtuu vuodenaikojen ja säätilojen mukaan. Ruukin ja sahan vielä toimiessa aluetta pystyttiin tarkastelemaan useammista eri kulmista maisemien avoimuuden takia. Erityisesti kirkon suhde muuhun rakentamiseen oli selvemmin havaittavissa. Nykyään kirkko pystytään näkemään vain muutamista kohdista lehdettömään aikaan. Kirkon maamerkkimäinen luonne on hävinnyt.

Tärkeä osa maisemakuvaa ovat sillat. Vuoden 1809 kartassa siltoja on esitetty kymmenkunta.¹⁰ Myöhemmin niitä on rakennettu vielä lisää ja joitakin purettu. Siltojen kaidetyypit ovat vaihdelleet vuosien saatossa. Nyt vakiintuneina ovat valkoiseksi maalatut puusillat. Tunnetuin silloista on Lemmensilta, joka yhdistää "yhteissaunan saaren" sekä Kasöörin saaren. Lemmensillan kaiteet ovat hieman erityyppiset kuin muissa alueen silloissa.

Kylän keskipiste on patoalue. Siinä kohtaavat joki, tiet ja vanhin rakennuskanta. Jatkuva rakentaminen kylän länsipuolelle ja pohjoispuolelle muuttavat keskipistettä. Sähkötarviketehtaan sijoittuminen joen itäpuolelle on liikenteellisesti epäedullista, mutta keskipisteen säilymisen kannalta se on ollut olennaista.

Umpeenkasvu estää ruukin tarkkailun tästä pisteestä nykyään. Näkymä Alapajan suuntaan. Kuva vuodelta 1965. EM.

MERKINNÄT

- suljettu maisema
- puoliavoin maisema
- pihapiiri
- joki
- keskipiste
- selkeä reuna
- avattava näkymä
- avoin näkymä
- selkiytettävä hierarkinen piste

Ruukin keskeisimmän peltoalueen yli avautuvat vielä pitkät näkymät.

Peltoalueen viljelemättömyys on saanut aikaan ojanvarren ja pellon reunojen pusikoitumista.

Puoliavointa maisemaa kirkon viereisellä rannalla.

Talvisin näkymät säilyvät puoliavoimia.

Talvisin Puistokujan päätteenä sijaitseva päärakennus on selvästi havaittavissa ja tilat rajautuvat selvemmin.

Kesäisin puut ja pensaat estävät näkyvyyden, eikä päärakennusta aluksi edes huomaa.

Vuoden 1907 kuva osoittaa, että alueen yleisilme on ollut paljon avoimempi. MV.

TOIMINNOT JA LIIKENNE

Palvelut ja asuminen ovat hyvin sekoittuneena ruukinkylässä. Käsityöläiset jatkavat vanhaa perinnettä pajoissa ja piharakennuksissa. Mylly on muutettu ravintolakäyttöön. Alapajan toisessa päädyssä on kahvila ja toisessa museotiloja. Majoituspalveluita on tarjolla Krouvinmäen savitalossa. Vanhat työväenasunnot ovat edelleen asuinkäytössä. Vuoden 1969 asemakaavan seurauksena omakotitalorivit ovat levittäytyneinä kylän länsipuolelle. Suurin teollisuusalue on Scneider Electricin sähkötarviketehtas Kortön saarella. Pienempää teollisuutta on Elimäentien länsipuolella.

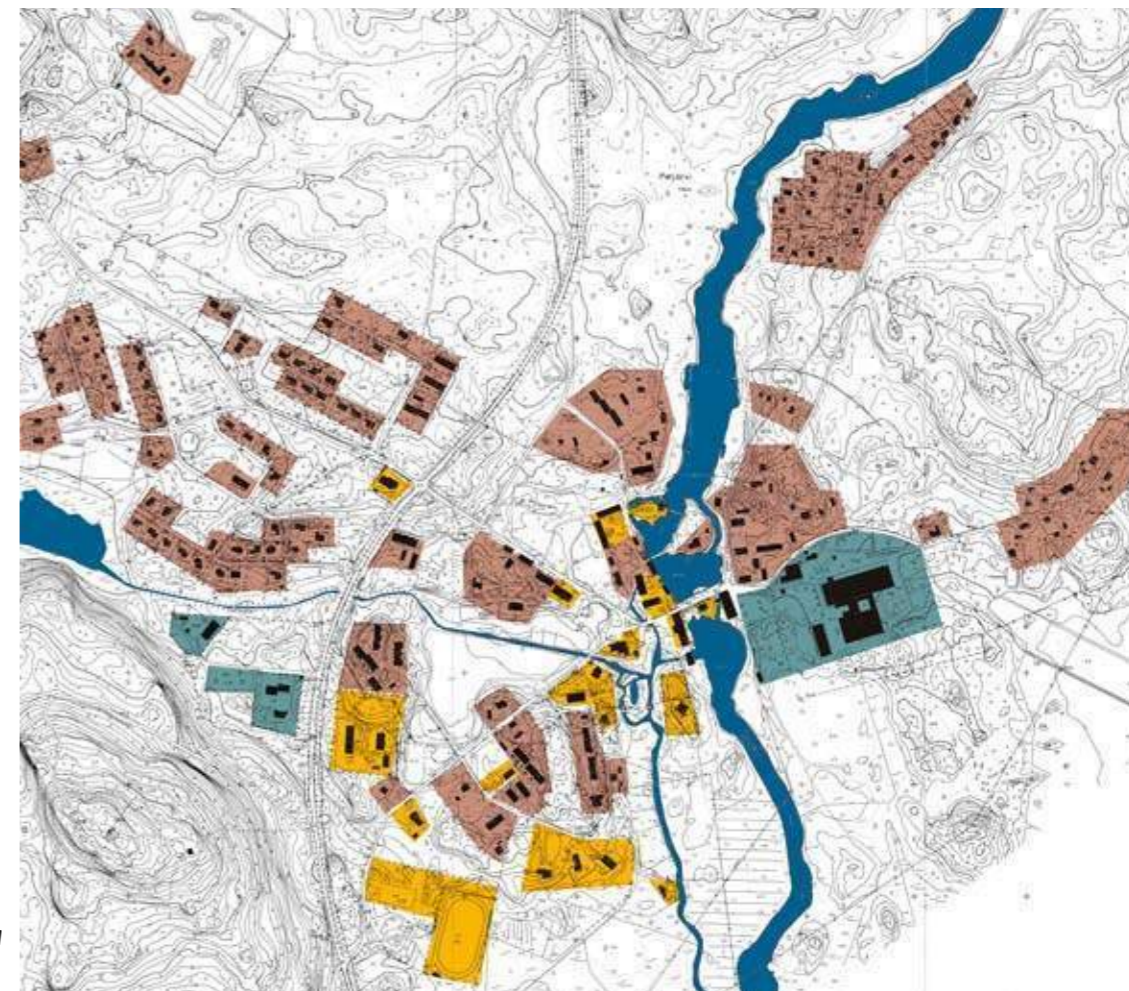
Päätiet ovat Elimäentie sekä siitä ruukkia kohti erkanevat Puistokuja ja Ruukintie. Elimäentie on myös vuoden 1969 asemakaavan seurausta. Ruukin kohdalla pato on joen ainoa ajoneuvoliikenteen sekä kevyenliikenteen ylityspaikka. Sähkötarviketehtaan rekkaliikenne joutuu kulkemaan valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön ja maisemallisesti arvokkaan patoalueen kautta. Pelkästään kevyelle liikenteelle tarkoitettuja polkuja on aivan keskustan tuntumassa, mutta joenylityspaikkojen vähyyden vuoksi rengasmaisia reittejä ei ole päässyt syntyään.

Alapajassa toimii kahvila ja museo. Pyörä on alueen tyypillinen kulkuneuvo.

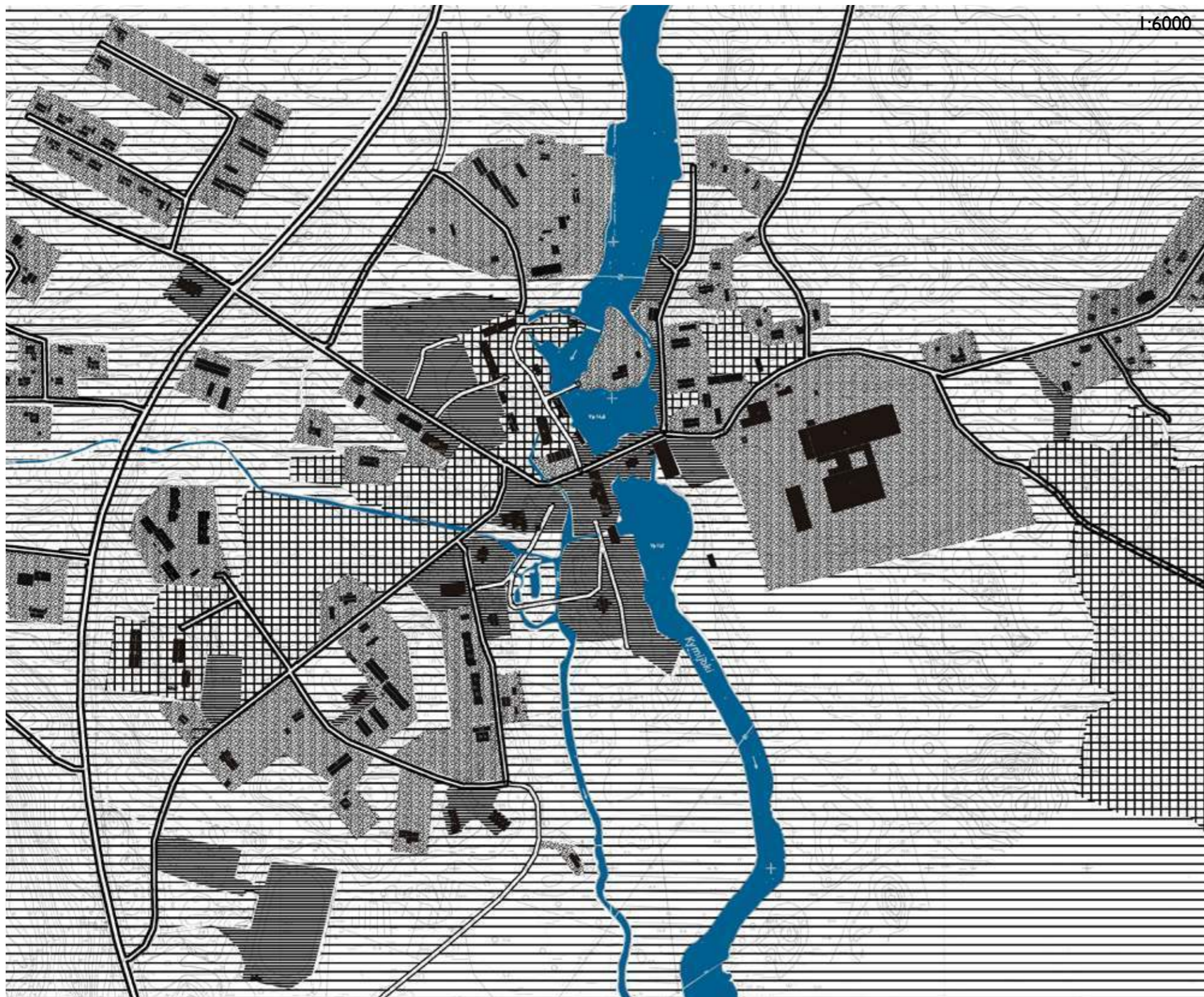
Ruukin talli ja navetta on muutettu käsityöläisten ja muiden yrittäjien käyttöön.

Toiminnot. Ruskea kuvaa asumista, keltainen palveluita ja sininen teollisuutta.

Liikenne. Ajoneuvoliikenteen reitit on merkitty punaisella, pelkästään kevyelle liikenteelle tarkoitettut reitit keltaisella.

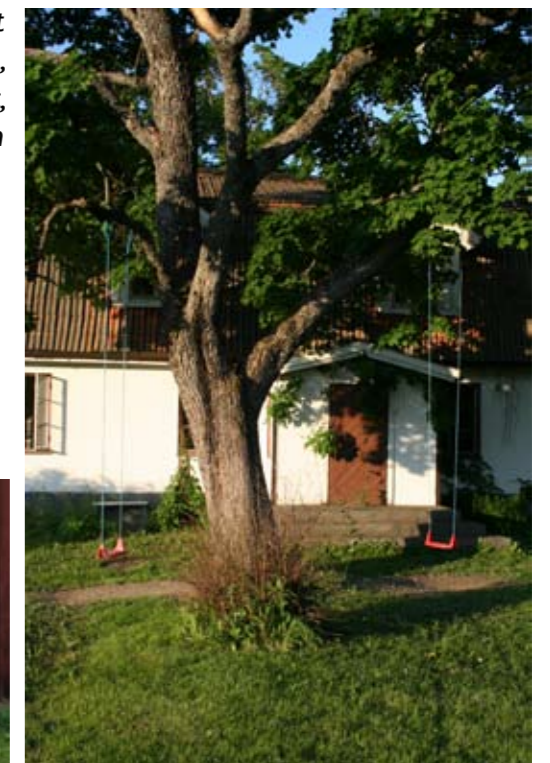
TILOJEN JULKISUUS

Ruukimiljö oli aikaisemmin yksi kokonaisuus, jossa oli vaikea erottaa yksityistä ja julkista tilaa. Työläiset asuivat useiden perheiden asuintaloissa, eikä vapaa-aikaa ollut paljon. Pihoja ei aidattu vaan kaikki kulkivat esteettä asuin- ja tuotantorakennusten väliä. Jokaiselle perheelle kuului oma perunapalsta yhteisön yhteiseltä pellolta, joten sillekään ei tarvinnut tehdä tilaa pihalta. Aivan asuintalojen välittömään läheisyyteen saatettiin kuitenkin istuttaa esimerkiksi kukkia. Tästä syystä ruukin ydinalueelle oli tyypillistä puolijulkinen tila, jota ei koettu julkiseksi, mutta ei täysin yksityiseksikään. Tällainen tilanne on vielä nykyäänkin säilynyt ruukin ydinalueella Armonlinnan, Lutikkalinan ja Sahanmäen työväenasuntojen ympäristössä. Myös teollisuustoiminta oli julkisempaa kuin nykypäivänä. Kuka tahansa saattoi katsella työntekoa lähietäisyydeltä antamalla työntekijöille kuitenkin oman rauhansa.

Tilanne on muuttumassa uusien omistussuhteiden myötä. Ennen Ahlströmien omistuksessa olleet asuinrakennukset on pikkuhiljaa myyty yksityisille. Vaarana on ennen puolijulkisten tilojen muuttuminen yksityisiksi aidatuiksi alueiksi.

Viereisessä piirroksessa on esitetty tämän hetkinen tilanne ruukissa. Tämä subjektiivinen näkemys on muodostunut alueella liikkuen. Julkiseksi tiloiksi on merkitty lähes kaikki julkisten rakennusten ympäristöt ja metsät. Puolijulkisia ovat vanhojen tuotantorakennusten ympäristöt sekä muutamat entiset työväenasuntojen pihapiirit. Puolijulkisiksi on merkitty myös pellot, jotka voivat toimia talvisin hiihtopaikkoina. Yksityisiä ovat kaikki selvästi omilla tonteillaan sijaitsevat pihat ja uudet teollisuusympäristöt.

Tyypillistä ruukille on ollut puolijulkinen tila. Selkeitä omia, yhden perheen pihoja ei ole ollut, vaan alueet ovat olleet kaikkien käytössä.

MERKINNÄT

	julkinen (metsä)		puolijulkinen (ruukimiljö ja pellot)
	julkinen (tie)		yksityinen
	julkisen rakennuksen ympäristö		

SWOT-ANALYYSI RUUKINKYLÄSTÄ

Vahvuudet

- o Hyvin säilynyt ruukin miljöö.
- o Rakentaminen on pääsääntöisesti sijoittunut maisemarakenteen kannalta sopiville paikoille.
- o Kymijoki on luontainen suuri virkistysalue, joka on kaikkien käytössä.
- o Kymijoen erilaiset uomat tuovat maisemaan monipuolisuutta.
- o Ruukin kohdalla rannat ovat suurimmaksi osaksi kaikkien käytössä.
- o Vanhan kapearaiteisen rautatien linjaus vielä erotettavissa maastossa.
- o Pellot säilyneet osittain viljelyksessä.
- o Kaikki peruspalvelut ovat säilyneet.
- o Teollinen toiminta on säilynyt sähkötarviketehtaan muodossa.
- o Laajat metsäalueet toimivat virkistysalueina. Metsissä on erilaisia alueita; kallioisia lakialueita, louhikoita ja rehevämpiä jokilaaksoja.
- o Natura 2000-alue varmistaa Kymijoen säilymisen monimuotoisena.
- o Matkailu tuo lisärahaa ja työpaikkoja alueelle.
- o Ajonoupeudet ovat pieniä, joten on helppo liikkua pyörällä tai esim. potkukelkalla.
- o Ruukissa järjestetään paljon erilaisia tapahtumia kesäaikaan.
- o Paljon miljööseen sopivia rakenteita, kuten siltoja ja kaiteita.

Mahdollisuudet

- o Etelä-Suomen itäisin ruukki. Alue on mahdollista brändätä.
- o Kasvanut venäläisten matkailu Suomeen.
- o Valtatie 7:Itä mahdollisuus ohjata ihmisiä ruukkiin.
- o Pyöräreitettä kohentamalla alue oivallinen pyöräilyyn.
- o Kymijoki tarjoaa paljon erilaisia virkistysmahdollisuuksia.
- o Suunnitellut patojen ylityspaikat parantaisivat meloen liikkuja.
- o Ruukin rakennuksissa on paljon potentiaalia.
- o Suunnitelmallisella hoidolla ympäristö- ja kulttuuriarvot voidaan saada entistä paremmin esille.
- o Kapearaiteisen rautatien linjaa on mahdollista kehittää pyörätienä.
- o Ruukissa tiloja esim. seppäkoulutuksen tai muiden koulutustapahtumien järjestämiseen.

Heikkoudet

- o Paikka tunnetaan huonosti, ruukilta puuttuu imago.
- o Ei tarpeeksi ihmisiä vierailemaan.
- o Syrjäinen sijainti valtatie 7:ään nähden.
- o Elimäentietä pitkin saavuttaessa maisemallisesti ruukin alue ei hahmotu. Sisääntulot ovat jäsentymättömiä alueita, joilla ei ole omaleimaisia piirteitä. Ainoastaan epämääräiset kyltit kertovat, mihin suuntaan kääntyä.
- o Julkisen liikenteen heikkous.
- o Avoimien alueiden umpeenkasvu, josta seuraa maisemakuvan heikentymistä.
- o Asemakaava on jäänyt vanhaksi. Joidenkin toimintojen sijoittuminen uhkaa maisema-arvoja.
- o Kaikki toiminnot ovat kääntyneet veden ääreltä pois. Padon läpi vesi juoksee enää pientä uraa pitkin ja vesi on piilotettu verkolla.
- o Sähkötarviketehtaan rekkaliikenne kulkee hienoimman ruukin patoalueen läpi.
- o Jäsentymättömät pysäköintialueet väärissä paikoissa heikentävät maisemakuvaa.
- o Lenkkimäisesti käveltäviä kevyenliikenteen reittejä puuttuu ruukista. Joen vartta ei ole otettu virkistyskäyttöön.
- o Rakennusten kunnostus vaatii pääomaa. Lisäksi lämmityskustannukset ovat suuret.
- o Talvisin ruukki hiljenee.
- o Museot ym. heikosti järjestetty.

Uhat

- o Sähkötarviketehtaan lopettaminen
- o Palveluiden väheneminen
- o Koulun lakkauttaminen
- o Kulttuurimaiseman hoitamattomuudesta johtuva rapistuminen ja katoaminen
- o Avoimien alueiden hoidon loppuminen
- o Huonoon kuntoon pääseviä kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia joudutaan purkamaan tai niitä kunnostetaan historiaa kunnioittamatta.
- o Lisärakentaminen sijoitetaan maisema- ja tilarakenteen kannalta epäsoviviin paikkoihin.
- o Omistussuhteiden muutos. Viime vuosina asuinrakennukset ovat siirtyneet yksityiseen omistukseen. Pelkona on, että asukkaat alkavat aidata pihvoja ja ruukin omaleimainen puolijulkinen tila katoaa.
- o Pihojen käsittelyssä ei huomioida kulttuuriympäristöön soveltuvia kasvilajeja.
- o Matkailun kehittäminen väärään suuntaan lähtökohtia ajattelematta.
- o Ahvenkosken kehittäminen saattaa viedä potentiaalisia ruukin asukkaita.
- o Liika museoiminen alkaa estää kehitystä.

MAANKÄYTÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMAN JA MAISEMANHOITOSUUNNITELMAN PÄÄTAVOITTEET

Valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen hoitaminen ja kulttuurihistoriallisen ympäristön vaaliminen

Suurin osa suunnittelualueesta kuuluu Kymijokilaakson valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen ja ruukki on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. Tavoitteena on huolehtia maisema-alueen ja kulttuuriympäristön kunnossa pysymisestä niiden ominaispiirteitä korostamalla. Mahdolliset muutokset maisemassa eivät saisi olla ristiriidassa alueen arvojen kanssa.

Rakennetun ympäristön tilarakenteen eheyttäminen

Tavoitteena on uuden rakennuskannan liittäminen vanhan rakennetun kulttuuriympäristön kanssa. Suunnitelmassa pyritään eheyttämään ja tiivistämään olevaa tilarakennetta sijoittamalla uutta rakentamista vanhan läheisyyteen. Uuden rakentamisen sijoittamisessa otetaan myös huomioon perinteiset rakentamispaikat ja maisemakokonaisuus.

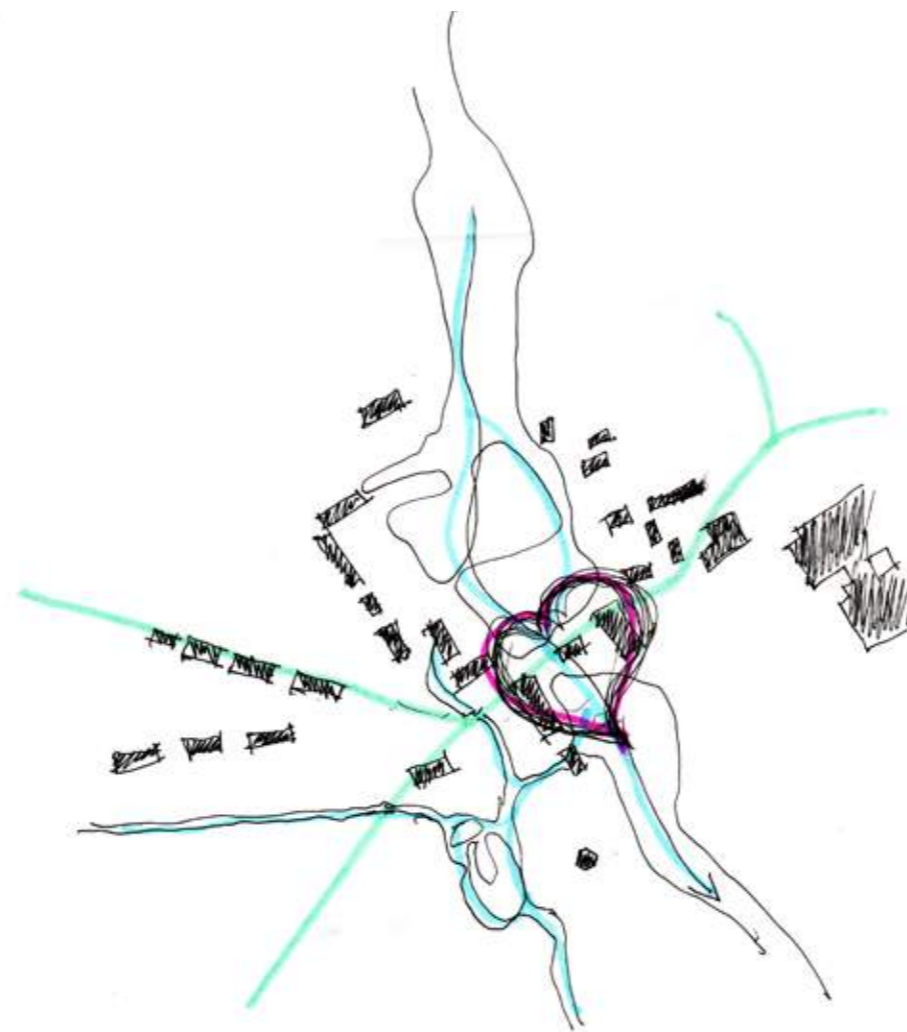
Lisäksi ehdotetaan uusia tielinjauksia kulttuuriympäristön rauhoittamiseksi. Suunnitelmassa otetaan kantaa myös rakennettuun ympäristöön kuuluvien paikoitusalueiden sijaintiin ja luonteeseen.

Maisemarakenteen korostaminen

Maisemanhoitosuunnitelmilla pyritään pitämään maisema kulttuuriympäristön arvoisella tasolla ja korostamaan maiseman ominaispiirteitä. Tavoitteena on turvata avoimien viljelyalueiden säilyminen kertomassa alueen kulttuurihistoriasta. Alueen peltojen vähäisyyden ja pienialaisuuden takia viljelymaisemien avoimena säilyminen on erityisen tärkeää maisemien monipuolisuuden ja näkymien takia. Hoitotoimenpiteillä pyritään saamaan esiin myös savikon laidalta nousevat moreenimäet, joille asutus on pääosin keskittynyt. Alueen hallitsevin elementti, Kymijoki, pyritään hoitotoimenpiteillä nostamaan alueen vetovoimatekijäksi.

Virkistysreittien kehittäminen

Tavoitteena on kehittää alueen virkistysreittejä ja kevyenliikenteen reittejä rengasmaisiksi, niin että samaa reittiä ei tarvitse palata takaisin lähtöpisteeseen. Reittien linjauksissa pyritään esittelemään ruukki monesta eri näkökulmasta ja kuljettamaan liikkuja erilaisten tilojen läpi. Tavoitteena on myös monipuolisemmin liittää ruukki osaksi seudullisia virkistysreittejä. Saapuminen ruukkiin mahdollistetaan tulevaisuudessa niin patikoimalla, pyörällä kuin melomallakin. Tärkein ajatus virkistysreittien suunnittelussa on Kymijoen rantojen saavutettavuuden parantaminen. Tavoitteena on tuoda vesi entistä selvemmin esiin alueella liikkujille.

Tavoitteena on elvyttää ruukkiä: Saada sen sydän (keskus) sykkimään, veri (vesi) virtaamaan sen suonissa (joki ja tiet) ja sen selkäranka suoristumaan (tila- ja maisemarakenteen selkiyttäminen).

3. MAANKÄYTÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Työn kolmannessa osassa esitetään yleisellä tasolla maankäytön kehittämissuunnitelman keskeisiä periaatteita. Tässä osiossa käsitellään uuden rakennuskannan liittämistä vanhan rakennetun kulttuuriympäristön kanssa, alueen tiivistämistä sekä tilarakenteen selkeyttämistä. Osiossa ehdotetaan myös uuden tieverkon sekä virkistysreittien kehittämistä.

LIKKUMINEN

Autoliikenne

Ruukinkylän kulttuuriympäristön merkittävien häiriötekijä on sähkötarviketehtaan rekkaliikenteen kulkeminen ruukin patoalueen yli. Tehtaalta lähtee päivässä noin kymmenen kuorma-autoa¹ ja suunnilleen saman verran palaa myös takaisin. Voimassa oleva asemakaava ehdottaa ongelman ratkaisemiseksi uuden yhteyden rakentamista ruukin eteläpuolitse. Tämän ehdotuksen mukainen linjaus kulkisi kuitenkin osin vanhan kapearaiteisen rautatien linjaa, jolloin vaarana on rautatielinjan paikoin säilyneen pohjan tuhoutuminen. Rakentaminen eloperäisten maalajien alueelle aiheuttaisi huomattavia lisäkustannuksia.

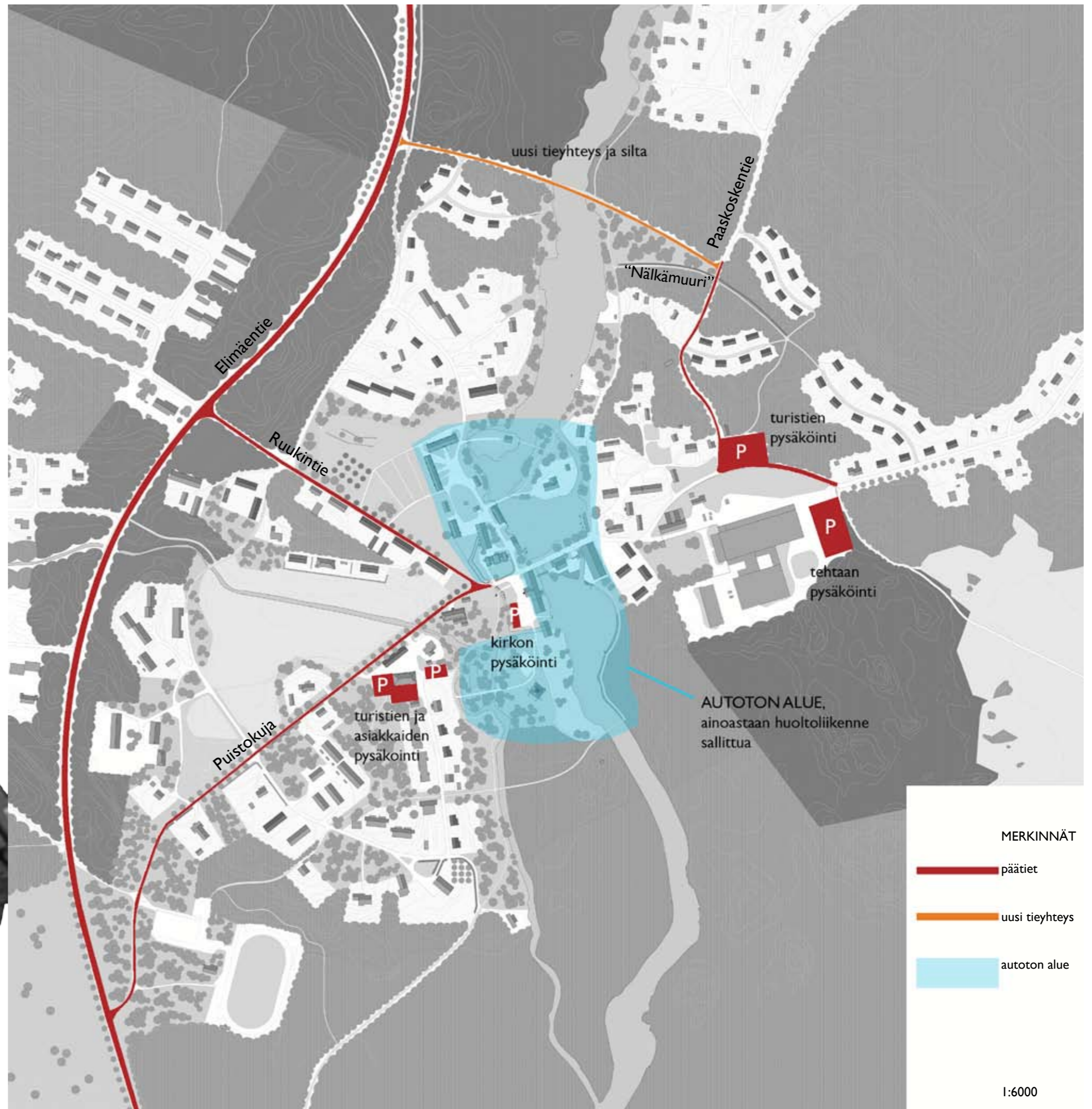
Asemakaavan ongelmat voidaan välttää rakentamalla uusi yhteys ruukin pohjoispuolelle yhdistämään Elimäentie ja Paaskoskentie. Tällöin rakennettavan tien pituus lyhenee ja se pystytään rakentamaan kantavammalle moreeni-alueelle.

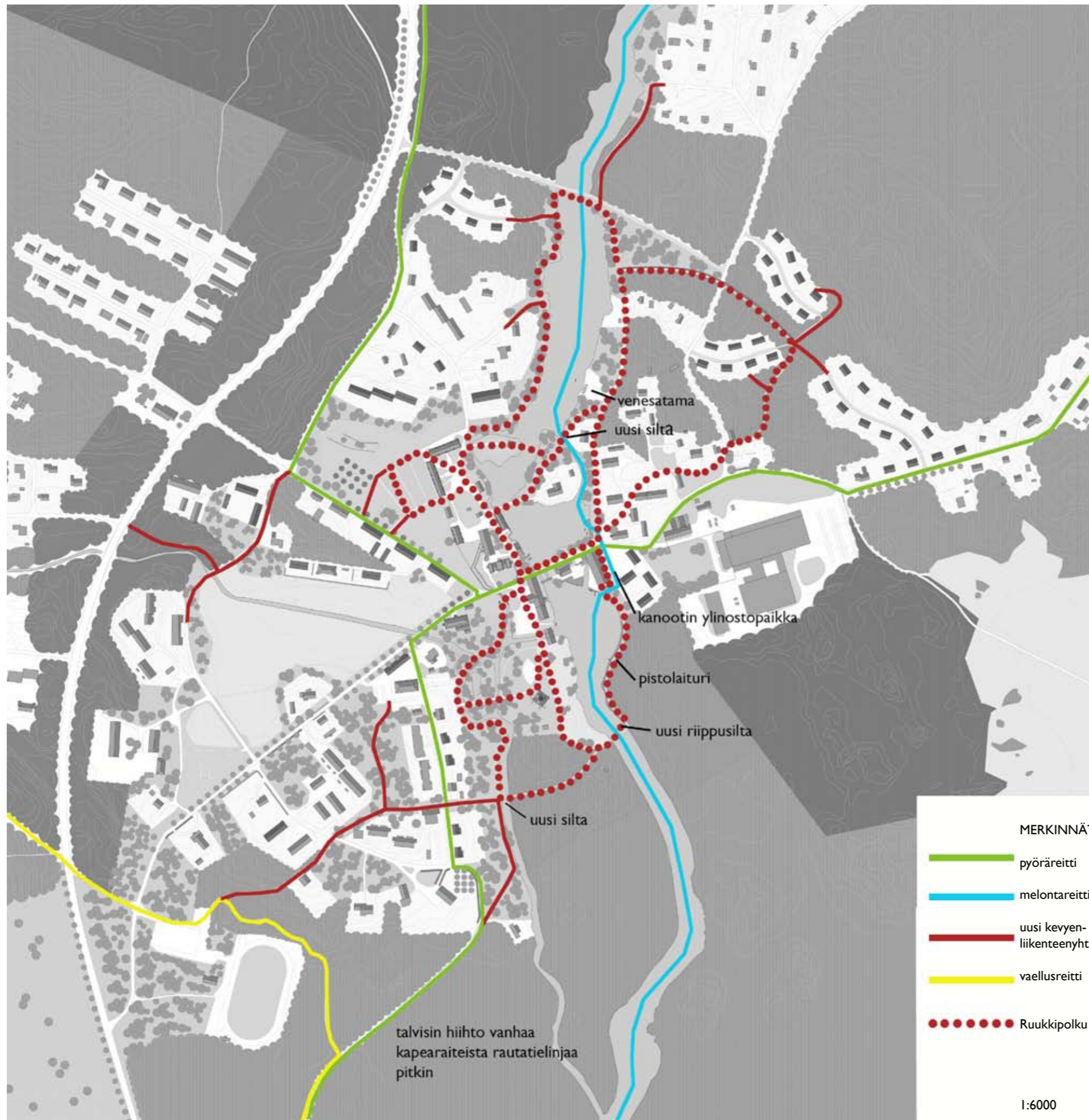
Uusi pohjoinen tieyhteys mahdollistaa ruukin ytimen rauhoittamisen ajoneuvoliikenteeltä. Joen kummallekin puolelle sijoitetaan riittävästi pysäköintipaikkoja turisteja varten. Sähkötarviketehtaan työntekijöiden pysäköintipaikka siirretään tehtaalle itäpuolelle, jossa se ei häiritse ruukkimiljöötä. Itse patoalueelta kuoritaan asfaltti pois ja tilalle tuodaan kivituhkaa.

Kylän pohjoispuolelle rakennettiin nälkävuosina 1866-1868 kivimuuri, jota kyläläisten keskuudessa kutsutaan nimellä ”Nälkämuuri”. Muurit ovat olleet tyypillisiä hätäaputoiden kohteita alueella.² Nälkämuuri saadaan tässä pohjoisientien mallissa käyttöön porttina ja liikenteenohjaajana.

Uusi silta kivetään samaan tapaan kuin Savukosken museosilta, mikä kertoo tulijoille vanhaan miljööseen saapumisesta.

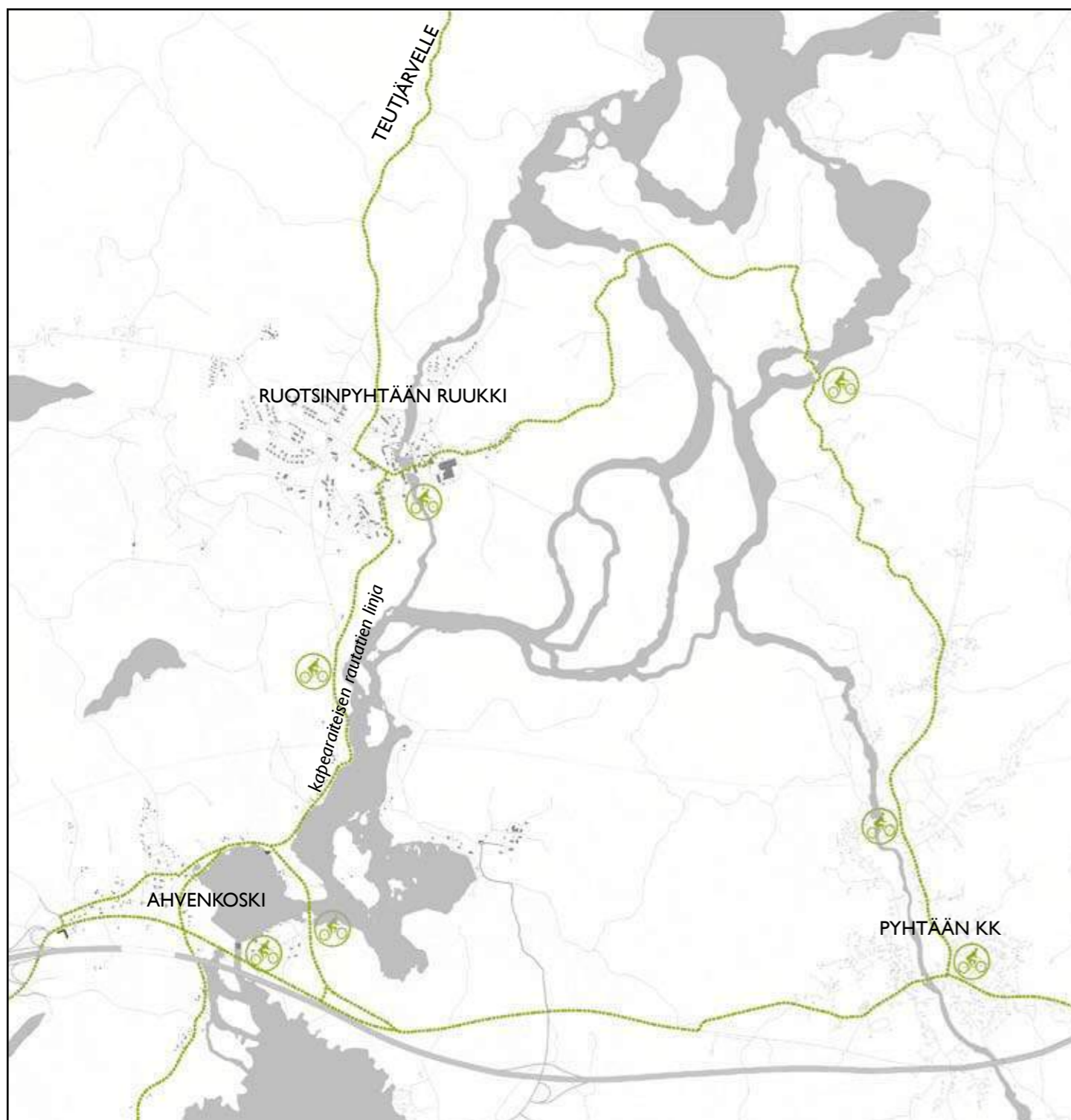
Kevytliikenne

Polkupyöräliikenne

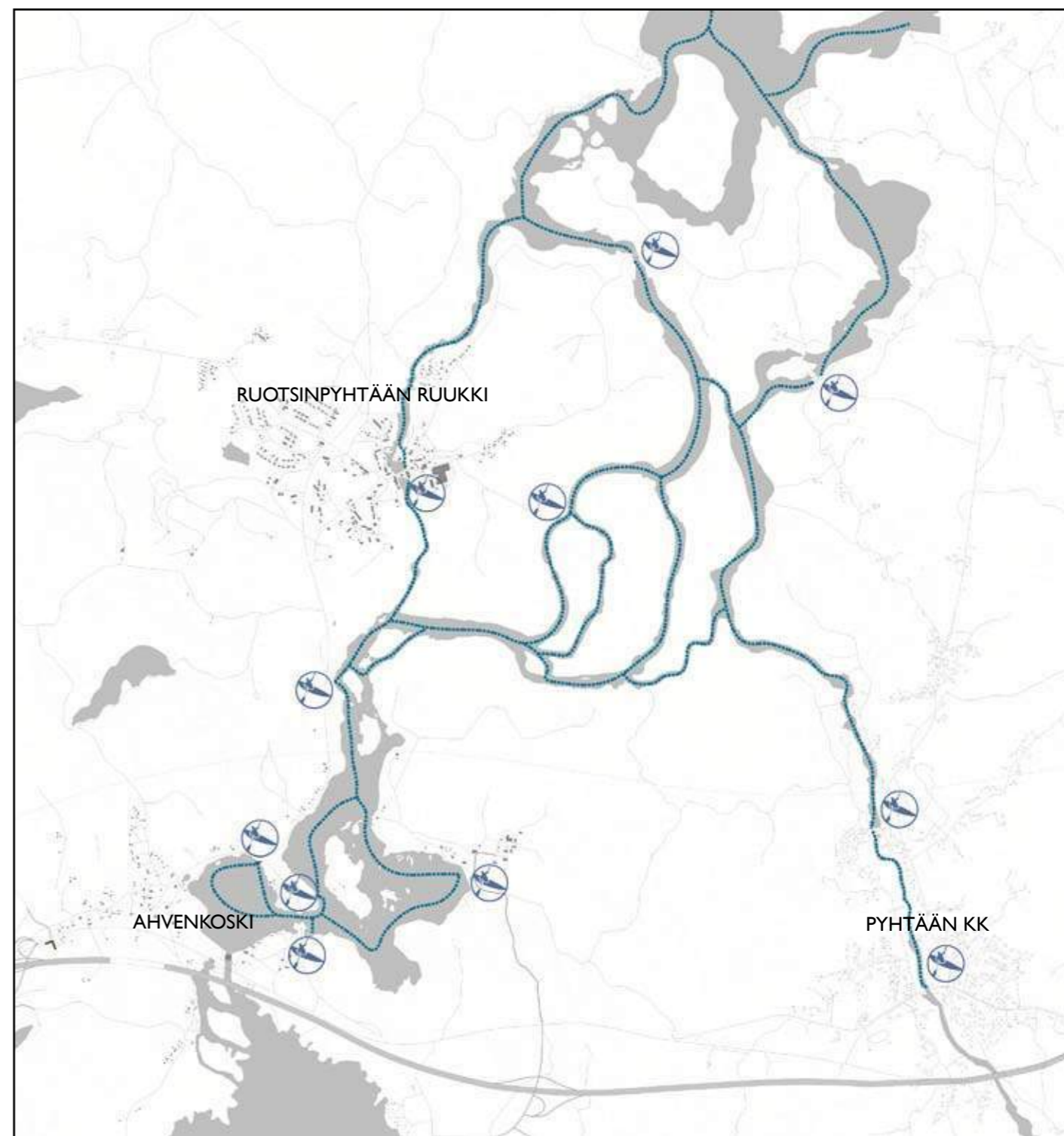
Vanha kapearaiteinen rautatielinja kunnostetaan yhtenäiseksi pyörätieksi, joka yhdistää ruukinkylän ja Ahvenkosken. Myös pohjoisesta Teutjärveltä Ahvenkoskelle suunniteltu pyöräreitti ohjataan ruukinkylän kautta, jossa autoliikenne on huomattavasti rauhoittunut pohjoisen tieyhteyden ansiosta. Kapearaiteisen rautatielinjan kunnostaminen pyörätieksi tukee myös seudun pyöräreittiä, joka kulkee Pyhtäältä Ahvenkoskelle ja edelleen Ruotsinpyhtään kautta takaisin Pyhtäälle.

Melonta/Veneily

Ruukinkylän puutteellista kanoottien ylinostopaikkaa parannetaan. Saharakennuksen edustalle rakennetaan laituri, josta kanootti on helppo nostaa ylös. Sahalta on mahdollista lainata kanoottikärryjä, joilla kanootti on kätevästi siirrettävissä sahan viereistä väylää pitkin. Myös padon yläpuolelle kunnostetaan laituri rantautumista varten. Venesataman yleisilmettä kohennetaan, jolloin rantautuminen ja veneen säilytys selkeytyy.

Suunnitelma seudun pyöräilyreittiverkostoksi. Pysähdyspaikat merkitty tunnuksella. 1:40 000

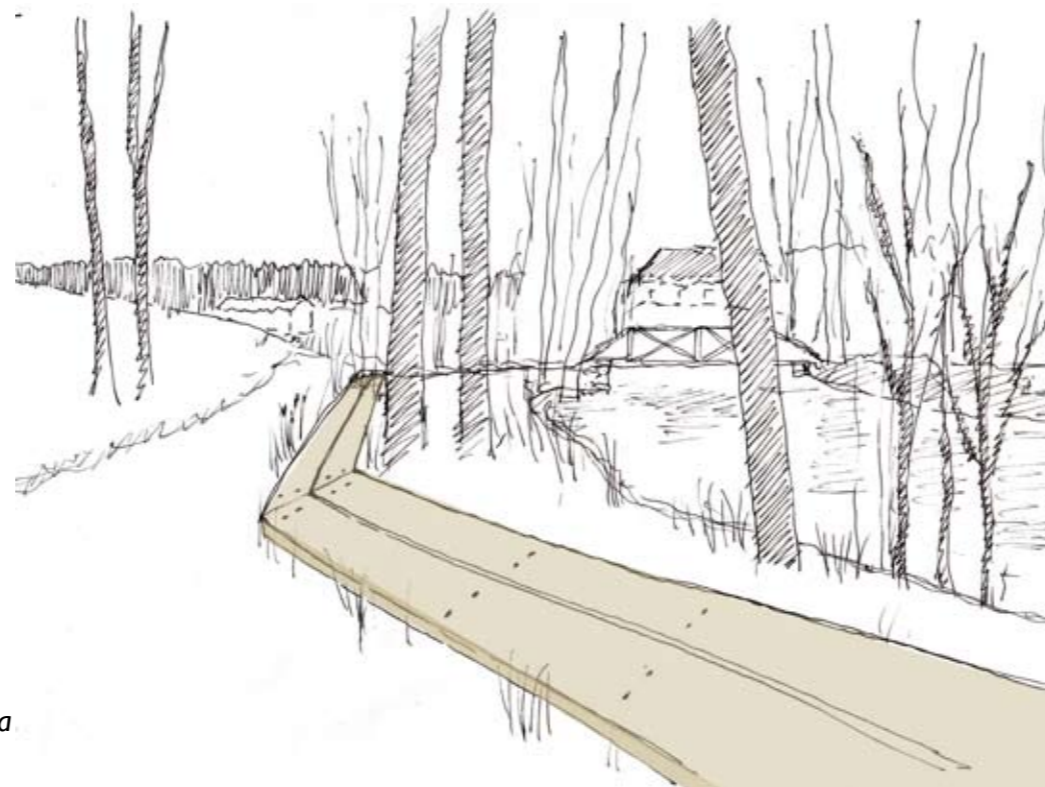
Suunnitelma seudun melontareittiverkostoksi. Pysähdyspaikat merkitty tunnuksella. 1:40 000

Kapearaiteisen rautatien linja erottuu enää vaivoin maastossa. Pohjarakenteet ovat kuitenkin vielä paikoin säilyneet.

Kapearaiteisen rautatien linja kunnostetaan pyörätieksi.

Ruukkipolun märeimmille paikoille voidaan rakentaa pitkospuita.

Kevyenliikenteen yhteydet

Ruukinkylän lähiympäristöön perustetaan rengasmaisten kävelyreittien verkosto, jota voidaan kutsua esimerkiksi nimellä Ruukkipolku. Kaikki reitit kulkevat keskustan kautta ja yhdistyvät toisiinsa siten, että niin turistit kuin paikallisetkin voivat helposti tehdä haluamansa pituisen kävelyretken. Kukin reitti sisältää hieman erityyppisiä maisemia ja teemoja. Ruukkipolku pyrkii esittelemään ruukkia niistä kulmista, joista sitä vanhaan aikaan katseltiin.

Ruukkipolun ja sen kohteiden opastus suunnitellaan yhtenäiseksi ja tyylikkääksi kokonaisuudeksi. Opastaulujen tulee olla helposti havaittavia, mutta samalla sivussa niin, että ne eivät hallitse kohteiden päänäkymiä.

Joen haarojen yli rakennetaan kolme uutta kävelysiltaa, joista yksi Kasöörin saarelta joen itärannalle, toinen riippusiltana kirkon viereiseltä niityltä vastarannalle ja kolmas kirkon eteläpuoleisen pikkuhaaran yli. Kasöörin saaren silta sekä pikkuhaaran ylittävä silta rakennetaan saman mallin mukaan kuin muutkin valkokaiteiset sillat ruukissa. Riippusilta voi olla väritykseltään tummempi, koska se tulee aivan uudelle paikalle.

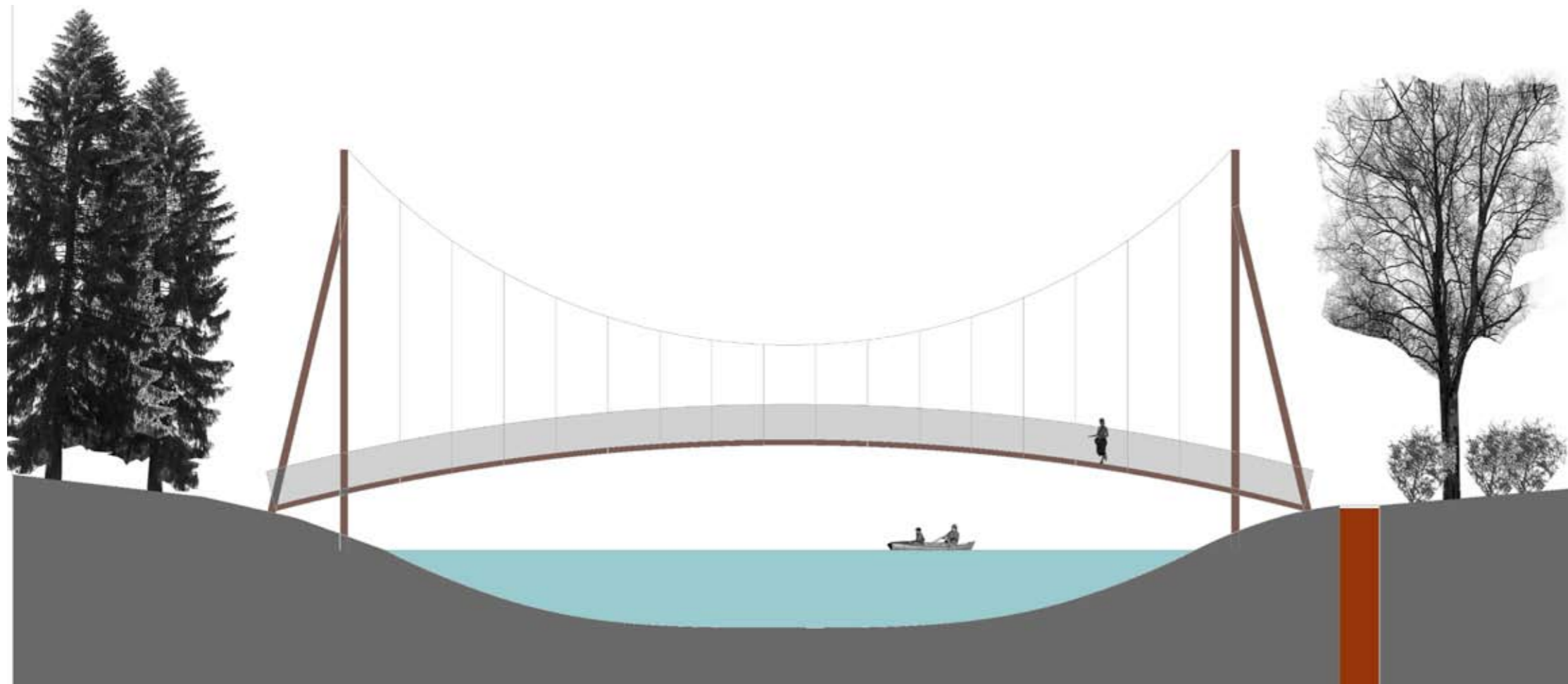
Uusia kevyenliikenteen yhteyksiä rakennetaan myös urheilukeskukseen, Ruukintieltä koululle sekä joen itärantaa pitkin pohjoisen asuinalueille.

Nykyisessä asemakaavassa on Puistokujan varteen ehdotettu kevyenliikenteen väylä. Pohjoisen tien valmistuttua liikennemäärät eivät kuitenkaan ole niin suuria, että erillistä kevyenliikenteen väylää välttämättä tarvittaisiin. Puistokujan leventäminen myös heikentäisi kulttuurimaiseman arvoa.

Latuverkostoa parannetaan. Nykyisen Elimäentien länsipuolella sijaitsevan kuntoradan latujen lisäksi ruukkiin vedetään latuja, jotka alkavat aivan keskustasta. Ladut lähtevät pysäköintipaikoilta, jolloin myös kauempaa tulevien on helppo hyödyntää latuverkostoa. Vanhojen valokuvien mukaan kapearaiteisen rautatien pohjaa on käytetty hiihtämiseen. Suunnitelman mukaisen pyöräreitien kunnostaminen rautatielinjalle voisi talvisin palvella hiihtäjiä. Uudet sillat mahdollistavat latujen jatkumisen joen toiselta puolelta toiselle.

Ruukkipolku

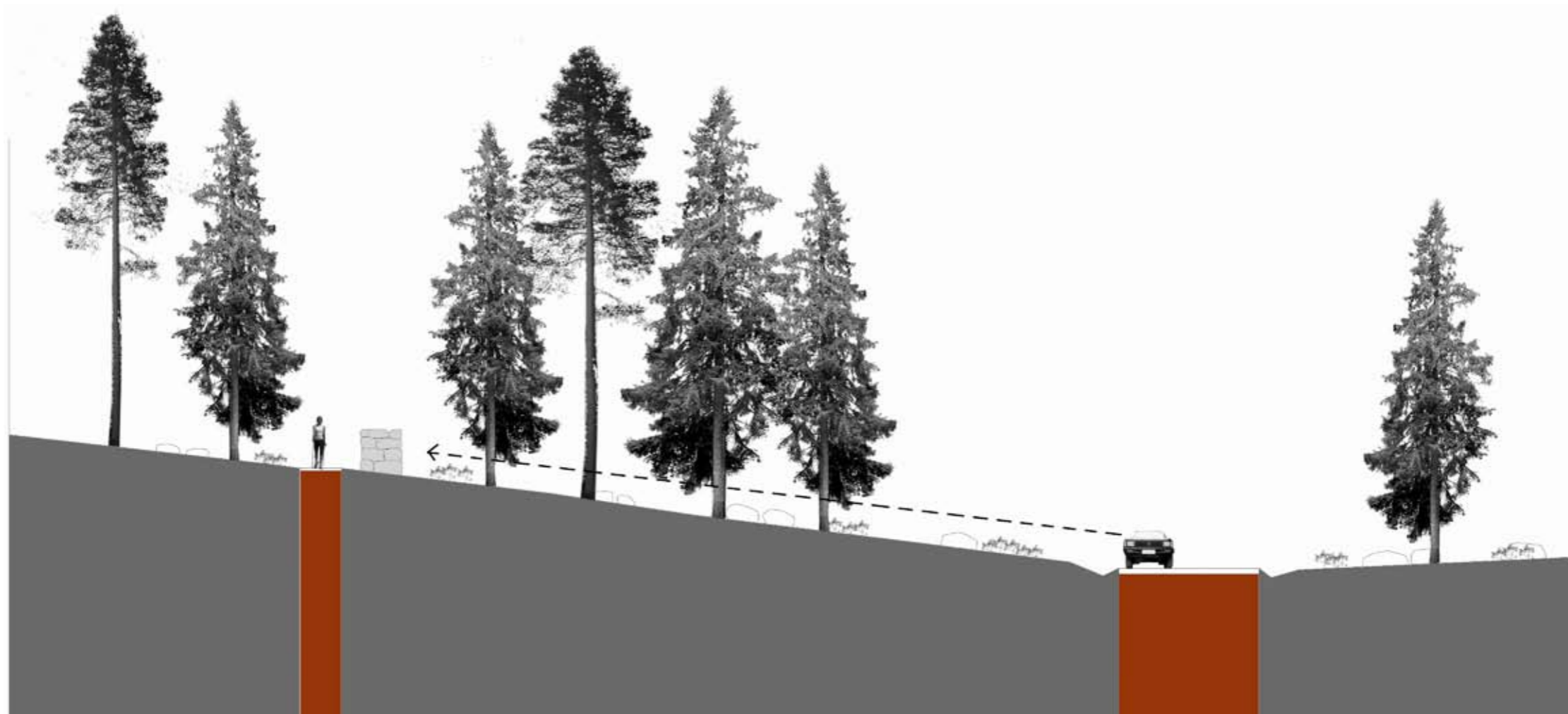
Ruukkipolku esittelee kiertäjälleen ruukinkylää erilaisista kulmista. Polku palvelee sekä matkailijoita että paikallisia. Paikallinen asukas voi käyttää polkua iltakävelyreittinä ja matkailija puolestaan voi valita haluamansa mittaisen reitin käytettävän ajan mukaan. Opasteissa kerrotaan kunkin reitin ominaispiirteistä.

Ruukkipolku: Leikkaus riippusillalta 1:200. Riippusilta rakennetaan Kymijoen yli.

Ruukkipolku: Leikkaus pistolaiturilta 1:200. Laiturilta avautuvat hienot näkymät ruukin Alapajalle, myllylle ja sahalle.

Ruukkipolku: Leikkaus uuden tieyhteyden ja Nälkämuurin alueelta 1:200. Uuden tien ja nälkämuurin välistä harvennetaan metsää niin, että muuri näkyy autoilijoille. Uusi kevyenliikenteen reitti linjataan nälkämuurin viertä.

UUSI RAKENTAMINEN

Uudella rakentamisella on ruukinkylän kehittämisessä keskeinen rooli. Suunnittelun korkea taso voidaan taata esimerkiksi arkkitehtuurikilpailuja järjestämällä.

Ruukinkylän kehittämisen yhtenä pääperiaatteena on tiivistää rakennuskantaa, palveluita sekä asumista ruukin ytimeen ja sen lähiympäristöön. Tiivis tilarakenne luo selkeitä rakennusten ja aukoiden kokonaisuuksia, jotka eheyttävät ja jäntevöittävät ruukinkylän perinteistä keskusta. Tiivistämällä kylän keskus pysyy elävänä. Pelkkä museoiminen ei ole tähänkään asti riittänyt ruukin vetovoimatekijäksi.

Asuminen

Uusien ateljeerasuntojen sarja sijoitetaan Ruukintien varteen kahden 60-luvun kauppa- ja asuinrakennuksen tilalle. Poistettavien rakennusten kunto on heikko kosteusvaurioiden vuoksi.

Ateljeerakennukset tulevat tien myötäisesti ja samaan linjaan vanhojen työväenasuntojen kanssa, joten esimerkiksi samanlainen kattomalli ja harjakorkeus on hyvä säilyttää. Muuten uusien rakennusten ulkonäkö saa olla moderni.

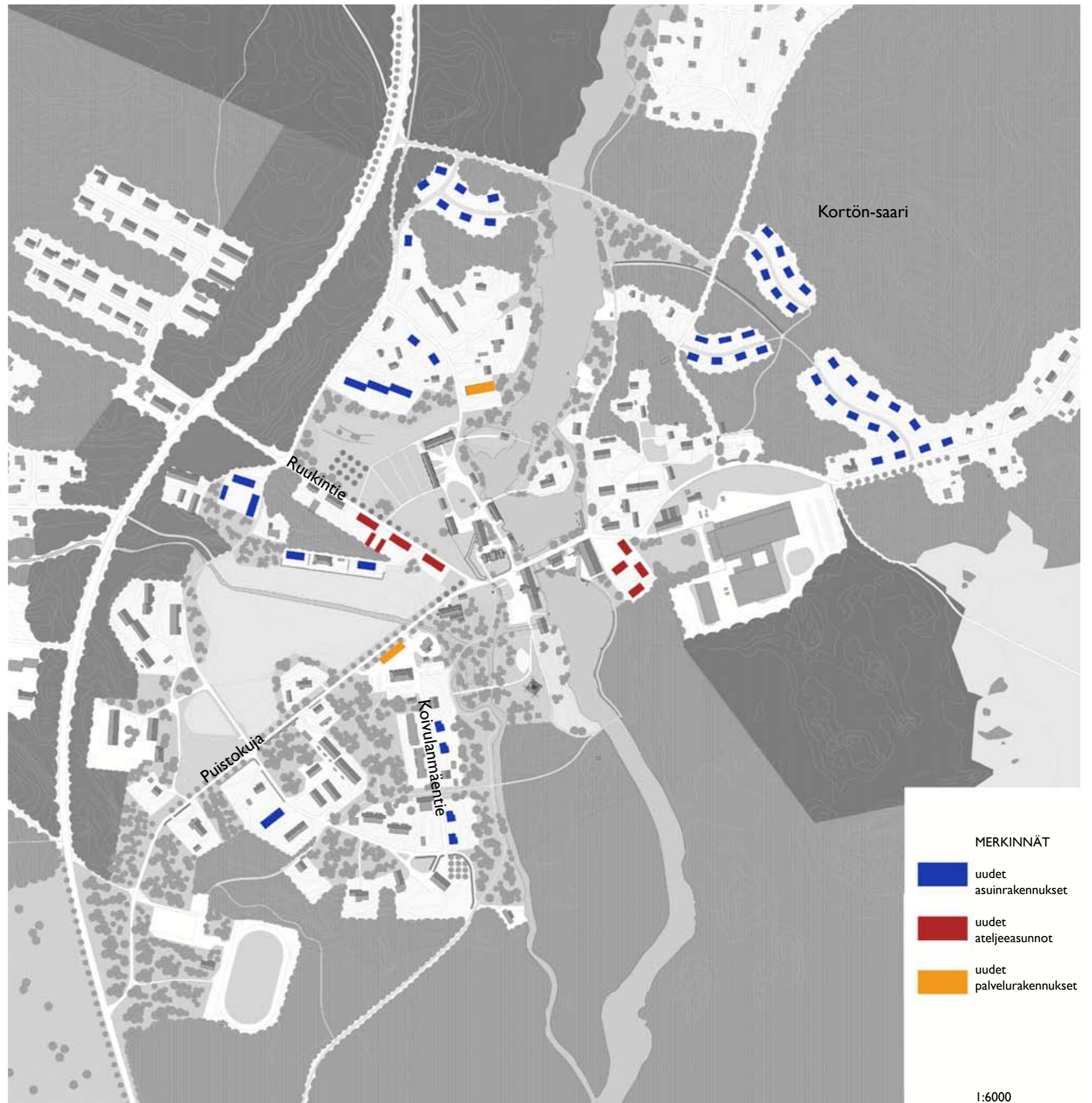
Uudet ja vanhat rakennukset yhdessä muodostavat tuloaukion, jota rajaavat päärakennuksen ja ateljeerakennuksen lisäksi Yläpaja ja matkustajakoti. Rakennusten väliin jäävältä aukiolta poistetaan osa rivimäisesti kasvavista puista ja pensaista, jotka rajoittavat näkyvyyttä ja tilan hahmottamista.

Työn ja asumisen vaivaton yhdistäminen houkuttelee ateljeerakennuksiin uusia yrittäjiä. Kussakin rakennuksessa on useita asuntoja ja työtiloja. Alakerrassa on mahdollisuus pitää myös myyntipisteitä.

Sähkötarviketehtaan parkkipaikka siirretään tehtaan itäpuolelle, jolloin vapautuu edustavaa tilaa neljälle uudelle ateljeerakennukselle ja selkeästi rajautuvalle aukiolle. Tämä ratkaisu jatkaa Sahanmäen alueella käytettyä sommitteluperiaatetta.

Sahan viereen muodostuva aukio tukee sahalle suunniteltua tapahtumatoimintaa. Myös sähkötarviketehtaan edustapuisto saadaan julkiseen käyttöön siirtämällä tehdasta ympäröivä aita lähemmäksi tehdasta.

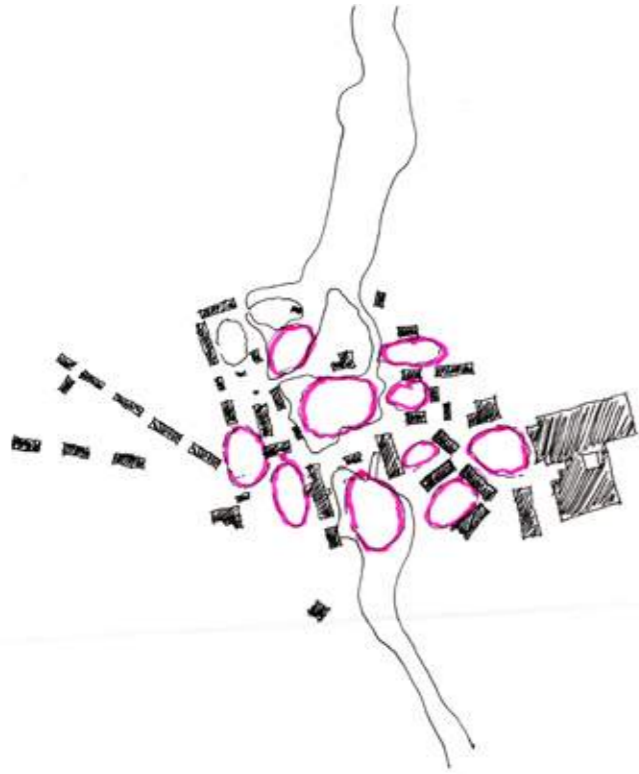
Ruukinkylän kehittämisen kannalta olennaista on ohjata rakentaminen keskustan alueelle, eikä enää Elimäentien länsipuolelle. Alueen parhaimmat rakennuspaikatsijaitsevat moreenimäillä, joille osa uusista omakotitaloalueista sijoitetaan. Täysin uusia kokonaisuuksia syntyy uuden tieyhteyden lähetyville, pääasiassa Kortön saarelle. Myös jo rakennetuilla alueilla on tilaa lisärakentamiselle. Tiivistämistä voidaan tehdä myös Ruukinkylän keskeisimmän pellon laidalla, jossa rakennukset pensasaitoineen rajaisivat peltoaukean selkeästi. Lisäksi Koivulanmäentien itäpuoleisella reunalla on hyviä tontinpaikkoja aivan keskustan läheisyydessä.

MERKINNÄT

- uudet asuinrakennukset
- uudet ateljeerasunnot
- uudet palvelurakennukset

1:6000

Suunnitelma pyrkii eheyttämään aukiorakennetta.

Uuden rakennuskannan sijoittuminen ruukinkylään. Olemassa oleva rakennuskanta (valkoiset talot). Uusi rakennuskanta (puiiset talot).

Viistokuvat mallista. Uusi rakentaminen pyrkii selkiyttämään tilarakennetta. Olemassa oleva rakennuskanta (valkoiset talot). Uusi rakennuskanta (puiset talot).

Uudet ateljeeasunnot sijoitetaan Ruukintien varteen samaan linjaan vanhojen työväenasuntojen kanssa.

Ruukintien varren kauppa on kärsinyt kosteusongelmista. Kuva talli-rakennukselta päin.

Nykyisen kirjasto-/pankkirakennuksen viereen Puistokujan suuntaisesti sijoitetaan uusi elintarvikekauppa. Näin saadaan keskitettyä palveluita ja muodostettua selkeitä tiloja.

Palvelut

Uusi päivittäistavarakauppa sijoitetaan pankkirakennuksen viereen Puistokujan suuntaisesti. Makasiinivaltainen kaupparakennus rytmittää tilallisesti keskustaan saapumista Puistokujaa pitkin. Kaikki muut palvelut keskitetään olemassa oleviin ruukin tehdasrakennuksiin. Uudelleenjärjestelyillä tilat saadaan entistä tehokkaampaan käyttöön. Lisäksi tyhjillään oleva saharakennus voidaan kunnostamalla saada uudestaan käyttöön koko ruukin kokoojarakennukseksi³.

Kylästä puuttuu korkealuokkaista majoituspalvelua tarjoava yritys, joka olisi auki ympäri vuoden. Savitaloksi kutsuttu majatalo ei riitä yksin palvelemaan kehittyvän ruukin matkailua. Parhaat tilat vaihtuvien kurssien ja tapahtumien tukikohdaksi olisi päärakennuksessa. Jos päärakennus pysyy jatkossakin sähkötarviketehtaan yksityiskäytössä, sitä ei voida muuttaa tällaiseen toimintaan. Varteenotettava paikka uudelle ”kurssikeskukselle” olisi navetan koillispuolella. Sen voisi rakentaa valmiiden perustusten päälle, jotka 1800-luvun puolessa välissä rakennettiin uutta päärakennusta varten. Lisäksi hienot holvit mahdollistaisivat tunnelmallisen ravintolan perustamisen.

Teollisuus

Sähkötarviketehtaan tulevaisuus ja kehittyminen taataan jättämällä laajennusvaraa etelään. Laajenemisaluetta hoidetaan talousmetsänä siihen asti kunnes laajeneminen on ajankohtaista. Elimäentien länsipuolen teollisuustonteilla on tilaa pienyrityksille.

Suunnitellusta päärakennuksesta ehdittiin rakentaa vain perustukset. Myöhemmin paikalle on rakennettu varasto. Paikka olisi oivallinen esimerkiksi kurssikeskuksen rakentamiseksi.

Kellaritilat kävisivät esimerkiksi tunnelmallisen ravintolan pitämiseen.

4. MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

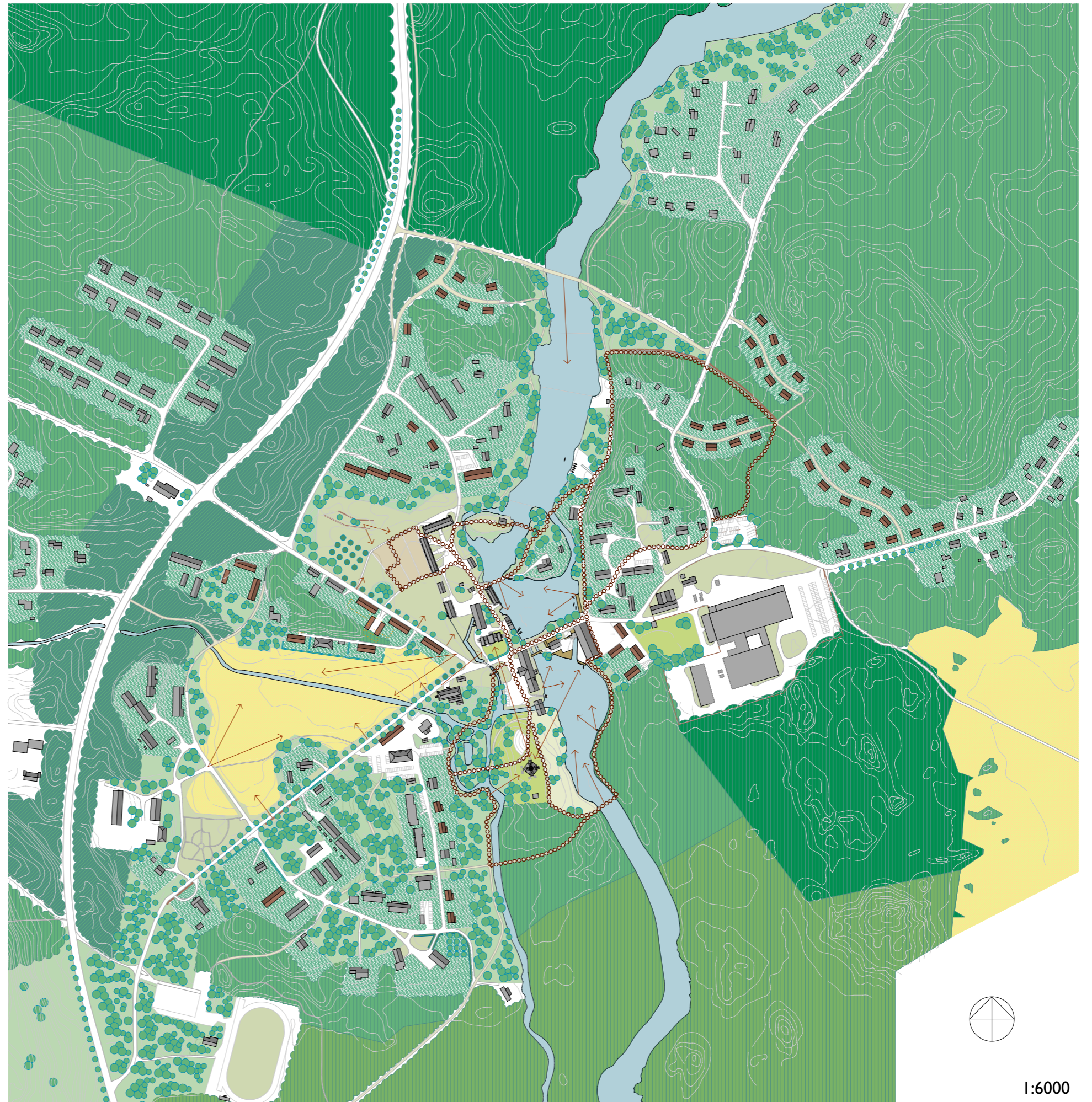
Maisemanhoitosuunnitelma käsittää koko suunnittelualueelle tehdyn yleissuunnitelman sekä tarkempia ohjeita tärkeimmille alueille osa-alueittain esitettyinä. Suunnittelualue on jaettu kolmeen osaan: pohjois-, etelä- ja itäosaan.

MAISEMANHOITOSUUNNITELMA

Ruukin alueelle on tehty vuosina 1987-1996 hyvinkin yksityiskohtaisia maisemahoidollisia toteutussuunnitelmia, esimerkiksi tarkka puuston hoitosuunnitelma (1987-89) sekä vesirakenteiden kunnostussuunnitelma (1996). Nämä suunnitelmat esittävät hyvin joidenkin ruukin yksittäisten kohteiden tarpeet ja mitä niissä tulisi tehdä. Alueelta on kuitenkin puuttunut tässä osiossa esitettävän kaltainen yleinen maisemanhoitosuunnitelma.

Tavoitteena on antaa ruukin alueen viherympäristölle yleispiirteiset hoito-ohjeet ja kehittämislinjaukset. Alkuperäinen ruukin alue ei enää muokkaa ja ylläpidä ympäristöä, joka on jo pidempään saanut rauhasa kasvaa nykyiseen rehevään tilaansa. Ruukinkylän alueelle pyritään löytämään perinteinen ja omaleimainen kokonaisuuteen sopiva ilme sekä oikea ympäristön hoitotapa sen saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi. Suunnitelman lähtökohtana on saattaa alue kokonaisuudessaan lähemmäksi alkuperäistä avoimempaa ruukinmaisemaa, säilyttäen silti myös ruukin alueen nykyistä idylliä.

Ruukinkylän maisemahoidolle voidaan määritellä joukko selkeitä tavoitteita. Tärkeimpiä tavoitteita ovat maisemallisesti arvokkaiden aukeiden ja näkymien säilyttäminen avoimina sekä ruukille tyypillisten maisema- ja aukiorakenteiden selkiyttäminen. Näitä tavoitteita tukevat myös umpeenkasvaneiden niittyjen, peltojen ja jokinäkymien avaaminen sekä visuaalisesti hajanaisten alueiden ja maisemavaurioiden parantaminen. Lisäksi puukujanteet tulee uusiksi ja kylän metsänhoidon peruserätykset linjata. Tässä osiossa osoitetaan myös kohteita, joiden hoito kaipaa tarkempia suunnitelmia.

1:6000

MERKINNÄT

	suojametsä
	talousmetsä
	ulkoilumetsä
	lähimetsä
	puistometsä
	maisemapelto
	käyttöniitty
	rantaniitty
	edustapuisto
	puutarha
	viljelypalstat
	olemassa oleva puu/ istutettava puu
	pensasaita
	olemassa oleva rakennus/ suunniteltu rakennus
	olemassa oleva tie/ suunniteltu tie
	olemassa oleva kevyenliikenteenväylä/ suunniteltu kevyenliikenteenväylä
	Ruukkipolku
	kivimuuri
	puurakenne
	tärkeä näkymä

Suojametsä

Hoidon tavoitteena on mahdollisimman hyvä peittävyys Elimäentien pöly-, ääni- sekä ulkonäköhaittoja vastaan. Metsänhoidossa painotetaan puuston ja kasvillisuuden elinvoimaisuutta ja monikerroksisuutta. Hoitotoimenpiteillä taataan puuston jatkuva uudistuminen. Metsään kohdistuu myös esteettisiä vaatimuksia, joten hakkuu- ja hoitotähteet tulee kerätä ja varsinaista tiheikköilmettä tulee välttää.

Talousmetsä

Talousmetsän hoito pyrkii taloudelliseen hyötyyn. Taloudellisten intressien lisäksi hoidossa tulee ottaa huomioon ekologiset ja sosiaaliset tavoitteet. Alueen talousmetsien hoidossa pyritään välttämään avohakkuita. Varsinkin Elimäentiehen rajoittuvaa talousmetsän osaa ei saisi täysin hakata auki eivätkä hakkuuaukean reunat saisi olla suoraviivaiset.

Retkeilymetsä

Retkeilymetsiä käytetään viikottaiseen tai satunnaiseen vapaamuotoiseen virkistykseen, kuten ulkoiluun, retkeilyyn, marjastukseen ja sienestykseen. Alueella voi olla metsätaloudellista merkitystä. Hoidossa painotetaan metsäekosysteemin elinvoimaisuutta ja pyritään luonnonmukaisiin metsäkuvioiden rajauksiin. Rakennettuja väyliä ei ole, vaan liikkuminen tapahtuu polkuja pitkin. Alueen urheilukeskuksen eteläpuolinen retkeilymetsä on osa laajempaa retkeilyaluetta, jonka läpi kulkee Kukuljärven vaellusreitti.

Lähimetsä

Lähimetsä on asutuksen välittömässä läheisyydessä sijaitseva metsä. Siihen ei kohdisteta taloudellista tuotto-odotusta, vaan tavoitteena on metsän elinvoimaisuus, viihtyisyys ja turvallisuus. Asukkaat käyttävät aluetta päivittäin, mutta se ei välttämättä houkuttele asukkaita muilta asuinalueilta. Hakkuu- ja raivaustähteet kerätään pois. Metsä on hoidettu ja sen pohjakasvillisuus on osin muuntunutta ja osin luonnonmetsän kaltaista. Kulku on ohjattu väylille ja poluille.

Puistometsä

Puistometsää hoidetaan säännöllisemmin kuin lähimetsää ja se pidetään väljempänä. Puistometsän hoidon tavoitteena on valoisuus ja turvallisuus. Taajaman sisääntuloalueilla puistometsien hoidossa pyritään houkuttelevuuteen ja puiden elinvoimaisuuden esiintuomiseen. Metsäalueet raivataan siten, että aluskasvillisuudeksi jätetään pensaita ja puuntaimia ryhmittäin. Puuntaimien valinnassa suositaan jalopuuntaimia. Päällyspuusto harvennetaan puuryhmittäin siten, että ylitieheät ryhmät harvennetaan. Myös kauniita yksittäispuita voidaan puistometsissä ottaa esille. Puistometsien hoitoperiaatteisiin kuuluu myös pidennetty kierto, jossa elinvoimaiset puut saavat kasvaa pitempään kuin talousmetsässä.

Maisemapelto

Maisemapellon hoidon tavoitteena on kulttuurimaiseman avoimuuden säilyttäminen ja kosketus viljelykulttuuriin. Peltojen avoimena pitäminen selkiyttää taajaman rakennetta ja rikastuttaa maisemakuva. Pellot pyritään säilyttämään viljelyksessä mahdollisimman pitkään, niin kauan kuin sillä on toimintaedellytyksiä. Sen jälkeen alueita voidaan hoitaa maisemapeltoina. Hoito riippuu viljelykasvista, mutta pääsääntöisesti hoito on jokavuotista.

Käyttöniitty

Käyttöniityt ovat avoimia tai puoliavoimia viheralueita, joiden kasvipeite koostuu niittyheinistä ja ruohovartisista kasveista. Käyttöniityt voivat olla myös nurmikosta kehitettyjä niittyjä. Oleskeluun tarkoitettuja käyttöniityt niitetään 2-4 kertaa kasvukauden aikana. Niittojäte kerätään pois, koska ylimääräistä lannoitusta tulisi välttää. Kulutus kohdistuu koko alueelle ja kulkureiteille.

Rantaniitty

Rantaniittyä hoidetaan avoimena tai puoliavoimena lampaiden avulla. Tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja kulttuurimaiseman säilyttäminen. Puusto ja pensasto pidetään harvana rantaviivan yhteydessä. Yhtenäisiä puustopensasvyöhykkeitä harvennetaan siten, että syntyy pieniä ryhmiä.

Edustapuisto

Edustaviheralueita ovat julkisten rakennusten pihat ja alueen tärkeisiin rakennuksiin rajoittuvat puistomaiset alueet. Edustaviheralueet pidetään jatkuvasti hyvässä kunnossa ja edustavina. Ylläpito on intensiivistä ja hoitotoimenpiteitä tehdään viikottain.

Puutarha

Alueen yksityispihoja ja joitakin julkisten rakennusten pihoja hoidetaan puutarhamaisina. Pihapiireissä tulisi käyttää vanhaan kulttuurimaisemaan sopivia ja Suomen ilmastoon sopeutuneita koristekasvilajeja. Viime vuosikymmeninä markkinoille tulleita uusia kasvilajeja tulisi välttää, jos ne ovat väriltään ja muodoltaan perinteisestä lajistosta voimakkaasti poikkeavia.

Viljelypalstat

Viljelypalstat on tarkoitettu asukkaiden viljeltäviksi ja kaikenikäisten vapaa-ajanviettopaikaksi. Niillä voi kasvattaa ruoanlaittoon vihanneksia ja juureksia sekä perinteisiä kukkia.

RUUKINKYLÄN ETELÄOSA

Ruukinkylän eteläosan tärkeimpiä maiseman kehittämisen- ja hoitokohteita ovat puukujanteet, puurivit, pellot, joen varret sekä Myllärinmäen ja kunnantalon ympäristöt. Selkeimmin maiseman muutokset havaitaan vertaamalla 1940-luvun ilmakuvaa nykypäivän tilanteeseen. Seuraavalla sivulla on esitetty alueen hoitosuunnitelma mittakaavassa 1:2500.

Elimäentien puurivit

Nykytila

Aikaisemmin päätie Elimäelle kulki ruukin ydinalueen kautta, jolloin Puistokujan koivukuja ilmoitti kylään saapumisesta. Nykyisin Elimäentie ohittaa ruukin ytimen, eikä maisema anna vihjeitä ruukista. Elimäentien länsipuolinen rinne on hakkuualue, ja ainoastaan kyltit kertovat ruukista.

Kehittämissuositus

Elimäentien varteen, risteysalueen tuntumaan istutetaan tammirivi kertomaan taajaman lähestymisestä. Tammi on seudun kartanomiljoissa käytetty kujanteiden puu, joten tässäkin paikassa se voidaan yhdistää vanhaan kulttuurimaisemaan. Olemassa oleviin valaisinpylväisiin voidaan kiinnittää esimerkiksi mainoksia ruukin tapahtumista. Tällä pyritään välttämään moninaisten jakeskenään erilaisten mainoskylttienviljeleminen risteysalueella. Muina aikoina valaisimiin voidaan kiinnittää letkutornin tyylitelty logo. Uusi puurivi istutetaan myös Maankäytön kehittämissuunnitelma –osiossa esitetyn pohjoisen tieyhteyden ja Elimäentien risteysalueelle.

Puurivi Elimäentien varressa kertoisi lähetyvästä ruukista.

Ilmakuva 1940-luvulta.

Ilmakuva 2006.

Rakennukset sidotaan maisemaan puoliavoimin istutuksin

Arvokkaan viljelymaiseman avoimena pitäminen

Pellon reunat raivataan näkymien säilyttämiseksi

Suojametsä Elimäentien ja asutuksen välissä

Pellon reunat raivataan näkymien säilyttämiseksi

Koululta pellolle (ja päinvastoin) säilytetään näkymät

Olemassa oleva lasten ajoharjoittelurata

KOULUN MÄKI

PUUSTOKUJA

Tärkeä lakimetsä

"SATUMETSÄ"

Lehtomaista jokilaaksoa hoidetaan varoen.

Kirkon näkyvyyttä maisemassa lisätään

MYLLÄRINMÄKI

Lampaat hoitavat rantaniittyä

STRÖMFORSIN KLUBI

Metsiä hoidetaan puistomaisina ruukiin johtavan tien varrella

KUNNANTALO
Kunnantalon pihapiiriä hoidetaan "pappilamaisena"

URHEILUKESKUS

Risteysalueen tuntumaan istutetaan puurivi kertomaan taajaman lähestymisestä

Vanhan kapearaiteisin rautatien linja kunnostetaan kevyenliikenteen reitiksi

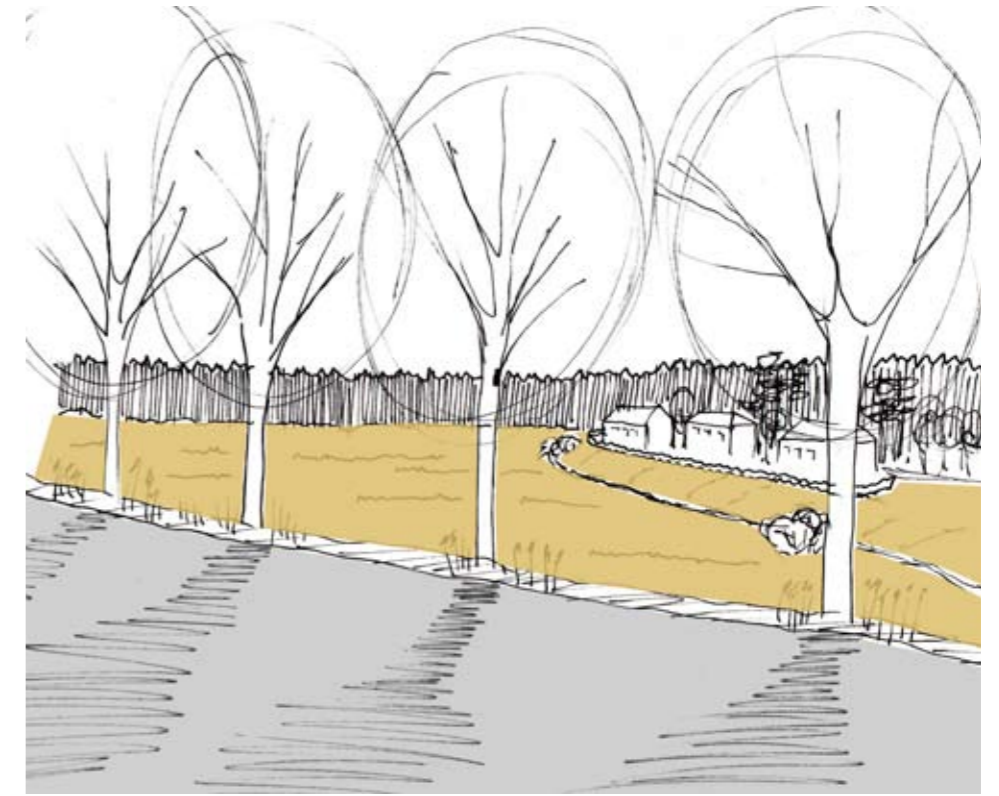
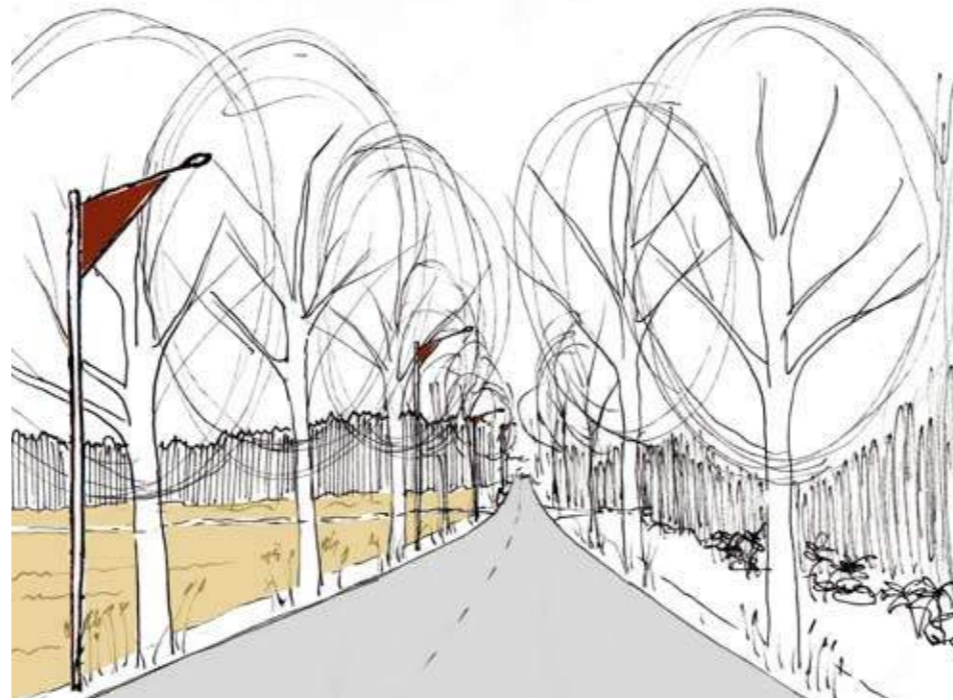
Puistokujan puukujanne

Nykytila

Puistokujan puukujanne on hautautumassa muun kasvillisuuden joukkoon, mikä estää näkymiä viereiselle pellolle. Puistokujan varrella kasvaa monen eri lajin puita, mutta pääsääntöisesti ne ovat koivuja. Osa puista on jo aika huonokuntoisia.

Kehittämissuositus

Puistokujan puukujanteen hoitamisen ensimmäinen vaihe on puiden ottaminen esiin pensaikon ja muiden itsestään kylväytyneiden puiden joukosta. Puistokujan korkeimmalla kohdalla, jossa vanhat pihapiirit rajautuvat tiehen, voidaan puukujanne katkaista ja vaalia pihapiirien reunoilla kasvavia vaahteroita. Ensimmäisien hoitotoimenpiteiden aikana voidaan kaikki kujanteen kaltaisesta kasvavista puista säilyttää. Puiden tultua huonokuntoisiksi kehitetään kujannetta koivukujana. Kun kujanne päätetään uusiksi, tehdään se vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa uusitaan puut Strömforsin Klubin kohdalta Puistokujan korkeimmalle kohdalle asti. Kaikki puut uusitaan kerralla. Toisessa vaiheessa, noin 20 vuoden kuluttua uusitaan kujanteen loppupää.

I-vaiheessa Puistokujan puut otetaan esiin pensaikon keskeltä.

Pensaikkoverho raivataan tien vierestä pois ja kujannepuut otetaan esiin.

I-vaiheessa uusittavat puut

II-vaiheessa uusittavat puut

koulut

Puistokujan korkein kohta

lisää rakennuksia pellonreunaan

1:1000

Koulu pilkottaa enää hieman mäeltään.

Pelto

Nykytila

Kulttuurimaiseman arvokasta aluetta ovat avoimena pysyvät peltoalueet. Kylän sisälle jäävän pellon reunat ja ojan varret ovat alkaneet pensoittua ja kasvaa umpeen. Viljely pellolla on lopetettu jo vuosia sitten. A. Ahlström osakeyhtiön omistama pelto kuitenkin niitetään kerran kesässä.

Kehittämissuositus

Puistokujan kujannepuiden välistä avautuvat näkymät pellolle pidetään avoimina. Pensaikot pidetään raivaamalla poissa. Viljely olisi ensisijainen hoitokeino alueen avoimena pitämiseksi. Osakeyhtiö voisi vuokrata tai myydä pellot seudun maanviljelijöille. Kylässä voitaisiin myös järjestää kesätahtuma, jossa heinää nostettaisiin seipäille.

Maisemanhoidosta innostunut viljelijä voisi joinakin kesinä laittaa kasvamaan maisemapeltokasveja pellon reuna-alueille. Maisemakasvit kuten pellava, hunajakukka ja auringonkukka houkuttelisivat kukinta-aikaan ihmisiä piipahtamaan ruukissa.

Toinen vaihtoehto olisi antaa pelto jonkin urheilulajin tai -seuran käyttöön, joka voisi hoitoa vastaan pitää pellon avonaisena niittynä. Alue olisi sopiva esimerkiksi liitokiekon harrastamiseen.

Pellon reunavyöhyke, joka jää rakennusten ja pellon väliin, hoidetaan puoliavoimena puistomaisena metsänä. Rakennusten tulee osittain näkyä maisemassa, mikä tekee siitä monipuolisempaa. Väliwyöhykkeelle jätetään kasvamaan puita yksittäin tai ryhminä. Varsinkin koulujen edustan puustoa tulee harventaa. Hienoimpia mäntyjä säästetään ja lehtipuita karsitaan.

Itsekylväytyneet koivut tienvieressä katkaisevat näkymiä.

Pellon reunoilla voidaan silloin tällöin viljellä maisemakasveja, kuten pellavaa, hunajakukkaa tai auringonkukkaa.

Myllärinmäki

Nykytila

Vanhojen valokuvien ja piirrosten perusteella Myllärinmäki, jolla kirkko sijaitsee, on ollut nykyistä avoimempi. Ruukin vanhin piirros osoittaa, miten kirkko on näkynyt tuotantorakennusten välistä. Nykyään puut peittävät näkyvyyden. Lehdettömään aikaan kirkko näkyy päärakennuksen edestä.

Kehittämissuositus

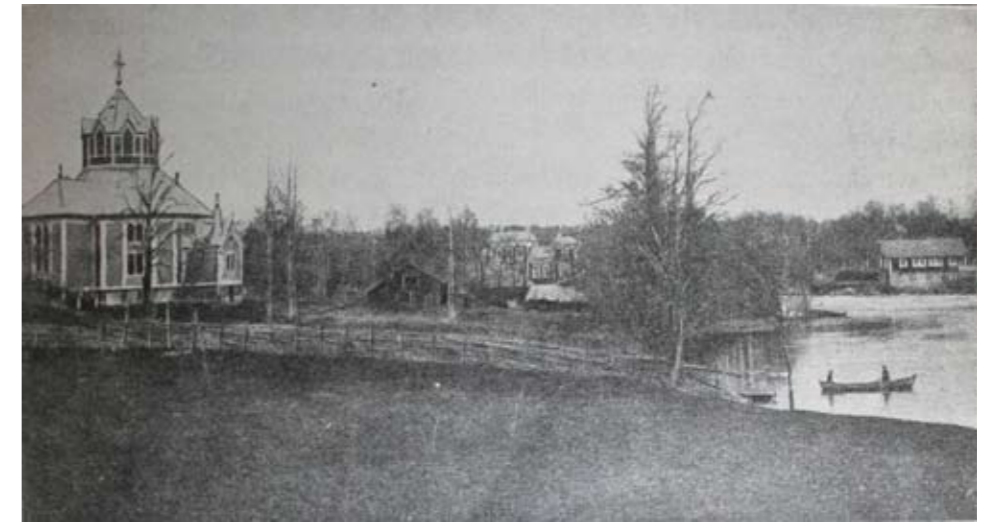
Näkyvyyden parantamiseksi Myllärinmäen rantoja raivataan. Huonokuntoiset puut poistetaan ja pensaikkoa raivataan. Rantaa raivataan avoimemmaksi ja muodostetaan näkymälinjoja kirkolta patoalueelle sekä päärakennukselle.

Kirkolle vie kaksi käytävää: toinen suoraan pääovelle ja toinen kirkon ohi rantaniitylle. Rantaniitylle vievää käytävää rajaa vaahterakujanne, joka tosin on jo huonossa kunnossa. Puukujanteen sijainti on hieman harhaanjohtava, koska sillä ei ole päätettä. Myös vaahterat estävät näkymiä, joten ne poistetaan niiden tultua elämänsä päähän.

Kirkon vieressä on vielä 1960-luvulla toiminut uimaranta auringonotto- ja leikkikenttänä. Vielä kohtalaisen avoin rantaniitty säilytetään niittynä. Aluetta laitetaan hoitamaan lampaat, jotka pitävät alueen hakamaisena ja puoliavoimena. Lampaat rikastuttavat maisemaa ja tekevät Ruukkipolusta mielenkiintoisen.

Vanhin piirros ruukista. Kirkko näkyy selkeästi maisemassa. MV.

Kirkon rannasta on ollut selkeät näkymät ruukin padolle. Kuva vuodelta 1907. Allardt, s.51.

Lapsia viettämässä kesäpäivää leikkikentällä kirkon rantaniityllä. Kuvausaika 1960-70 -lukujen vaihe. EM.

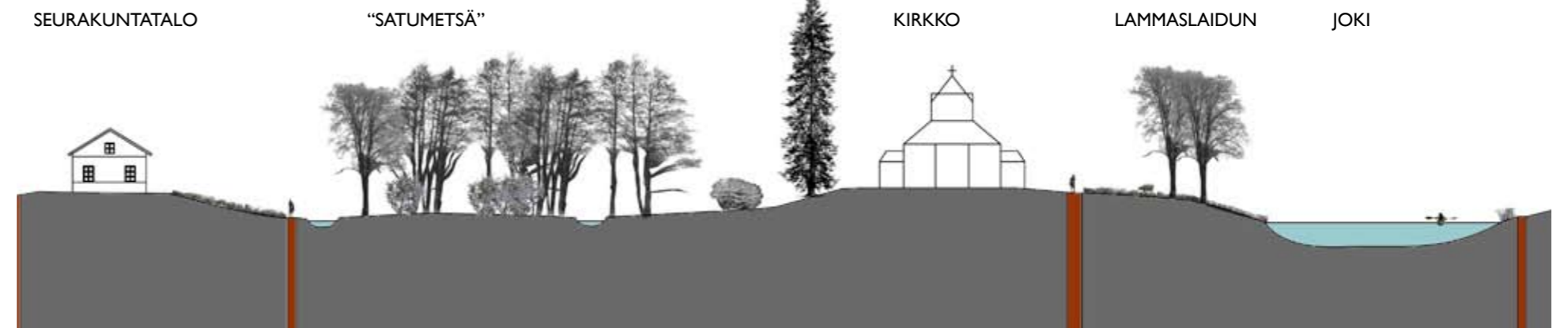
Kirkolle vievät käytävät on selkeästi rajattu. Kuvattu 1935. EM.

Nykyään näkymät rantaniityltä padolle päin ovat sulkeutuneet.

Kujanteena kasvavat huonokuntoiset vaahterat ovat yksi syy kirkon näkymättömyyden laajemmassa maisemassa.

Leikkaus Myllärinmäeltä 1:1000

”Satumetsä”

Nykytila

Alue on muodostettu kaivamalla kanavia Uksinpekin ja Kymijoen sivuhaaran liittymäkohtaan muodostuneen niemimäisen maastonkohdan poikki. Niemiosan keskelle on kaivettu lahti. Rakentamisen tarkkaa ajankohtaa ei tiedetä. ¹ Senaatinkartassa kanavat jo näkyvät, mutta eivät vielä vuonna 1809 piirrettyssä palovakuutusasiakirjoihin liitettyssä kartassa. ² Kanavien pirstoma lehtomainen alue on rehevän kasvillisuuden peitossa.

Kehittämissuositus

Jatkossa olisi syytä selvittää alueen historiaa tarkemmin. Onko ajatuksena ollut rakentaa maisematyylinen puisto päärakennuksen läheisyyteen, kun piha-alue kutistui Yläpajan rakentamisen jälkeen?

Tarkempien historiaselvitysten valmistumiseen asti jalavien ja muiden lehtopuiden annetaan kasvaa runsaina. Alueella suoritetaan harvennusta, mutta toisen sukupolven puiden kasvuun lähdöstä tulee huolehtia. Alue mystisyydessään soveltuisi hyvin esimerkiksi väliaikaisen taiteen ripustuspaikaksi.

”Satumetsän” tunnelma vaihtelee vuodenaikojen mukaan.

Kunnantalon ympäristö

Nykytila

Kunnantalo toimii vanhassa pappilarakennuksessa. Kunnantalon pihapiiri pysäköintialueineen on hieman jäsentymätön. Pihalla kasvaa vielä joitakin omenapuita ja varsinkin rakennuksen itäpuolella pensaikon keskellä on nähtävissä puutarhan vanhoja rakenteita.

Kehittämissuositus

Tilannetta auttaisivat pensasaidat, jotka rajaisivat pihapiirin omaksi kokonaisuudekseen. Talon edustalla kasvatetaan vanhan ajan perennoja, mikä on hyvä alku pihapiirin kunnostamiseksi. Myös metsän puoleinen raja tulee käsitellä puutarhamaisesti. Pihapiirissä kasvaa vielä joitakin omenapuita. Pihapiiri olisi inventoitava ja etsittävä jälkiä mahdollisesta puutarhasommitelmasta.

Kunnantalon pihapiiri rajataan esim. syreeniaidanteella, jolloin jäsentymätön alue hahmottuu paremmin.

RUUKINKYLÄN POHJOISOSA

Ruukinkylän pohjoisosan tärkeimmät maiseman kehittämis- ja hoitokohteet sijoittuvat ruukin keskustaan. Tarkemmin tarkastellaan navetta- ja tallirakennusten länsipuolelle jäävää avointa aluetta, patoaluetta sekä joidenkin rakennusten pihoja. Selkeimmin maiseman muutokset on havaittu vertaamalla 1940- ja 1960-luvun ilmakuvia sekä vanhoja valokuvia nykypäivän tilanteeseen. Seuraavalla sivulla on esitetty alueen hoitosuunnitelma mittakaavassa 1:2500.

Viistokuva osoittaa hyvin, miten maisemat sulkeutuvat kesäisin.

Ilmakuva 1940-luvulta.

Ilmakuva 2006.

”Kolmiopuisto”

Nykytila

Alueella toimi vielä 1960-luvulla kaupapuutarha kasvihuoneineen.³ Puutarha perustettiin 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa lähinnä ruukin omaan tarpeeseen. 1940-luvulla tehtaan isännöitsijä oli rakennuttanut alueelle kolme kasvihuonetta. Tärkeimmät viljelykasvit kasvihuoneista saatujen kurkun, tomaatin ja muiden vihannesten lisäksi olivat marjat ja hedelmät avomaalta. Kasvihuoneissa kasvatettiin myös leikkokukkia ja huonekasveja. Puutarhuri asui vanhassa panimorakennuksessa.⁴

Nykyisin muutamat ruukin asukkaat pitävät kasvimaataan entisen tallirakennuksen takana. Alueen eteläosan nurmi pidetään leikattuna. Pohjoinen osa on niittymäisempi. Vanhasta puutarhasta kertovat vielä muutamat omenapuut, joita on säilynyt alueen pohjoisosassa. Myös Ruukintien varressa kasvavat lehtikuuset saattavat olla kaupapuutarhan peruja. Pohjoisosassa on kivijalan jäänteitä.

Kehittämissuositus

Puutarhaperinnettä jatketaan lisäämällä viljelyalustoja alueen keskiosaan tallirakennuksen taakse. Viljelyalustat on suunnattu lähinnä asukkaille, joilla ei ole omaa pihaa. Viljelyalustoille on laadittava tarkat säännöt muun muassa tarvikkeiden säilytyspaikasta. Lapiolle ja muille työkaluille varataan tallista säilytyspaikka. Tärkeintä olisi alueen pysyminen avoimena. Vanhojen yksittäisten omenapuiden vierelle istutetaan uusia omenapuita tarhaksi.

Olemassa oleva kivijalka otetaan esiin ja sen rajaamalle tasannemaiselle paikalle voidaan laittaa oleskeluryhmiä. Näiltä picnic-paikoilta aukeaa hieno näkymä talli- ja pajarakennusten rajaamalle julkisivuseinämälle.

Koko aluetta hoidetaan käyttöniityn tapaan. Niitty niitetään kolme kertaa kesässä ja niittojäte korjataan heti pois, jotta paikka ei pääse turhan reheväksi.

Ruukintien varteen rivimäisesti istutetut puut otetaan esiin pensaiden joukosta. Kaikki pensaat poistetaan varsinkin kartanon kohdalta näkymien ja tilan hahmottamisen takia.

Rootsinpyhtää Ol' Frontier Rendezvous -tapahtuman kylä on aikaisemmin sijoittunut tallirakennuksen ja Ruukintien väliselle alueelle, mutta jatkossa kylä jouduttaneen viljelyalustojen vuoksi sijoittamaan hieman toisin.

Vielä 1960-luvulla kaupapuutarha oli voimissaan.

Puutarha vanhassa maalauksessa. Maalaus kunnantalon seinällä.

Ruukin kasvimaata kukoistuksensa aikaan 1940-luvun lopulla. EM

Kaalimaa 1940-luvun alussa. EM.

Ruukin kasvimaan kastelujärjestelmä 1940-luvun lopulla. EM.

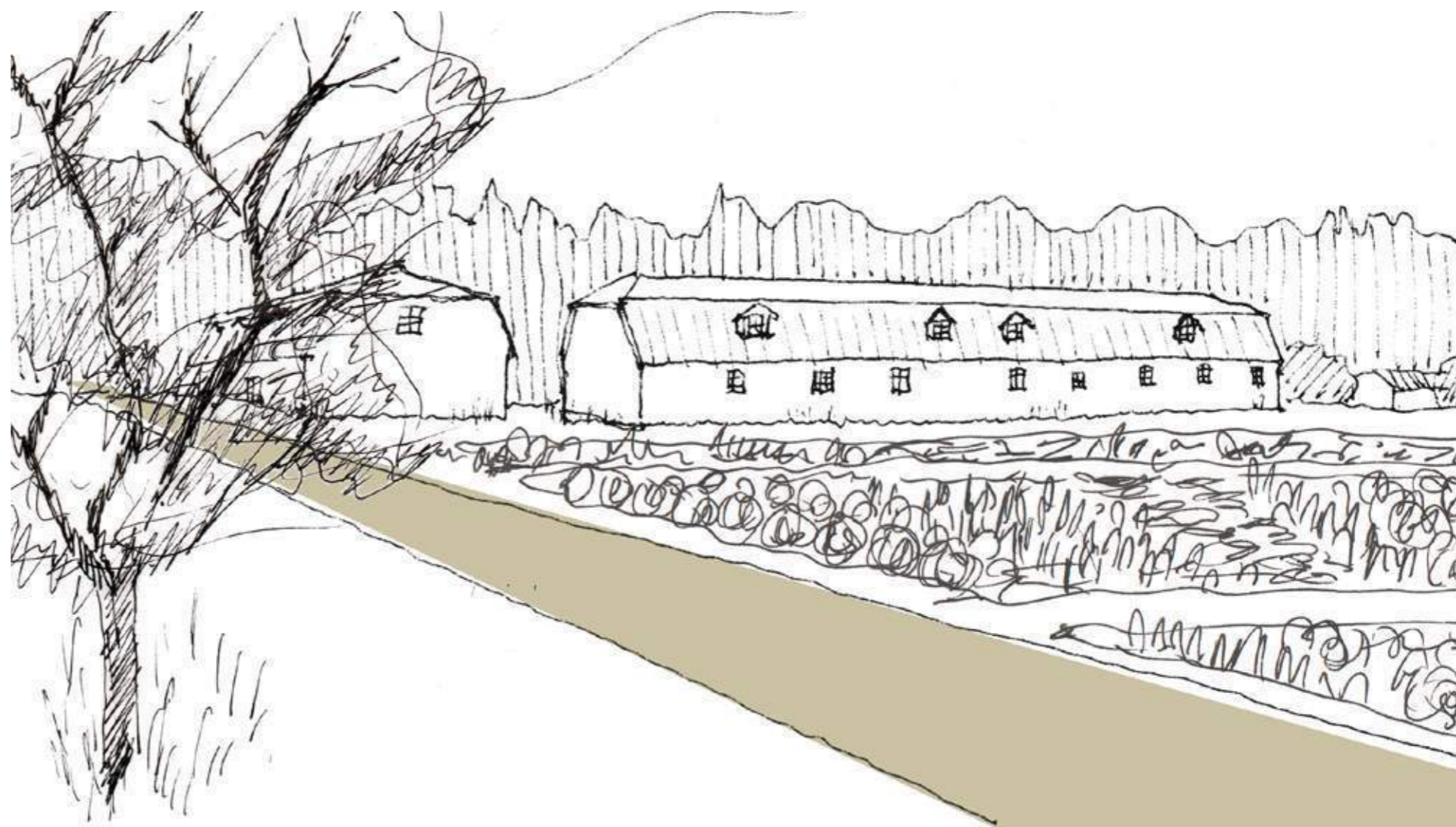
1960-70-lukujen vaihteessa aluetta viljeltiin. EM.

Kauppapuutarhan alue nykypäivänä. Muutamia omenapuita on vielä jäljellä. Itsestään kylväytyneet koivut ja pensaat alkavat vallata alaa.

Talvisin alueella voi myös hiihtää.

Kolmiopuiston alueella parannetaan kevyenliikenteen yhteyksiä. Asukkaiden viljelypalstat sijoitetaan tallirakennuksen eteen.

Patoalue

Nykytila

Ensimmäinen koskeen rakennettu pato tehtiin puusta. Vuonna 1792 se korjattiin ja rakennettiin kivistä. Vuonna 1872 rakennettiin pato uudestaan tiilistä.⁵ Nykyinen pato on 1950-luvulla tehtyjen täyttötöiden tulosta.⁶ Padon läpi on aikaisemmin kulkenut useita eri kanavia. Nyt niistä on näkyvissä enää yksi Alapajan ja myllyn välissä. Kanava on peitetty metalliverkolla, eikä veden virtausta pysty enää täysin näkemään. Kanavien umpeen rakentamisen seurauksena padon maavalli kasvaa heinikköä ja varsinkin myllyn edusta on päässyt rehevöitymään. Myllyssä toimiva ravintola laajenee kesäisin terassein sekä rakennuksen pohjois- että eteläpuolelle. Terassi- ja katosrakenteet eivät aivan vastaa ruukinmiljööseen sopivaa tasoa. Umpeenkasvu on myös heikentänyt veden näkyvyyttä maisemassa. Saharakennuksen turbiinille vettä ohjaavaa uoma on edelleen kuljettamassa vettä. Se on ainut kohta, jossa vesi vielä kohisee. Pääsy veden partaalle on kuitenkin estynyt terassirakenteiden ja umpeenkasvun seurauksena.

Kehittämissuositukset

Veden voima ja liike ovat olleet oleellinen osa ruukin toimintaa. Pää tavoitteena on saada vesi jälleen näkyväksi ja pärskymään. Jatkosuunnitelmissa selvitetään useamman kanavan avaamista. Metalliverkot poistetaan ja putoamisvaara estetään kaiteilla. Puiset rakennelmat ovat olleet patoalueelle tyyppisiä, joten on luontevaa rakentaa puusta erilaisia tasojen istuskeluun ja oleskeluun. Toimintoja siirretään entistä lähemmäs vettä. Sahan ja joen välistä poistetaan puusto sekä ruohovartinen kasvillisuus kokonaan ja tila mukulakivitetään tai jätetään kivituhkapinnalle. Myös myllyn ja joen välistä poistetaan suurin osa puusta. Muutama kaunis tervaleppä voidaan jättää.

Pato, kun vesi virtasi valtoimenaan. Kuvausajaksi 1905. EM.

Pato 1950-luvun alussa. EM.

Kankirautapajan vesiränni v. 1935. EM.

Miehiä kuohuvan kosken partaalla. EM.

1940-luvun piirustuksessa on esitetty neljä kanavaa padon läpi. Nykyisin käytössä on enää yksi. Tekninen keskus.

Kesäisin mylly ja saha peittyvät lehtiverhon taakse.

Nykyisin vesi kulkee pienessä uomassa padon läpi. LV.

Veden voima ja liike eivät enää näy patoalueella.

Päärakennuksen piha

Nykytila

Päärakennuksen piha on pieni nurmipintainen piha, joka on rajattu orapihlaja-aidalla. Alueella on joitakin pieniä istutusalueita.

Kehittämisehdotus

Pihalla olisi suoritettava inventointi ja tehtävä historiaselvitys. Jos pihalle tehtyjä suunnitelmia löytyy, käytetään niitä uusien suunnitelmien pohjana. Päärakennus erottuisi muista rakennuksista paremmin, jos piha olisi hoidettu ajalleen tyyppilliseen tapaan.

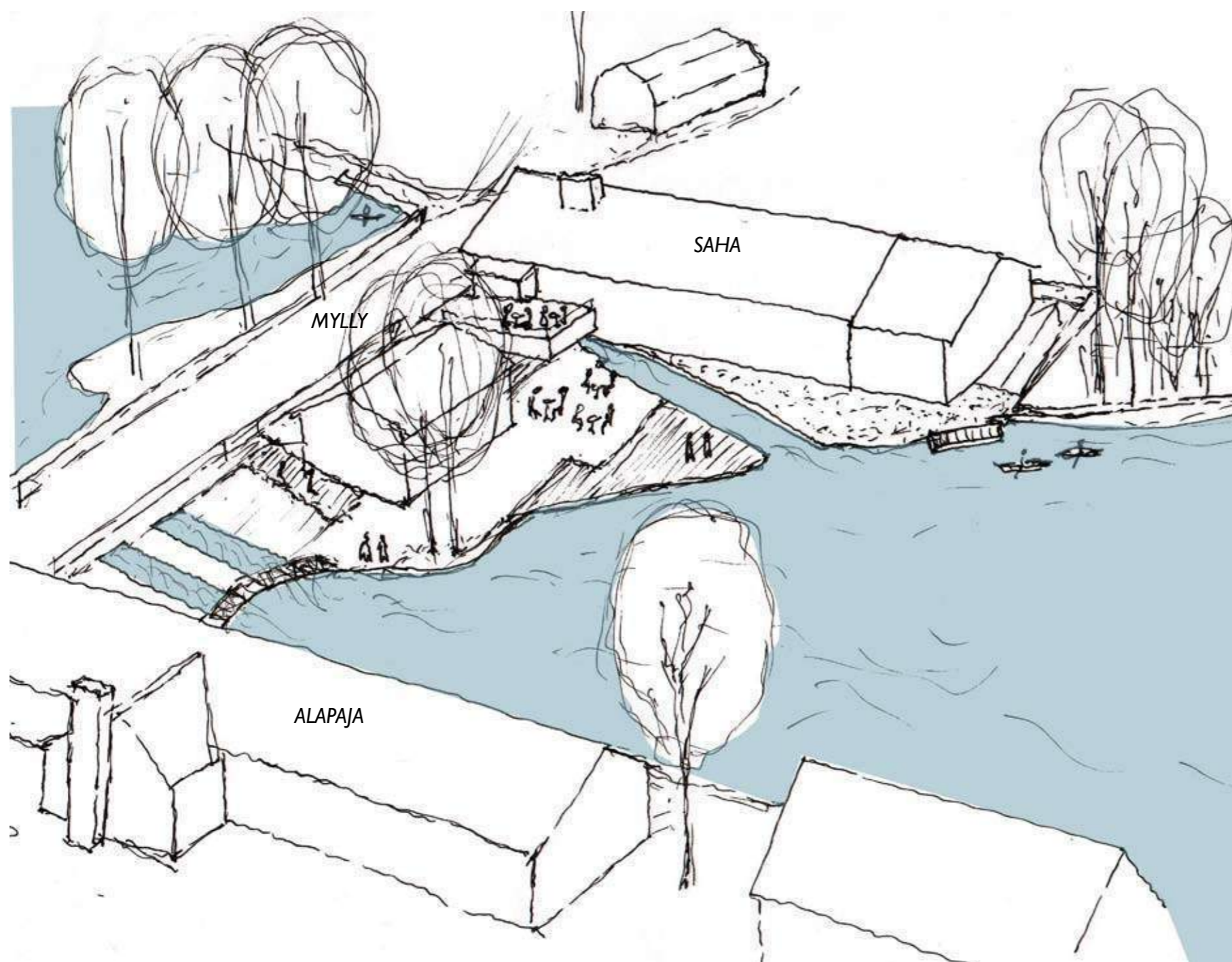
Uusi ”kursikeskus”

Nykytila

Piha on luonnontilaisena. Rannassa kasvaa paljon tervaleppiä.

Kehittämisehdotus

Kursikeskuksen pihapiiri toteutetaan yksinkertaisesti, mutta laadukkaasti. Ratkaisuissa käytetään hyväksi olemassa olevia terassirakenteita. Istutuksissa suositaan perinnekasveja. Aluetta ei saa rajata aidoilla, vaan se tulee niveltää osaksi ruukin kokonaisuutta.

Myllyn ja sahan edestä poistetaan ruoho- ja puuvartinen kasvillisuus. Tilalle rakennetaan paikkoja oleskeluun. Kanavien läpi virtaava vesi otetaan esiin.

Päärakennuksen piha nykyään.

1950-luvulla päärakennuksen pihapiiriä rajasi matala puuaita. EM.

RUUKINKYLÄN ITÄOSA

Ruukinkylän itäosan tärkeimpiä maiseman kehittämis- ja hoitokohteita ovat sähkötarviketehtaan edustapuisto, Sahanmäen pihat sekä Nälkämuurin ympäristö. Selkeimmin maiseman muutokset on havaittu vertaamalla 1940- ja 1960-luvun ilmakuvia sekä vanhoja valokuvia nykypäivän tilanteeseen. Seuraavalla sivulla on esitetty alueen hoitosuunnitelma 1:2500.

Ilmakuva 1940-luvulta.

Ilmakuva 2006.

Sahanmäen pihat

Nykytila

Sahanmäki on ehyt työväenasuntokokonaisuus. Miljöötä kuitenkin heikentää autojen sijoittelu ympäri pihaja. Alueella on paikoin hoidettuja pihapiirejä puutarhamaisine kasveineen.

Kehittämisehdotus

Autoille osoitetaan yksi keskitetty pysäköintipaikka. Pihapiirejä tulee hoitaa puutarhamaisesti. Vanhoille pihajille on saattanut syntyä tallea kestävä pihanurmi, jota kannattaa vaalia koska perinnepihaan ei uudenaikainen samettinurmi välttämättä sovi.

Kasvivalinnoissa tulee suosia perinteisiä perennoja, kuten akileijoja, ukonhattuja, iiriksiä, syysleimuja, pioneja, särkyneitä sydämiä sekä rusko-, tiikeri- ja päiväliljoja. Kevätkukista sopivia ovat sinililjat ja kevättähdet, jotka voivat levitä itsestään nurmikolle. Sopivia pensaita ovat piha- ja unkarinsyreeni, idänvirpi- ja rusopajuangervo sekä vanhat pensasruusut.

Pihapuut ovat jo nykyisellään edustavia ja sopivat sellaisinaan myös uuteen suunnitelmaan. Päärakennuksen lähetyville aurinkoisille ja lämpimille paikoille sopivat erilaiset hedelmätarhat, joissa kasvaa omena-, kirsikka- ja lumupuita sekä herukka-, vadelma- että karviaispensaita.

Tehtaan edustapuisto

Nykytila

Puisto on suunniteltu tehtaan eteen edustapuistoksi. Nykyään se on aidattu verkkoaidalla, joten se toimii lähinnä koristeaiheena. Vanhat valokuvat osoittavat puiston olleen aikaisemmin kaikille avoin. Se on toiminut muun muassa hiihtokilpailujen näyttämönä.

Kehittämisehdotus

Aita siirretään kulkemaan lähemmäksi tehdasta, jolloin puistoalueesta saadaan ruukkiin liittyvä puistolaajennus, joka toimii toisaalta tehtaan edustapuistona ja toisaalta ruukkilaisten sekä matkailijoiden levähdyskeitaana. Alueelle laaditaan puiston toteutus suunnitelma istutuksineen ja penkkeineen. Istutusten sijoituksessa on huomioitava näkymät tehtaan pääovelle.

Hiihtotapahtuma edustapuistossa vuonna 1962. EM. Tehtaan viisivuotisjuhlat vuonna 1952. EM.

Sahanmäellä on paikoin rehevää puutarhaidyllää.

1960-luvulla sahan ja tehtaan välissä ei vielä ollut laajaa pysäköintialuetta.

Autot sotkevat historiallista ilmettä.

Sahanmäen rakennukset sijaitsevat moreenimäellä.

Nykyinen tehtaan pysäköintialue ja säilytettävä vaahtera.

“Nälkämuuri” ja uuden tien ympäristö

Nykytila

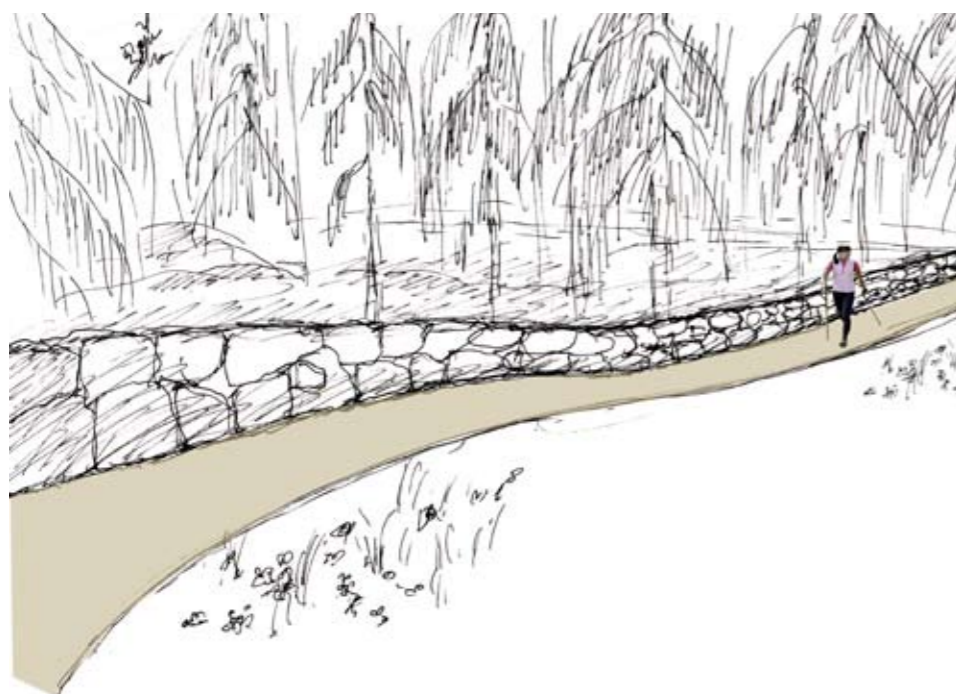
Itäosan pohjoislaidalla sijaitseva Nälkämuuri on tällä hetkellä näkymättömissä kuusimetsän keskellä.

Kehittämissuositus

Uuden pohjoisen tien ja Nälkämuurin itäisen osan välinen metsä harvennetaan huomattavasti siten, että niiden välille syntyy näköyhteys. Näin Nälkämuuri toimii porttiaiheena pohjoista tietä saapuville.

Ruukinkylän pohjoisosan Nälkämuuria.

Nälkämuurin ympäristön metsää harvennetaan ja sen viertä pitkin linjataan kevyenliikenteen reitti.

MAISEMANHOIDON TOTEUTTAMISESTA

Maisemanhoitosuunnitelman käytännön toteutus voidaan suorittaa useilla tavoilla. Peltojen avoimena pitämiseen maanviljelijä voi hakea erilaisia avustusmuotoja. Esimerkiksi maatalouden ympäristön erityistukea myönnetään kulttuurimaisemien turvaamiseksi⁷ ja EU:n maaseuturahastosta annetaan tukea maisemanhoitoon⁸. Alueellinen TE-keskus myöntää tukea mm. arvokkaan viljelysmaiseman vaalimiseen ja hoitoon.⁹

Alueelliset ympäristökeskukset myöntävät rakennusperinnönhoitoavustuksia kulttuurihistoriallisten rakennusten ympäristöjen kunnostamiseen sekä hoidon edellyttämiin selvityksiin ja kulttuuriympäristöohjelmiin.¹⁰

Ympäristöministeriö antaa valtionavustuksia järjestöille, kouluille, kunnille ja yksityisille kulttuuriympäristön vaalimista edistäviin valtakunnallisiin ympäristönkasvatushankkeisiin.¹¹

Arvokkaiden metsäalueiden säästämiseen ja metsäluonnonhoitoon voi saada valtion rahoitustukea rahoituslain perusteella.¹²

Maiseman- ja luonnonhoitoa voidaan tehdä myös talkoilla. Alueella voidaan järjestää esimerkiksi talkoiden sarja, tehdä talkoista jokavuotinen perinne tai osoittaa eri osa-alueita yhdistyksille ja yrittäjille talkookohteiksi. Kohteiksi kannattaa valita näkyviä, mutta suhteellisen pienialaisia osa-alueita.

Tienvarsimaiseman hoitoyhteistyöstä sovitaan tiehallinnon ja kunnan kesken. Puutarhakohteiden inventointi ja perusparantaminen puolestaan on paras tehdä yhteistyössä eri maanomistajien ja kunnan kesken.

Yksityiskohtaisen maisemanhoitosuunnitelman toteutuminen riippuu ratkaisevasti maanomistajien hyväksymisestä ja innostuksesta sen hyödyntämiseen, joten kaikessa jatkosuunnittelussa on hyvä toimia vuorovaikutuksessa heidän ja muiden kyläläisten kanssa.

JÄLKISANAT

Tämä työ on tehty puhtaasti paikan, maiseman ja historian innoittamana. Koska kyseessä ei ole ollut tilaustyö, on idealismille voitu antaa tilaa. En oletta, että suunnitelmani toteutetaan tällaisenaan, vaan toivon sen herättävän keskustelua ja yhteistyötä niin kyläläisten kuin kunnan virkamiestenkin keskuudessa. Suunnitelmani antaa kehittämisen suuntaviivat, joiden myötä on helpompi aloittaa keskustelu Ruotsinpyhtään ruukinkylän kulttuurimaiseman kehittämiseksi ja hoitamiseksi.

VIITTEET

Taustatietoa Ruotsinpyhtäystä

- 1 Valtatie 7 (E 18) parantaminen moottoritieksi välillä Loviisa-Kotka.Yleissuunnitelma, s. 7.
- 2 <http://www.schneideruutiset.fi/stromfors60.html#n1>

Maisemaselvitykset

- 1 Simonen, s. 7.
- 2 Simonen, s. 7.
- 3 Simonen, s. 16.
- 4 Valovirta, s. 6.
- 5 Valovirta, s. 8.
- 6 Taipale, s. 269-271.
- 7 Taipale, s. 272.
- 8 Taipale, s. 273.
- 9 Taipale, s. 275.
- 10 Taipale, s. 277.
- 11 Valovirta, s. 11.
- 12 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=103185&lan=fi>
- 13 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=4651&lan=fi>
- 14 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=4651&lan=fi>
- 15 Kymijoen länsihaarojen alueiden käyttö, s. 9-10.
- 16 Kymijoen länsihaarojen alueiden käyttö, s.10.
- 17 Kymijoen pilaantuneet sedimentit, s. 3.
- 18 Kymijoen pilaantuneet sedimentit, s. 3.
- 19 Kymijoen länsihaarojen matkailulliset käyttömahdollisuudet, s. 15.
- 20 Luontoselvitys, s. 2.
- 21 Suomenmaa, s.2.
- 22 Luontoselvitys, s. 2.
- 23 Luontoselvitys, s. 2.
- 24 Luontoselvitys, s. 2.
- 25 Itä-Uudenmaanliiton paikkatietoaineisto.
- 26 Itä-Uudenmaanliiton paikkatietoaineisto.
- 27 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=9817&lan=fi>
- 28 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=9817&lan=fi>
- 29 Arvokkaat maisema-alueet, s. 27-29.
- 30 <http://www.nba.fi/rky1993/kohde307.htm> ja <http://www.nba.fi/rky1993/kohde556.htm>
- 31 <http://www.nba.fi/rky1993/kohde304.htm>
- 32 <http://www.nba.fi/rky1993/kohde306.htm>
- 33 <http://www.nba.fi/rky1993/kohde555.htm>
- 34 <http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=4>
- 35 <http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=4>
- 36 <http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkelit.php>
- 37 <http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=3>
- 38 Sirén, s. 2.
- 39 Sirén, s. 2-3.
- 40 Sirén, s. 10.
- 41 Salokorpi, s. 106.
- 42 Sirén, s. 11.
- 43 Sirén, s. 14.

- 44 Sirén, s. 16-18.
- 45 Salokorpi, s. 109.
- 46 Sirén, s. 70.
- 47 Sirén, s. 74-81.
- 48 Sirén, s. 81-88.
- 49 Sirén, s. 88-91.
- 50 Sirén, s. 94.
- 51 Sirén, s. 98-99.
- 52 Sirén, s. 100-102.
- 53 Sirén, s. 102-110.
- 54 Mäntysaari, haastattelu.
- 55 Kuntien yhteinen Ahvenkosken osayleiskaava, kaavaselostus.
- 56 Mäntysaari, haastattelu.

Maisema-analyysit

- 1 Härö, Erkki, moniste.
- 2 Härö, Erkki, moniste.
- 3 Härö, Erkki, moniste
- 4 Sirén, s. 56-58.
- 5 Sirén, s. 56-58.
- 6 Sirén, s. 56.
- 7 Härö, Erkki, moniste
- 8 Itä-Uudenmaan liitto.
- 9 Turunen, s. 68 ja 77.
- 10 Sirén, s. 60.

Maankäytön kehittämissuunnitelma

- 1 Valpio, haastattelu.
- 2 Broas, haastattelu.
- 3 Murtola, s. 5.

Maisemanhoitosuunnitelma

- 1 Ruukin alueen vesirakenteiden kunnostus.
- 2 Sirén, s. 60.
- 3 Ekomuseon valokuvat.
- 4 Suomen puutarhoja. Kustannusosakeyhtiö Kivi. Helsinki 1949.
- 5 Sirén, s. 25-26.
- 6 Ruukin alueen vesirakenteiden kunnostus.
- 7 <http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatu/maataloudenymparistotuki.html>
- 8 <http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/l60032.htm>
- 9 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1111&lan=fi>
- 10 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1111&lan=fi>
- 11 <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1111&lan=fi>
- 12 http://www.metsavastaa.net/valtion_tuetyksityismetsataloudelle

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Painamattomat lähteet

Härö, Erkki. Suomen vuoritoimi ja metalliruukit. 1997-2005. <http://www.antskog.fi/ruukit.pdf> 21.4.2008

Itä-Uudenmaanliiton paikkatietoaineisto.

Itä-Uudenmaan luonto- ja kulttuurikohteet sekä –alueet. Itä-Uudenmaan maakuntaliitto.

Luontoselvitys. Ruotsinpyhtään ja Pyhtään yhteinen osayleiskaava. Suunnittelukeskus Oy. 2005.

Murtola, Kati. Ruotsinpyhtään ruukin sahasali. Vanhan sahan käyttöönotto- ja kunnostussuunnitelma. Diplomityö. Teknillinen korkeakoulu. 2007.

Ruotsinpyhtään kirkonkylä. Maakunnallisesti arvokas kyläympäristö. Itä-Uudenmaan maakuntaliitto.

Ruukin alueen vesirakenteiden kunnostus. Yleissuunnitelma ja toimenpiteiden periaatteet. Uudenmaan ympäristökeskus. Härö Arkkitehti Oy. 30.9.1996.

Kartta- ja kuvalähteet

Ilma- ja viistokuvat

Ilmakuva 1940-luku. Ruotsinpyhtään kunta
Ilmakuva 1960-luku. Ruotsinpyhtään kunta
Ilmakuva 1990-luku. Ruotsinpyhtään kunta
Ilmakuva 2006. Google Earth.
Viistokuvat. Lentokuva Vallas Oy.

Valokuvat

Ekomuseo. Ruotsinpyhtään ruukkialueen valokuva-arkisto. (EM) www.ekomuseo.net 4.5.2008.
Museoviraston kuva-arkisto (MV)
Nykytilanteen valokuvat. Riikka Nousiainen.

Historialliset kartat

Senaatinkartta IX37 ja X37 1885. Kansallisarkisto.
Ruukin piirustus 1940-luvulta. Ruotsinpyhtään kunta. Tekninen virasto.

Kaavat

Ahvenkosken osayleiskaava. Ruotsinpyhtään ja Pyhtään yhteinen osayleiskaava ja selostus. Suunnittelukeskus Oy. 2005. (vahvistettavana ympäristöministeriössä)

Itä-Uudenmaan liiton maakuntakaava ja maakuntakaavaselostus (maakuntavaltuuston hyväksymä 12.11.2007)

Kymenlaakson taajamien ja lähialueiden maakuntakaavaluonnos (maakuntavaltuuston hyväksymä 12.6.2006)

Kymijokilaakson seutukaava (ympäristöministeriön vahvistama 19.6.2001)

Kymijoen länsihaarojen osayleiskaava (hyväksytty ympäristöministeriössä 25.6.1998)

Ruotsinpyhtään kirkonkylän rakennuskaava 1969.

Ruotsinpyhtään kirkonkylän rakennuskaavan muutos 1990.

Ruotsinpyhtään kirkonkylän rakennuskaavan muutos 1993.

Perus-, maaperä- ja kallioperäkartat

Kallioperäkartta 1:100 000, 3023 + 3014. Geologinen tutkimuslaitos. Maanmittaushallitus 1970.
Kallioperäkartta 1:100 000, 3024. Geologinen tutkimuslaitos. Maanmittaushallitus 1965.

Maaperäkartta 1:20 000, 3024 04. Ruotsinpyhtää. Maanmittaushallitus 1980.
Maaperäkartta 1:20 000, 3024 01. Petjärvi. Maanmittaushallitus 1980.
Maaperäkartta 1:100 000, 3023 + 3014. Geologinen tutkimuslaitos. Maanmittaushallitus 1963.
Maaperäkartta 1:100 000, 3024. Geologinen tutkimuslaitos. Maanmittaushallitus 1963.

Maastokartta 1:20 000, 3023 03. Maanmittauslaitos 2001.
Maastokartta 1:20 000, 3023 04. Maanmittauslaitos 2001.
Maastokartta 1:20 000, 3024 01. Maanmittauslaitos 2001.
Maastokartta 1:20 000, 3024 04. Maanmittauslaitos 2001.

Peruskartta 1:20 000, 3024 04. Maanmittauslaitos 1967.
Peruskartta 1:20 000, 3024 04. Maanmittauslaitos 1988.
Pitäjänpöytä 1946. Kansallisarkisto. 3024 04.
Pitäjänpöytä 1946. Kansallisarkisto. 3023 06.

Pohjakartat

Kaavoituksen pohjakartta 1:2000. Ruotsinpyhtään kunta.
Kaavoituksen pohjakartan pienennös 1:4000. Ruotsinpyhtään kunta.

Suulliset tiedonannot

Broas, Börje. Ruotsinpyhtään perinnepiiri. 12.3.2007 ja 28.4.2008
Kähönen, Pirkko. Kipuapusilkkivilla. 12.3.2007
Lindroos, Markus. Ruotsinpyhtään kunnan rakennusmestari. 8.2.2007
Mäntysaari, Maaria. Loviisan kaupunginarkkitehti. 8.2.2007, 11.4.2007
Nieminen, Risto. Ruotsinpyhtään kunnanjohtaja. 8.2.2007
Orenius, Oskari. Itä-Uudenmaan maakuntaliiton kaavoituspäällikkö. 8.2.2007
Pajari, Kristiina. Strömforsin Klubi. 12.3.2007
Pakka, Hanna. Rakennuskonservaattori, Perinnetaito Ay. 12.3.2007
Poittinen, Pekka. Ruotsinpyhtään kunnan rakennustarkastaja. 8.2.2007
Ruohio, Kaisa. Rakennuskonservaattori, Perinnetaito Ay. 12.3.2007.
Seppälä, Aarne. Strömforsin vanha seppä. 12.3.2007.
Sundgren, Tiina. Keraamikko, Kupintekijä. 12.3.2007.
Tikkamäki, Anu. Käsityöläinen, Sepän akka. 12.3.2007.
Tikkamäki, Kaleva. Seppä. 12.3.2007.
Valpio, Jaakko. Schneider Electrics. 28.4.2008.

Internet-lähteet

<http://europa.eu/scadplus/leg/fin/lvb/l60032.htm> EU:n maaseuturahasto 9.5.2008
[http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=Kymijoen historiaa. 4](http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=Kymijoen%20historiaa%204) 5.1.2008
<http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkelit.php> Kymijoen historiaa. 5.1.2008
[http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=Kymijoen historiaa. 3](http://www.finnicakymenlaakso.fi/kymijoki/html/artikkeli.php?id=Kymijoen%20historiaa%203) 5.1.2008
<http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatu/maataloudenymparistotuki.html> Maatalouden ympäristötuki 9.5.2008
http://www.metsavastaa.net/valtion_tuetyksityismetsataloudelle Metsänhoito 9.5.2008
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde307.htm> Rakennettu kulttuuriympäristö. 4.5.2008
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde556.htm> Rakennettu kulttuuriympäristö. 4.5.2008
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde304.htm> Rakennettu kulttuuriympäristö. 4.5.2008
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde306.htm> Rakennettu kulttuuriympäristö. 4.5.2008
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde555.htm> Rakennettu kulttuuriympäristö. 4.5.2008
<http://www.ruotsinpyhtaa.fi/> Kuntatietoa. 4.5.2008
<http://www.schneideruutiset.fi/stromfors60.html#n1> Sähkötarviketehdas. 18.1.2008
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=103185&lan=fi> Pohjavesialueet. 3.1.2008
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=4651&lan=fi> Kymijoki-tietoa. 3.1.2008
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=9817&lan=fi> Kymijoki-tietoa. 3.1.2008
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=111&lan=fi> Kulttuuriympäristön avustukset 9.5.2008

Lehtiartikkelit

Lapintie, Pyry: Venäläinen rahoitusyhtiö haluaa suuren lomakeskuksen Pyhtäälle. Helsingin Sanomat 13.10.2007
Oksanen, Eeva. Sillat osa Pyhtään rikasta historiaa ja tämän päivän kuntakuvaa. Pyhtäänlehti 6.4.2004
Parkkonen, Mika: Aika pysähtyy Ruotsinpyhtäällä. Helsingin Sanomat 15.7.2007
Pukero, Eino-Antti: Venäläinen diskomusiikki raikaa pyhtään yössä I Helsingin Sanomat 4.1.2008
Tuusa, Mirva: Hyvinkää-Karkkila -kapearaiteisesta on jäljellä enää muistot Helsingin Sanomat 27.8.2007
Vähäsarja, Irina: Loviisan seudun viiden kunnan asukkaat äänestävät tänään kuntaliitoksesta Helsingin Sanomat 28.10.2007

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Alanen, Timo ja Saulo Kepsu. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Helsinki 1989.

Allardt, Anders. Strömfors socken. Helsingfors 1923.

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluejärjestelmän mietintö II. Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto. Mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Komulainen, Minna. Taajamametsien hoito. Ympäristöministeriö. Metsäntutkimuslaitos. Metsäkeskus Tapio. Jyväskylä 1995.

Kymijoen länsihaarojen alueiden käyttö 1992. Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto 25. Kymenlaakson seutukaavaliitto B:102.

Kymijoen länsihaarojen matkailulliset käyttömahdollisuudet. Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto 19. Kymenlaakson seutukaavaliitto B:92. Kotka 1991.

Kymijokilaakson kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen hoito-ohjelma. Etelä-Kymenlaakso. Loppuraportti. Kouvola seudun kuntayhtymä. 1998.

Maisemanhoito. Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto. Maisema-aluejärjestelmän mietintö I. Mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto ja ympäristöministeriö. 1993.

Ruukinalueen ympäristönhoitosuunnitelma. A. Ahlström Osakeyhtiö. Strömforsin tehdas. Ruotsinpyhtää. Maa ja Vesi Oy 1987.

Ruukinalueen ympäristönhoitosuunnitelma. Puuston nykytila ja hoito. A. Ahlström Osakeyhtiö. Strömforsin tehdas. Ruotsinpyhtää. Maa ja Vesi Oy 1987.

Ruukinmiljööt – näyttely. Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 1979.

Salokorpi, Asko. Suomen rautaruukit. Helsinki 1999.

Simonen, Ahti. Kaakkois-Suomen rapakivimassiivin kartta-alueiden kallioperä. Espoo 1987.

Sirén, Olle. Strömfors. Tehdas ja tehdasyhdyskunta 1695-1970. Helsinki 1971.

Suomenmaa. Maantieteellis-yhteiskunnallinen tieto- ja hakuteos 7. Ruotsinpyhtää-Öja. Porvoo 1978.

Taipale, Kalle ja Matti Saarnisto. Tulivuorista jääkausiin. Suomen maankamaraan kehitys. Porvoo 1991.

Turunen, Minna (toim.) Ruukkien retki. Museovirasto. Suomen matkailuliitto. Tampere 1998.

Valovirta, Veikko. Suomen geologinen kartta. Maaperäkartan selitykset. Kymen läänin rannikkoalueen maaperä. Otaniemi 1972.

Valtatie 7 (E 18) parantaminen moottoritieksi välillä Loviisa-Kotka. Yleissuunnitelma. Loviisa, Ruotsinpyhtää, Pyhtää, Kotka. Tiehallinto. Kaakkois-Suomen tiepiiri. Kouvola 2007.

Viheralueiden hoitoluokitus. Viherympäristöliitto ry julkaisu 36. Helsinki 2007.